

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

Навчально-науковий інститут філології та журналістики

Кафедра слов'янської та романо-германської філології

На правах рукопису

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти

«Магістр»

**СТРУКТУРНО-СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ
ТЕРМІНОЛОГІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ
НА МАТЕРІАЛАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Студент:

Чубай Валентина Іванівна

ОПП «Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська»

035 Філологія

035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Науковий керівник:

Шеремет Анна Віталіївна, доктор

філософії зі спеціальності 035

«Філологія», старший викладач кафедри

слов'янської та романо-германської

філології

Національна шкала: добре

Кількість балів: 80 Оцінка: ECTS B

КИЇВ – 2025

АНОТАЦІЯ

Чубай В.І. Структурно-стилістичний аспект перекладу термінології екологічного дискурсу (на матеріалах англійської мови)

Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» зі спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська.

Кваліфікаційна магістерська робота присвячена дослідженню лексико-стилістичних особливостей перекладу фахових термінів екологічного дискурсу.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, резюме.

Встановлено категоріальні ознаки фразових термінів екологічного дискурсу.

Досліджено термінологічна та фразеологічна системи фахових текстів, лексичних одиниць, словосполучень, фразеологічних зворотів, а також речень, що підлягають перекладацькій трансформації.

Проведено лексичний, морфологічний, компонентний та структурно-стилістичний аналіз структурно-семантичних особливостей перекладу англійських термінів екологічного дискурсу та функціональних характеристик фразеологізмів фахового дискурсу.

Визначено семантичні ознаки словоформ, лексичний склад та граматичні категорії тексту. внутрішню форму перекладу для збереження адекватності перекладу.

Ключові слова: лексема, внутрішня форма, семантична фразеологізація фахових текстів, компонент, фразеотерміни, структурний метод, компонентний аналіз, синтагматичні відношення.

SUMMARY

Chubai V. I. Structural and stylistic aspect of ecological discourse terms translation (on English language material).

Qualifying Master's Thesis, for the degree of "Master" in the specialty 035 Philology, specializations 035.041 Germanic Languages and Literatures (including translation), the first – English, Chubay Valetyna Ivanivna devoted to the study of the translation of environmental discourse terminology (based on English language materials) with the aim of identifying lexical and stylistic features of the translation of professional terms.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions for each of them, general conclusions, a summary, a list of references, which includes 65 sources, and 3 appendices.

The introduction substantiates the relevance of this study, outlines its object and goal, and identifies specific tasks.

The first section illustrates the concept of a term and a term system through the prism of translation.

The second section is devoted to methods of creating terms in environmental discourse through componential and structural analysis.

The third section analyses the lexical and stylistic features of the translation of professional terms into Ukrainian. Conclusions are drawn for each section.

The conclusion presents the results of the study and draws conclusions. And, various ways of manifestation of concepts are analysed. Categorical features of phrasal terms are established in order to determine the internal form of translation to maintain the adequacy of the translation.

A structural-stylistic analysis was conducted to determine the lexical-stylistic features of the translation of English terms and the functional characteristics of phraseological units of professional discourse.

The semantic features of word forms, lexical composition and grammatical categories of the text are determined. The internal form of translation is determined to preserve the adequacy of the translations.

The conclusions highlight the results of this study.

Key words: lexeme, inner form, semantical phraseologisation of professional texts, component, phraseoterm, structural method, component analysis, syntagmatic relations.

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Термінологія як основа науково-технічного перекладу	16
1.1. Поняття терміну	19
1.2. Виокремлення категоріальних ознак термінів та фразових одиниць	21
1.3. Поняття терміносистеми	28
Висновок до розділу 1	35
 Розділ 2. Способи творення термінів екологічного дискурсу	36
2.1. Утворення однокомпонентних термінів	40
2.2. Утворення багатоконпонентних термінів	42
2.2.1. Утворення суфіксальних термінів	46
2.2.2. Утворення префіксальних термінів	50
2.2.3. Утворення похідних термінів	56
2.3. Утворення термінологічних словосполучень шляхом конверсії	57
2.4. Терміни-аббревіатури	59
Висновок до розділу 2	61
 Розділ 3. Лексико-стилістичні особливості перекладу професійних термінів українською мовою.	62
3.1. Лексико-стилістичні особливості перекладу запозичених термінів	67
3.2. Лексико-стилістичні особливості перекладу похідних термінів	73
3.2.1. Лексико-стилістичні особливості перекладу префіксальних термінів	74
3.2.2. Лексико-стилістичні особливості перекладу суфіксальних термінів	80
3.3. Лексико-стилістичні особливості перекладу адаптивних термінів	82
Висновок до розділу 3	90
Висновки	92
Список використаних джерел	93
Додатки	106

ВСТУП

Реферовану магістерську кваліфіковану роботу присвячено вивченню лексико-стилістичних особливостей перекладу фахових термінів екологічного дискурсу. Переклад термінів науково-технічної літератури досліджувалися у працях вітчизняних та зарубіжних лінгвістів такими науковцями з позиції **термінознавства** (Б.М.Головін, В.П.Далиленко, С.В.Дружбак, К.В.Житнікова, Д.І.Квеселевич, Р.Ю.Кобрін, В.М.Лейчик, Н.В.Подольська, В.П.Сасіна, О.В.Супернанська), **фразеології** (М.В.Алефіренко, Я.А.Баран, О.М.Білоус, М.В.Гамзюк, К.П.Никитченко), **перекладу** (В.Г.Ніконова), **фразеологізації термінологічних словосполучень** (М.Ф.Алефіренко, О.В.Кунін, М.В.Лейчик, О.О.Нікуліна), **перекладознавства** (О.Білоус, М.Зизомря, В.Карабан, С.Кауфман, А.Коваленко, В.Ніконова, Я.Рецкер), **таксономії категорії тексту** (Л.Бабенко, О.Воробйова, Т.А.Ван Дейк, І.Гальперін, Ю.Казарін, В.Карасик, В.Кухаренко, О.Селіванова), **дискурсології** (Т.А.ван Дейк, В.Карасик, G.Kress), **герменевнику тексту** (О.Мушніна, П.Демешко, О.Павлова, К.Макеев, Н.Руденко, Г.Соловей), **ономасіології** (М.Дмитрук, Н.Цимбал, С.Любарський, Т.Кравченко, Т.Дячук), **семасіології** (Т.Лепеха, Д.Шапран, Т.Соколовська, А.Ніколаєва, Т.Михайлова, Н.Яценко), **типології** (І.Корунець, Є.Ємельянова, О.Винник, О.Радченко, Р.Бачкур, А.Грицьків), **історичного мовознавства** (Г.Дидик-Меуш), **когнітивне / гносеологічне термінознавство** (В.Іващенко, І.Казимирова, О.Коляденко, Т.Суродейкіна, Л.Науменко), **функціональне /функційне термінознавство** (Н.Яценко, Л.Халіновська, Ю.Чернобов, О.Васецька); **системно-структурний напрям** представлений науковими дослідженнями **теорії дефініції, семантичної теорії терміну** (Р.Дудок, І.Івашкевич), **вивчення мотиваційних особливостей термінів** (А.Грицева, Н.Рибалка), **функціонуально-сильового термінознавства** (С.Рибачок, Е.Неженець, М.Вербенець, С.Толста, В.Бабюк, О.Павлова), **структурно-функціональне термінознавство** (В.Круковський, В.Юкало,

Л.Ріднева), **семантичних і прагматичних особливостей лексичних одиниць** (К.Житнікова, Л.Голіченко).

Традиційно при дослідженні термінів науково-технічної літератури мовознавці визначають насиченість спеціальних термінів, скорочення, традиційність галузевої лексики, залучення синтаксичних зворотів, відсутність еквівалентів, що призводить до складнощів перекладу.

Вчені виокремлюють термінознавство як окрему галузь науки, яким властиві когнітивні аспекти мовлення: індукція, дедукція, метод, синтез, аналіз, аргумент, концепція. Відповідно до таксономії Б. Блума можемо поділити терміни за двома векторами – високого (властиві індукція, дедукція, метод, синтез, аналіз, аргумент, концепція) та низького рівня (знання, розуміння, застосування).

Мовознавці досліджують текстові категорії з погляду структури, семантики, прагматики шляхом дискурс-аналізу з врахуванням когнітивних ознак тексту.

Якщо розглядати терміни як результат і одиницю комунікації, постає завдання щодо висвітлення таксономії категорії тексту з метою виявлення розбіжностей в класифікації, а саме: диференціація чи конститутивна параметизація категорій; варіативність; рівнорівневність / багатоаспектність; поліфункціональність; синтетично-аналітичний статус у мовленнєвій комунікації.

Сучасна дослідниця С. Галаур зазначає, що текст є результатом когнітивно-комунікативної діяльності продуцента який вкладається в умово-координатну площину, осями якої є структурний та змістовний рівні тексту, візуалізує генеральну для будь-якого тексту категорію зв'язності. «Горизонтальною або формальною зв'язністю в тексті є його когезія, а вертикальною (змістовною) є когерентність. Когезія виявляє всі ті формальні зв'язки, які існують в поверхневій структурі тексту і слугують зовнішньою експлікацією його когерентності, тобто глибинних, логіко-змістовних зв'язків» [8, с. 152].

Т. А. Ван Дейк доводить, що локальна зв'язність визначається міжфразовими синтаксичними зв'язками, глобальна виявляється ключовими словами, формальна зв'язність тексту корелює зі змістовною зв'язністю [59].

Н. Кравченко значну увагу приділяє уточненню таксономії дискурсивних технологій і виявленню міжкатегорійних зв'язків, та розгляду критеріїв визначення категорій, а також з'ясування поняттєвого обсягу найважливіших з них. Мовознавець зазначає, категорійний аспект дискурсу не достатньо розроблений дискурсологією, та одним з найбільш дискусійних питань залишається дослідження проблеми поняттєвого та категорійного апарату дискурс-аналізу у сучасних орієнтованих студіях [17, с. 77]

Термінологія вживається у різних галузях наук і тому вчені відносять терміни до наукової лексики. Досліджуючи терміни науково-технічної літератури вчені дійшли висновку, що термін існує в межах певної терміносистеми.

Дослідження присвячується вивченню питань відтворення номінального та смислового значення лексичних одиниць, які складають парадигму речення і створюють деякі особливості або труднощі перекладу.

Досліджується питання щодо поєднання структурного та лексичного наповнення фразеологічних одиниць, які входять до термінологічного ряду дискурсу ділової англійської мови.

Вчені окреслюють коло питань щодо дослідження класифікації термінів за етимологічним походженням. Сучасні вчені зосереджують увагу на семантичній та структурній складовій фразеологізмів, фіксованості та мінливості, функції, стилістиці та етимології. С. Глукберг поділяє ідіоми на частково композиційні, некомпозиційні ідіоми мають які не мають зв'язків між складовими та значенням, частко композиційні ідіоми не мають зв'язків між складовими та значенням і тому виникає складність їх перекладу, та повністю композиційні де значення складових елементів повністю відповідає ідіоматичному виразу [10, с. 31].

Сучасними дослідниками підіймаються питання дослідження фразем не лише за синтаксичними та семантичними особливостями, але й за їх прагматичним аспектом. Особливу увагу вчені-мовознавці приділяють номінативності соматичних ідіом, що зазначають назви частини тіла, опорно-рухової системи, судинної системи (blue flood), внутрішніх органів, органів чуття, людські емоції, почуття та риси людського характеру [10, с. 30].

Вчені зосереджують увагу на важливості вивчення фразеологізмів за певними параметрами: фразеологічного зрощення, фразеологічної єдності та фразеологічного сполучення; граматичними категоріями; етимологічного походження.

Вивчено питання стосовно впливу лексико-семантичних особливостей перекладу лексем на граматичних категорій словосполучень. Розглядаються дериваційні та таксономічні характеристики терміносистеми професійної діяльності англійської мови [48, с. 14-16]. Дослідження лексико-семантичного аспекту перекладного термінознавства представлений у роботах дослідників М.Білан, Л.Вергун, Т.Кияк, П.Матюша, А.Олійника, К.Французова.

У сучасній лінгвістиці залишаються дискусійні питання щодо деривації терміносистеми. Є дві головні думки, з одного боку терміни створюються безпосередньо в межах певної терміносистеми, а з іншого терміносистема збагачується за рахунок запозичень з інших галузей [9, с. 9-12].

Виклики сьогодення перед дослідниками ставлять питання щодо вирішення нерозв'язаних питань за рівнем організації фактичного матеріалу, крос-лінгвальними зв'язками, міжмовними контактами, переосмислення історії формування та розвитку окремих галузевих, фахових, наукових термінології, напрацювання наукових засад термінотворення, розв'язання питань відповідності фахових термінів з метою унормування та кодифікації сучасної термінології; розв'язання проблеми структурно-семантичної організації термінологічної галузевої лексики та термінологічного словотвору, укладання термінологічних словників.

Актуальність магістерської роботи полягає в дослідженні лексико-стилістичних особливостей перекладу мовних одиниць, їх синтактичних зв'язків, що призводить до труднощів перекладу екологічного дискурсу.

Дослідницею І. Казимировою окреслено загальні питання термінознавства:

- зосередження на визначенні теоретичних засад створення корпусів наукових текстів, термінологічних баз і банків даних;
- поглиблення теоретичних досліджень у термінолографії, зокрема укладання одно- та багатомовних термінологічних словників різних галузей знань;
- укладання засад історичного словника лінгвістичних термінів, навчальних посібників із термінознавства;
- створення теоретичного підґрунтя для введення фаху «термінолог» до переліку спеціальностей вищої освіти України [13, с. 20-28].

Метою дослідження є дослідження теоретичних і практичних питань побудови складних слів, розкриття їх семантичних особливостей, які впливають на граматичні категорії та стилістичні особливості перекладу фразових термінів та утворюють зв'язок дериваційних та компонентів терміносистеми екологічного дискурсу.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань:

- уточнення змісту поняття «термін»;
- виокремлення категоріальних ознак термінів та фразових одиниць;
- класифікація термінів англійської фахової мови екологічного дискурсу;
- розкриття лексико-семантичних особливостей перекладу науково-технічних термінів;
- висвітлення лексико-стилістичних особливостей перекладу професійних термінів українською мовою на матеріалах фахових текстів англійської мови.

Об'єктом дослідження є термінологічна та фразеологічна системи фахових текстів, лексичні одиниці, словосполучення, фразеологічні звороти, речення, що піддаються перекладацькій трансформації.

Предметом дослідження є структурно-семантичні особливості перекладу англійських термінів екологічного дискурсу, семантичні ознаки словоформ, лексичний склад та граматичні категорії тексту, а також функціональні характеристики фразеологізмів фахового дискурсу.

Матеріалом дослідження слугують англійські науково-технічні терміни екологічного дискурсу, отриманих шляхом суцільної вибірки, що зафіксовано в загальних тлумачних словниках англійської мови, фахових словниках-довідниках, енциклопедіях, електронних лексикографічних депозитаріях, навчальних посібниках та публіцистичних матеріалів

Методи дослідження полягатимуть у застосуванні структурного методу:

- шляхом дистрибутивного аналізу досліджено особливості побудови семантичної, лексичної і граматичної структури складних слів сучасної англійської мови;
- за допомогою зіставного методу виявлено відмінності побудови парадигматичних відношень англійської і української мови;
- залучення трансформаційного аналізу надало можливість виявлення особливостей семантично неподільних фразеологічних одиниць, значення яких не впливає зі значень їх компонентів;
- використовуючи компонентний аналіз, досліджено значення фразеологічної єдності та контекстуального значення вільного словосполучення.

При розгляді способів трансформації тексту були залучені такі перекладацькі прийоми: калькування або дослівний переклад, контекстуальної заміни, смислового розвитку семантичного відношення наслідку, антонімічного перекладу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у проведеному аналізі перекладу фразеологічних термінів ділового та професійного дискурсу та

уточненні загальних питань теорії термінознавства та доповнення напрацьованих теорій термінотворення. Сучасні мовознавці досліджують питання фразеологізації термінологічних словосполучень, проте питання фразеологізації термінологічних словосполучень ще й досі остаточно не вирішено. В магістерській роботі питання фразеологізації термінологічних словосполучень розглянуто в ракурсі особливостей та складнощів їх перекладу.

Практичне значення одержаних результатів забезпечено тим, що воно сприятиме подальшого розвитку дослідження перекладу термінознавчих парадигм, уточнення питань теорії термінотворення, отриманий результат може бути застосовано при викладанні фахової англійської мови, а також для укладання навчально-методичних посібників, підручників, словників.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування результатів дослідження як рекомендації щодо перекладу термінології екологічного дискурсу.

Апробація результатів роботи опубліковано тези «Лексико-стилістичні особливості перекладу екологічного дискурсу» у збірнику науково-практичної конференції Філологія та лінгвістика у сучасному світі (м. Полтава) секція конференції теорія і практика перекладу, та подано до друку статтю «Лексико-стилістичні особливості перекладу термінології екологічного дискурсу на матеріалах англійської мови» для публікації у науковому збірнику «Актуальні питання гуманітарних наук» категорія «Б»

Структура кваліфікаційної роботи складається зі вступу, списку аббревіатур, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загального висновку, списку літературних джерел.

Робота присвячена дослідженню лексико-стилістичних особливостей перекладу професійної термінології екологічного дискурсу на матеріалах англійської мови.

У першому розділі ілюстровано поняття терміну, терміносистеми у призмі перекладу.

Другий розділ присвячено способам творення термінів екологічного дискурсу шляхом компонентного та структурного аналізу.

У третьому розділі проведено аналіз лексико-стилістичних особливостей перекладу професійних термінів українською мовою. До кожного розділу зроблено висновки. У висновку наводяться результати дослідження та зроблено висновки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОСНОВА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Переклад професійних термінів пов'язаний з розвитком науково-технічного процесу та науково-технічною літературою. При перекладі з мови оригіналу на іншу, з метою збереження стилю, форми та структури, постають питання відтворення точності формулювання термінів зі збереженням їх парадигматичних відношень та лексико-стилістичних особливостей мови оригіналу. Збагачення словникового складу мови відбувається шляхом надходження іншомовних слів до лексичного складу науково-технічної літератури. Розвиток науково-технічного прогресу призвів до створення нових лексичних термінів, що складає особливості та труднощі перекладу.

Сучасні українські вчені у колективній монографії «Українське теоретичне термінознавство на тлі слов'янського досвіду» розглядають перекладне термінознавство як «розділ термінознавства, що займається вивченням закономірностей перекладу окремих терміносистем з однієї мови на іншу в його різноманітних виявах, досліджує міжмовні відповідники термінів, а також механізми та способи досягнення різних типів еквівалентності терміносистем текстів оригіналу й перекладу» [13]. Вчені зазначають, що при перекладі термінологізми відтворюються за допомогою термінологічних одиниць, які входять до певної терміносистеми.

Труднощі перекладу професійних термінів виникає через розбіжності між семантикою вихідної лексичної одиниці та одиниці мови перекладу, що призводить до додавання уточнень шляхом описового перекладу або трансформаційного перекладу [14, с. 293-295; 58, с.181-191] Наприклад, терміносистема екології, а саме – лексика екологічного дискурсу при перекладі фразеологічних одиниць з англійської мови на українську призводить до розбіжності семантичних і стилістичних значень «перекладної взаємовідповідності» англійської та української екологічної лексики, а саме «наявності та ступеня адекватності перекладних відповідників досліджуваної

лексики, зіставлення лексико-семантичних полів як цілісних систем у перекладознавчому плані, побудови концептуальної схеми лексико-семантичних полів» екологія при перекладі [15, с. 19-23; 16, с. 210-213].

Запозичені слова з латинської або грецької мов, які мають однакову етимологію та частково подібні семи, але не мають лексичного відповідника, також складають труднощі перекладу.

Отже, питання перекладу професійних термінів пов'язано з лексико-стилістичними особливостями побудови фразових термінів. Вчені наголошують, що необхідно розрізняти поняття фразеологічних термінів від фразеологічних одиниць.

При перекладі науково-технічних текстів мовознавці визначають комунікативний аспект як важливою складовою перекладу термінів для досягнення прагматичної мети перекладу – однозначності, стилістичної нейтральності, повної номінації, передачі стилістичного змісту та доречності мови оригіналу. Сучасні лінгвісти характеризують науково-технічний переклад за функціональними, лексичними, стилістичними, жанровими особливостями, а також лексико-семантичних перекладацьких трансформацій тексту.

Дослідники розглядають запозичення як типологічний різновид термінологічного перекладу, та виокремлює такі види: транскодування, пряме запозичення, калькування, трансформаційний та описовий (дескриптивний) переклад, генералізація з додаванням або вилученням слів, конкретизація, синонімічні заміни [14, с. 293-294; 15, с. 24-39].

Вчені-мовознавці підкреслюють важливість вибору відповідника для збереження адекватності та цілісності перекладу та комунікативної еквівалентності тексту. Для «визначення термінологічної норми» дослідники розробили шкалу оцінювання адекватності різних термінологічних варіантів за критеріями: однозначності, відсутності експресії, стислості, системності, повноти вираження, дериваційної спроможності, мовної коректності, еквівалентності оригіналу та перекладу в їх співвідношення із поняттями адекватності, релевантності, інваріантності.

Сучасні вчені окреслюють основні вимоги комунікативної еквівалентності перекладного тексту: передавати зміст оригіналу, відповідати нормам мови перекладу, семантичне навантаження перекладного тексту має відповідати мові перекладу. Вченими піднімаються питання ступеню адекватності передавання інформації, визначають етапи відбору термінологічного корпусу з тексту, розмежування термінів на специфічні та загальнонаукові, розроблення чіткої дефініції термінів, відбору термінів-синонімів.

Дослідниками зазначають основні труднощі перекладу, що пов'язані з відтворенням професіональних термінів (метафор, алюзій, реалії, символів, омонімії, скорочення професійних термінів, розбіжність в перекладних словниках).

Мова науково-технічної літератури характеризується лексичними, граматичними, стилістичними, синтаксичними особливостями, морфологічними труднощами перекладу (відтворення форм числа іменників, передавання значень означеного та неозначеного артиклів, відтворення прислівників, форм наказового способу дієслова) науково-технічних текстів.

Отже, можемо зробити висновок, що переклад термінів науково-технічної літератури пов'язаний зі структурним аспектом (переклад відтворює його семантичне значення з врахуванням морфологічних та синтаксичних характеристик), та стилістичним аспектом (перекладач визначає жанр та характер, його функції в тексті з метою створення адекватності перекладу, відповідності стилю мови оригіналу). Наприклад термін «екологія» має дослівний переклад, максимально точно передає значення терміну, що використовується в мові оригіналу, носить науковий характер, за структурою відповідає загальноприйнятій термінології.

Переклад має бути точним, адекватним (відповідає контексту та стилю мови), уніфікованим (використовуються загальноприйняті усталені терміни для забезпечення єдиного підходу) зі збереженням стилю (відповідає стилю та характеру перекладного тексту). Таким чином структурно-стилістичний аспект відіграє важливу роль при перекладі термінології і є підґрунтям якісного

перекладу для забезпечення адекватного сприйняття інформації відтвореного тексту.

1.1. Поняття терміну

Відповідно до літературознавчого словника-довідника «термін» походить від латинського слова «terminus» перекладається як «кордон, межа, кінець». Термін це слово або словосполучення, що точно позначає поняття певної галузі, наприклад науково-технічної. Поняття «Термін» відноситься до наукової лексики і вживається в різних галузях наук. Мовознавець В. Корчерган розглядає термін як спеціальне слово або словосполучення, яке служить точним позначенням понять якоїсь галузі науки і входить до лінгвістичної науки – термінознавства [16, с.220].

Вчені зазначають, що терміни репрезентують поняття соціальної, професійної галузі науки або техніки, що становить суттєву складову науково-технічних текстів, що становить труднощі перекладу через неоднозначність, відсутність перекладних відповідників, національну варіативність термінів [14, с.345]

Термінам властива стилістична нейтральність, дериваційна здатність, наявність кваліфікаційної деривації, прагнення до прозорості внутрішньої форми, функціонування у сфері науки і техніки [45, с.7].

Кожен термін належить до терміносистеми, його значення визначається в межах терміносистеми до якої він належить, а саме: в межах свого термінологічного поля, певної науки, і містить тільки одне значення [16, с.220].

Наприклад, термін «*карбон / carbon*» належить до терміносистеми «*забруднення атмосфери*», за загальною тематикою «*екологія*», та складається з термінологічного поля, за семантичним простором назви предметів, матеріалів природи: carbon dioxide діоксид вуглецю (вуглекислий газ), carbon emitter джерело парникових газів, carbon monoxide CO монооксид вуглецю (чадний газ), carbon pickup поглинання вуглецю, carbon-emissions reductions зниження

рівнів викидів вуглецю, carbon sequestration квотування кількості викидів вуглецю (CO₂/ вуглекислого газу / парникових газів) і має одне семантичне значення «карбон / carbon».

Можемо зазначити, що термін має бути стилістично нейтральним та однозначним, та мати такі ознаки: системність, наявність до дефініції, тенденцією до моносемантичності, відсутність експресії, стилістична нейтральність, однозначності. У фахових мовах функціонують термінологічні одиниці (фразеотерміни) які позначають поняття та явища відповідних галузей наук.

Українська дослідниця О. Шиленко поділяє фразеологічні терміни за характерними особливостями та додатковими особливостями. Отже, можемо визначити категоріальні ознаки фразеологічних термінів екологічного дискурсу: дефінітивність, семантична стійкість, наявність компонентів, належність до певної терміносистеми, ідіоматичність, емотивна оцінність.

Досліджуючи лексико-семантичні зв'язки термінів, дослідники поділяють терміни на: епонімічні терміни, термінів-нетипів, структурно-граматичні типи: епонімів, кореневі епонімічні терміни (номінують одиниці вимірювання). З погляду лексико-семантичної системи загальнонавчівані терміни розглядаються як слова певної фахової дисципліни. За морфологічною структурою англійської мови, терміни поділяються на: групи простих термінів (простих корневих слів), групи складних термінів (складних слів), групи складених термінів (словосполучення).

Вивчаючи системну організацію сучасної термінології вчені визначають наявність упорядкованих угруповань, які складають внутрішню структуру, забезпечують лексико-семантичні відношення між термінами.

Багатьма вченими досліджувалися проблеми термінотворення галузевої лексики, а саме лексико-семантичних полів, парадигматичних і синтагматичних відношень між словами; функціонування метафор; смислове збагачення значень, збагачення можливостей модифікації слів дериваційним шляхом та конверсії, утворення нових аббревіатур; за джерелами виникнення, за

класифікацією спеціальних найменувань з врахуванням метафоричного походження.

Загачення терміносистеми відтворюється через запозичення, шляхом утворення аббревіатур за допомогою деривації.

Аспектами дослідження термінотворення виступають: *граматичний* - збільшення чисельності номінацій та дериватів; *логічний* - укладання логічних впливів етимологічного походження терміну на його семантику та прагматику; семантичне та прагматичне походження лексичних одиниць,

Корпус термінів фразеологізмів класифікується відповідно до «референційного критерію та критерію семантичної неподільності на семантично та семантично частково прозорі та семантично непрозорі», зазначається, що «стилістичне забарвлення термінів фразеологізмів реалізується через метафору, метонімію, оксиморону, антитезу, гіперболу» та поєднання компонентів [12; с.31-58].

Сучасні філологи досліджують структурно-функціональне термінознавство за: вивченням принципів і засобів номінації; вирішенням питань термінологізації загальноживого слова. За допомогою аналізу лексичних одиниць відтворено репрезентацію лексеми, паспортизації слова, фіксації лексеми у фаховій літературі. Дослідники звертають увагу на дослідження питань семантики, способу термінологізації, найменування та особливостям функціонування слів у фахових текстах.

1.2. Виокремлення категоріальних ознак термінів та фразових одиниць

Вчений В. Карабан підкреслює важливість дослідження словотворчої, морфологічної та семантичної структури термінів, та також уміти їх розрізняти від фразових словосполучень та загальних слів при перекладі.

Вчені класифікують фразеологізми за ступенем релятивності їх компонентів (Ш. Баллі, В. Віноградов). Український мовознавець М. Кочерган,

за цією класифікацією, поділяє фразеологізми на: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення.

Мовознавці розглядають *фразеологічні зрощення* як семантично неподільні фразеологічні одиниці, значення яких не впливає зі значень їх компонентів. До фразеологічних зрощень належать ідіоми, етимологічного походження, як такі, що втратили внутрішню форму. Складність перекладу полягає в етимології її походження. При перекладі необхідно знайти відповідник або перекласти вільним словосполученням.

За М. Кочерганом *фразеологічні єдності* це семантично неподільні фразеологічні одиниці, цілісне значення яких умотивоване значення їх компонентів. Такі фразеологічні одиниці перекладаються образним переосмисленням словосполучення так як «значення фразеологічної єдності виникає внаслідок узагальненого переносного значення вільного словосполучення». Вчений В. Кочерган звертає увагу, що «для семантичної єдності характерна семантична двоплановість» і можуть уживатися як у прямому, так і в переносному значенні, і можуть перекладатися омонімами. Дослідник розглядає *фразеологічні сполучення* «зворотами, в яких самотійне значення кожного слова з абсолютно чітким, але один із компонентів має зв'язне значення». Мовознавець розглядає *фразеологічні вирази* як семантично подільні звороти стійкі за складом і вживанням, які складаються повністю зі слів із вільним значенням» [16, с.244-246].

Якщо порівняти фразові одиниці та терміни можемо визначити спільні риси: системність, динамізм, відтвореність, лексикалізація, стійкість, частотність вживання, семантична цілісність, етимологічність, ідіоматичність.

Сучасними вченими О. Шиленко, І. Казимировою, В. Карабаном виокремлюються властивості фразових одиниць: завжди виступають словосполученням, немодельованість, переосмислення, експресивність, емотивність, оцінність, неточність номінації, наявність синонімів, полісемії, омонімії, антонімії, неоднозначність, спонтанність утворення, належать до жанру публіцистики.

Також вченими окреслено головні критерії термінів: точність (може бути словом або словосполученням), дериваційна здатність, системність (належність до будь-якої терміносистеми і отримує своє значення в цій системі), наявність дефініції (закріплюється певна назва за кожним терміном), тенденцією до моносемантичності (визначається в межах певної науки, має тільки одне значення в межах терміносистеми), відсутністю експресії (наявність стилістичної нейтральності), стилістичною нейтральністю (відсутність образності, експресії, суб'єктно оцінних відтінків), дефінітивністю (наявність класифікаційної дефініції, точної номінації), високою інформативністю, логічними та мовними зв'язками. Належить до високого стилю і застосовується у науковій, професійній, публіцистичній, офіційно-діловій лексиці.

Терміни можемо класифікувати за їх семантичними просторами:

які пов'язані з медициною, біологією (семантичне значення пов'язане з життям людини): **biodegradable** (іменник+іменник) розкладення мікроорганізмів, **biodegradation** (іменник+іменник) біодеградація, **biological** (іменник+прикметник) біологічний, **bioproductivity** (іменник+іменник) біопродуктивність, **biotope** (іменник) біотоп.

Назви предметів, рослин, приміщень, територій, водних об'єктів, складових частин одного цілого, одиниць виміру та інших об'єктів: **factor** (іменник) коефіцієнт, **depletion** (іменник) зменшення, виснаження, **ambient** (іменник) зовнішнє середовище / навколишній простір, **gavine** (іменник) ущелина

Назви предметів, речовин матеріалів, абстрактних понять та об'єктів: **bee** (іменник) бджола, **fog** (іменник) туман, **fuel** (іменник) паливо, **fume** (іменник) дим, випар, пари, диміти, випускати, газ, **dust** (іменник) пил, **air** (іменник) – повітря, **forest** (іменник) ліс, **woodland** лісиста місцевість, **woods** ліс.

Назви об'єкти, які мають закінчення -s **apparatus** (іменник) апарат, **emissions** (іменник множина) викиди, **analysis** аналіз, **barrens** (іменник) степи, **chemicals** хімічні речовини, **humus** гумус, **insects** комахи.

Назви хімічних елементів та матеріалів: acid (іменник) – кислота, chlorine (іменник) хлор, coal (іменник) вугілля, carbon (іменник) вуглець, incinerator (іменник) – піч для спалювання відходів), gas (іменник) - газ, gasoline = petrol (іменник) бензин, gas = gasolene бензин, пальне, паливо, halons (іменник, множина) галони, sprays (іменник) аерозолі.

Назви термінів, що пов'язані за:

розміром: (складається з пари слів твірного та похідного слова) global **warming** (прикметник+прикметник) глобальне потеплення, halon **banking** (іменник+іменник) створення банку газонів, halon substitute (іменник+іменник) замінник галонів, halon **management** (іменник+іменник) керування галонами, **high-acid** precipitation (прикметник+іменник) опади з високим вмістом кислоти, **low-acid** (прикметник+іменник) опади з низьким вмістом кислоти, precipitation;

якістю: (утворюється з частини твірного слова, що входить до складу похідного) **breathing** ratio (іменник+іменник) дихальний коефіцієнт, **warming** (прикметник+прикметник) глобальне потеплення, потеплення на земній кулі, **clean fuels** (прикметник+іменник) чисте пальне, **clean-air bill** (прикметник+іменник) закон про чисте повітря **polluted air**, **clean-air** (прикметник+іменник) чисте повітря, **clean-air** (прикметник+іменник) чисте повітря, **gaseous** (прикметник) газоподібний, **fumigate** (дієслово) обкурити, дезінфікувати, **curb** (дієслово) приборкувати, стримувати, **choke** (дієслово) задихатися, душити, **distilled** (прикметник) жарооподібний;

ввагою: (залучено словотвірні елементи) **overheating** (прикметник+прикметник) перегрів;

смаком: (від твірної основи утворено похідне слово) **smokestack** (іменник+іменник) димова труба (димар);

кольором: (частина твірного слова входить до складу похідного): **greenhouse** (прикметник+іменник) теплиця, **greenhouse effect** (іменник+іменник) парниковий ефект, **greenhouse gases** тепличні гази;

явищами, що пов'язані з природою, погодою та навколишнім середовищем, екологією складаються з декількох компонентів: acid deposition

(прикметник+іменник) - кислотні опади, **acid rein** (прикметник+іменник) - кислотний дощ, **air pollution** (іменник+іменник) - забруднення повітря, **ambien air** (прикметник+іменник) - повітряне навколишнє середовище, **boggy/marshy/swampy** болотний/болотистий/грузький, **channel** (іменник) канал, стік, **coastal** (прикметник) береговий, прибережний, **criteria pollutants** (іменник+іменник) основні забруднюючі речовини, **cigar fumes** (іменник+іменник) сигаретний дим, **environmental** (дієслово+прикметник) екологічний/навколишнє середовище, **outside ambient** (прикметник+прикметник) зовнішнє середовище, **fog elimination** (іменник+іменник) тумановолоювання, **grassland** (іменник) лукопасовище, угіддя, луг, **herbicides** гербіциди, **shift** косий зсув, **site** місцезнаходження, ділянка, **slope** схил, **soil** ґрунт, земля, **rain** дощ, **rainfall** опади, **rainforests** тропічні ліси, **water cycle** кругообіг води, **waterlogged land** заболочена земля; **wilderness** дика місцевість, **wildfires** вогонь, що поширюється з великою швидкістю, **windfall** бурелом, **wind-fallen trees** вітровал, бурелом;

Назва горних порід та хімічних сполук утворюються шляхом складання основ: **carbon-emissions** (іменник+іменник) **reductions** зниження рівнів викидів вуглецю, **coal-fired** (іменник+прикметник) **economies** вуглеспоживаючі галузі, **hydrocarbon** (іменник) вуглеводень, **radiationstraight-run** (прикметник+іменник) радіоційно-прямий, **substitute** заміна/знищення, **sulphide** сульфід/сірчаста сполука *галузі суспільних наук, відносин, наук;*

назвами терміни, що позначають частини тіла, людей та тварин (Дениченко): **foothills** (іменник) передгір'я, **gorge** (іменник) вузька ущелина.

Семантичне значення термінів можуть передаватися за допомогою прийменників напрямку руху «to, towards, from, into, out of, up, down, on», наприклад термін, що утворений за допомогою прийменника «up» має семантичне значення напрямку «вгору»: «ice – льодова шапка».

Назви термінів іноземного походження (грецького або латинського походження): **breathing ratio** (іменник+іменник) дихальний коефіцієнт,

environmental (дієслово+прикметник) екологічний, **hydrocarbon** (іменник) вуглеводень.

*Назви термінів іншомовного походження (грецького, латинського чи французького походження) можуть складатися з двох компонентів (іменник+іменник) **breathing ratio** - дихальний коефіцієнт, **hydrocarbon** (іменник) - вуглеводень застосовується як назва терміну в геології, чи (дієслово+прикметник) **environmental** - екологічний.*

Per capita emissions of carbon dioxide - вихлопи вуглекислого газу на душу населення,

Interim agreed emissions - тимчасово допустимі викиди, фразовий термін, що походить від латинської мови зі значенням тимчасовий, щось, що використовується для опису чогось, що призначене для використання, доки не буде зроблено або встановлено щось постійне.

Maximum permissible emissions - гранично допустимі викиди, походить від латинського слова **maximum** зі значенням найбільший, найвеличніший.

Motor vehicle emissions - викиди автотранспортного засобу, походить від латинської мови **motor vehicle** + **emissions** зі значенням той, що рухає, застосовуються у значенні засобу пересування.

Reduce plane emissions, походить від латинського слова **рівний**, **плоский**.

Continuous missions monitoring - безперервний моніторинг викидів, від латинського **continuous** безперервний, суміжний.

Agriculture (іменник) сільське господарство, складається з двох слів латинського походження «**ager**» (поле)+«**cultura**» (культура), що створює семантичне значення слова «сільське господарство».

Agricultural lands (іменник+іменник) землі сільського господарства (складається з двох слів, які обидва походять від латинської мови **ager** (поле) та **cultura** (обробка, вирощування) і означає «сільське господарство».

Argo-reclamation measures - заходи щодо освоєння й обробки земель (слово «**argo**» походить від грецької міфології, потім було запозичено до

французької мови «argot» і потім до англійської (жебракство з семантичним значенням збирання) входить до слів галузевої лексики.

Aggravate (дієслово) погіршувати складається з двох основ «aggra+vate», яке походить від латинської мови «aggravare» (важкий) зараз вживається у семантичному значенні зробити щось погане, важке або щось пов'язане з погіршенням ситуації.

Anaerobe (іменник) - анаероб, слово грецького походження an+aer, вживається у галузях, що пов'язано з медициною, біологією, хімією з семантичним значенням не природний, штучний, дещо, що не потребує дихання

Analysis (іменник) аналіз, слово походить з грецької мови шляхом префіксації (**ana+lysis**) зі значенням процесу ретельного розгляду чогось або використання статистичних методів для розуміння чи пояснення чогось.

Arable (прикметник) - орний, походить від латинської мови «arabilis», відповідно до тлумачного словника має значення здатність виробляти врожай; придатність для сільського господарства; пристосування для плуга та для обробки ґрунту; земля яку можна обробляти, тобто орна земля чи орний ґрунт.

Arson (іменник) підпал, походить від давньо-французької та в середньовіччі було застосовано у латинській мові «ardere» зі значенням «підпал», зараз використовується зі значенням навмисного підпалу будівлі або майна.

Arsonist - особа, що здійснила підпал, походить від латинської мови «ardere», утворюється шляхом додавання «-ist» до основи іменника «arson» і позначає особу, що здійснила підпал.

Barren (прикметник) - малородючий, походить від старої англійської мови «barley» (ячмінь) за значенням безплідної землі, що складається з ґрунту, який такий бідний, що на ньому не можуть рости рослини.

Назви організацій: WHO – World Health Organization / Всесвітня організація охорони здоров'я, WHO standards – стандарти ВООЗ.

Фразові словосполучення: aggravation of ozone deficiency - значне зменшення озону, impose penalties накладати штрафи, impose restrictions,

накладати обмеження, impose a carbon tax установити податок на викиди парникових газів, independent respiratory device автономний дихальний апарат, gas turbine fuel газотурбінне паливо, factor of safety, коефіцієнт безпеки, запас міцності, fume evolution factor коефіцієнт димоутворення, coefficient of turbulent diffusion коефіцієнте турбулентної дифузії в атмосфері, Covention on long-range transboundary air pollution Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані, destroy the ozone layer хуйнувати озоновий шар, choke on greenhouse gases задихатися від парникових газів, continuous emissions monitoring безперервний моніторинг викидів, clogged with mud рабитий брудом.

При перекладі термінів необхідно враховувати особливості їх лексико-стилістичну побудову для точного відтворення конотативного та денотативного значення слова.

1.2. Поняття терміносистеми

Наприкінці восьмидесятого сторіччя на терені практичної термінознавчої науки постає термінознавство як самостійна наука «зі своїм поняттєвим апаратом та методологією», яке умовно поділяється на теоретичне та практичне термінознавство. Під час формування та упорядкування галузевих терміносистем дослідниками було «визначено статус терміна та встановлення його основних аспектів вивчення» мовних одиниць термінологічної лексикографії, переосмислення історію формування та розвитку окремих галузевих, фахових, наукових термінологій, «напрацьовано наукові засади термінотворення, окреслено проблему відповідності термінів системи української мови, унормування й кодифікування вітчизняної термінології» [13].

I. Казимиrowa у колективній монографії «Українське теоретичне термінознавство на тлі слов'янського досвіду» висвітлила етапи розвитку та проблемні питання дослідження термінознавства:

- *системно-структурний напрямок* концентрував зусилля на опрацюванні фіксованих даних в межах статичного аспекту вивчення мовних одиниць;
- *перехід від структурної парадигми до структурно-функціональної нап्राцювання* нових ідей щодо головних понять і категорій;
- у межах *функціонального напряду* термін розглядається не лише як один із лінгвістичних об'єктів, але і як засіб, за допомогою якого можна вивчати функціональну природу мови, вивчення вторинних похідних понять, формування категорій терміну;
- *розвиток функціонального напряду* в термінознавстві зумовив закономірних перехід до антропоцентризму;
- *нормоцентричний напрям* двадцятого сторіччя характеризується двома основними принципами «визнання терміну як необхідного компоненту наукової і науково-технічної діяльності та опис терміну з онтологічного погляду, тобто уточнення того, яким повинен бути термін у змістовому й формальному відношеннях»;
- загальне мовознавство, як *самостійний напрям досліджень*, вивчає властивості терміну, його змістову організацію, співвіднесення значень і понять мовних форм вираження, проблеми і процеси, що притаманні спеціальній лексиці, що призводить до удосконалення наявних термінологічних систем, пошуків опитальних шляхів створення нових термінів та систем, пошуки універсальних рис, властивих різним галузям знань (навчальні, науково-технічній, науково-популярній літературі та засобах масової інформації);
- *сучасні дослідження з термінознавства* здійснюються в Інституті української мови НАН України за різними науково-практичними напрямками (укладання словників: наукової термінології, тлумачні, перекладні двомовні словники, словники-довідники та електронні);
- виникнення нової галузі термінознавства – *когнітивного або гносеологічного*, що досліджує роль термінів у науковому пізнанні і мисленні;

- *перехід до антропоцентричної парадигми, зокрема дослідження метафоризації;*
- *дослідження співвіднесення значень та понять, «функціонуючи в мові й формуючи ядро поняття, значення є відносно гнучким інструментом пізнання й відображення дійсності, водночас у процесі своєї еволюції впливає на різні мовленнєві вживання лексичної одиниці, збагачуючи поняття й уточнюючи внутрішню форму відповідного слова»;*
- *категорювання структури знаків на пості знаки мисленнєвої діяльності та складні знакові конструкції з більш конкретним визначенням змістових характеристик;*
- *розрізнення внутрішньої форми структури знаків на імпліцитні та експліцитні;*
- *поділ зовнішньої форми термінологічних одиниць на дві великі категорії – однокомпонентні та багатокомпонентні за різними структурними ознаками;*
- *розмежування термінів, номенів і професіоналізмів, з врахуванням спільних ознак: системність, наявність семантичних відношень, що зафіксовано у словниках;*
- *розмежування поняття термінології і терміносистеми;*
- *унормування наукової термінології (визначення логічної ознаки, поняттєвого значення, однозначності): систематизації, уніфікації, кодифікації терміносистем;*
- *теорії норми у сучасному термінознавстві «норма обмежує варіативність системи, але в той же час варіативність термінів є формою розвитку термінологічної норми;*
- *лінгвістичного внормування (термінологія є частиною словникового складу мови, але має певні відмінності від загальноновживаної лексики);*
- *оптимізації формування та функціонування запозичень (диференціація термінологічних запозичень за етимологічним принципом з виокремленням функціональних та комунікативних особливостей запозичень);*

- *синхронно-порівняльних термінологічних досліджень*: «вивчення етимології термодієслів із подальшим використанням етнолінгвістичного підходу до аналізу термінів різних мовних систем, що спрямовує проблематику цих досліджень у русло діакронії»; «вивчення механізмів семантичного способу творення термодієслів метафоричним перенесенням фінансових термінів в англійській та українській мовах»; «відображення проблема функціонування та адаптації в європейських мовах або близькоспоріднених мовах»;
- *семантичних неологізмів та семантичної деривації*;
- *системно-структурного напрямку* (вивчення семної теорії терміну, дефініції, мотиваційних особливостей термінів);
- *вивчення семної структури терміну*, а саме – методики сіткового моделювання та компонентного аналізу, а також шляхом віднаходження лексико-семантичних відношень у галузевих терміносистемах;
- *вивчення типів термінологічної синонімії*;
- *проблема співвідношення етимона й усього змісту слова*;
- *системно-структурної дослідницької парадигми*;
- *типологічного мовознавства (когнітивного аналізу)*;
- *структурно-функціональних* (вивчення кореляції загальноживаних слів та термінів скрізь призму лексико-семантичних, словотвірних процесів; з'ясування особливостей конкретної тематичної групи термінів; дослідження мовної норми і варіантності; функціонально-онимасіологічного та когнітивного дослідження);
- *структурно-семантичного аналізу народних медичних назв* (виділення семантичної моделі, які співвідносяться з принципами номінації «істота» - «хвороба за ознаками»);
- *функціонування метаморфи* в мові галузевих сфер;
- *дослідження структурно-функціонального термінознавства* (принципів і засобів номінації; вирішення питань термінологізації загальноживаного слова; побудови лексико-семантичних полів

(парадигматичних, синтагматичних відношень між словами); з'ясування сучасних мовних процесів галузевої лексики;

- функціонування терміну наукового та фахового тексту;
- функціонально-стильовий напрям: концепції стильової та стилістичної диференціації терміну.

Функціонально-стильовий напрям термінознавства досліджує проблеми функціонування терміну фахового тексту. Стилiстична диференціація терміну вивчає стилістичне забарвлення терміну.

Досліджуючи системно-структурну парадигму за векторами: *семасіологічним* (теоретико-методологічний, мотиваційний, вивчення семної культури терміну та типів метафор; *оносемасіологічний* (термінотворчий, історичний, етимологічний (вивчення генеричних, історико-етимологічних процесів термінотворення); *крос-парадигмальний* (структурно-системносемантичний, діалектологічний та когнітивний аспект) одностайно дійшли висновку, що термінологічно-номенклатурні сполуки легко відмежувати від термінів.

Наприкінці двадцятого сторіччя новими напрямками дослідження було представлено *типологічне термінознавство*, який був розділом термінознавства, займався порівняльним «дослідженням окремих термінологій для визначення спільних рис та відмінностей їх терміносистем, зумовлених особливостями відповідних галузей знань» [13].

Термінознавцями І. Казимировою, О. Микитюком та Р. Бачкурою досліджувалися питання кореляції «загальновживане слово – термін) у площині лексико-семантичних та словотвірних процесів, «у контексті процесів вторинної номінації (термінологізації і детермінологізації)», «визначення ступеню абстрагування іменників загальновживаної», науково-технічної і термінологічної лексики. Л. Кім характеризує незмінювані залежні компоненти терміну, визначає їх ознаки «як критерії виокремлення з-поміж інших засобів термінологічної номінації, диференціації терміноелементів й термінокомпонентів», інвентаризує незмінювані залежні компоненти, що

входять до складу «термнів-біномів і термнів словосполучень різних терміносистем», але об'єднані однією функцією – «означенням опорного терміну» [13].

Досліджуючи типологічне термінознавство скрізь призму когнітивного аспекту В. Іващенко розробив загальну типологію термінопростору мови, детально описав диференційно-протиставну конверсивну, номінативну, комбіновану та лексико-синтаксичну енантіосемію, та енантіонімію.

За допомогою структурно-семантичного аналізу дослідники виділили семантичні моделі народних медичних назв за принципами номінації «істота» - «хвороба за ознаками істоти» і виконує номінативну функцію, тісно пов'язані з іншими тематичними групами, має зв'язок із фаховою термінологією [13].

У працях вченими О. Дуди, Є. Ємельянової, О. Михалевича досліджена «сукупність термінів певної фахової дисципліни як окремої лексико-семантичної системи для теоретичного вирішення питань термінологізації загальновживаного слова» і вчені дійшли висновку, що структура англійських термінології складається з групи термінів: групи простих термінів, групи складних термінів, групи складених термінів та словосполучення [13]. Вченими було визначено, що у системі терміносистеми домінує система термінів, що розкриває тему та становить її ядро на позначення загальних понять.

Досліджуючи процеси неологізації: запозичення іншомовної лексики, системи організації термінології, вченими визначено організацію вунтрішньої структури, забезпечення лексико-семантичних відношень між термінами [13].

Описуючи парадигматичні і синтагматичні відношення між словами визначена проблема побудови лексико-семантичних полів для з'ясування сучасних мовних процесів галузевої лексики. Досліджуючи напрями динамічних процесів, семантико-функціонального розвитку аналізованого корпусу лексики, дослідниця О. Мороз висвітлила напрями динамічних процесів мовних змін: метоафоризація оцінювальної функції, переосмислення неологізації [13].

Терміносистема досліджується шляхом семантичного та морфологічного та граматичного аналізу, а саме метафоричним і метонімічним перенесенням, конкретизації з розширенням чи звуженням значень загальноновживаних слів. Термінолексика входить до терміносистеми і відбиває його характер, поєднуючи наукове, логічне та когнітивне мислення та мають особливість функціонування термінологічної лексики в наукових текстах і репрезентуються тлумачними словниками.

Науковці розглядають науковий термін неоднорідною одиницею, що має різні типи термінів, системо- та текстозумовлені характеристики (когнітивної вартості та інформаційної насиченості).

Досліджуючи функціонування термінологічних одиниць шляхом функціонального підходу, мовознавцями зазначена імовірність вивчення мовних одиниць різних рівнів у процесі їхнього реального використання в певній комунікативній ситуації. Дослідники позначають, що текст є писемним об'єктом функціонального дослідження мови, та з'ясування психолінгвістичних ознак текстотвірних одиниць є головним питанням дослідження механізмів породження й сприймання науково-технічного тексту.

З метою розмежування функціональних характеристик термінів від лексичних одиниць, мовознавці зосереджують увагу важливості дослідження «предикації» (основного поняття будь-якої мовленнєвої або текстової діяльності), де «предикація» розглядається у двох планах – вузькому (спирається на дієслово) та широкому розумінні «предикація змісту» спирається на термін [13; 35; 37]. За думкою вчених в термінах передається зміст наукового повідомлення, де «дієслова виступають трансформаторами синтаксичних зв'язків між словами.

Розглядаючи термін як *функціональний елемент*, що здійснює когезійну функцію та забезпечує цілісність структурно-семантичної організації можемо зробити висновок, що терміносистема – це система термінів, що впорядковано представляє поняття певної галузі знань, яка характеризується цілісністю, сталістю та структурою, однозначністю, номінативністю.

Отже, до терміносистеми фахових термінів входять терміни, які мають взаємозв'язок між собою та мають чітке номінативне значення та складають єдину систему, що складається з семантичних груп та підгруп, які використовуються для опису мовних явищ та процесів в межах певної терміносистеми.

Фахові терміни можемо умовно поділити на семантичні групи, за логіко-поняттєвим принципом, терміносистеми, що пов'язані за екологічною тематикою: забруднення атмосфери, забруднення землі і ґрунту, забруднення вод, водопостачання і водовідведення, зміна клімату, катастрофи, медицина катастроф, біотероризм, біологічна небезпека, навколишнє середовище і виробництво енергії, жива природа і навколишнє середовище, охорона навколишнього середовища.

Наприклад, семантичне поле назви хімічних сполук лексеми «азот» (nitrogen) складається з лінійних зв'язків, яка вкладається у горизонтальну площину, зв'язуючим компонентом є лексема «nitrogen» nitrogen N₃ (азот), ammonia nitrogen (амонійних азот), gaseous nitrogen, liquid nitrogen, molecular nitrogen, nitrate nitrogen, nitrogen dioxide NO₂, nitrogen oxides NO₃, nitrogen fixation, nitrous oxide N₂O, proteinous nitrogen.

Висновок до першого розділу

Зробивши аналіз основних теоретичних засад загального термінознавства можемо дійти висновку, що термінам властива системність, точність, стійкість, неможливість заміни іншим словом, частотністю вживання, семантичною цілісністю значення.

Фразові терміни відрізняються від фразеологічних одиниць підвищеною смисловою точністю та стислістю, що виражено словом або словосполученням. Вчені розглядають терміносистему як систему термінів, що відтворюють однозначне, номінативне значення в межах певної галузі.

РОЗДІЛ 2.

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Синтагматичні та парадигматичні відношення між словами, сполучуваності лексем утворюються засобами словотвору. В англійській мові, на відміну від української, відсутні парадигматичні відношення і тому синтагматичні відношення між членами речення утворюються за допомогою службових слів, а саме сполучників, часток, прийменників, артиклів, допоміжних дієслів. Отже, узгодженість між членами речення відбувається в лексичному і граматичному плані, засобами лексичних зв'язків слова та граматичних категорій лексем.

Конверсія, словоскорочення, звуконаслідування, складання за допомогою афіксів, суфіксів, відокремлених суфіксів, префіксів є основними засобами словотвору термінів науково-технічної літератури.

Префіксальним шляхом утворюються складні прислівники та сполучники. Префікси надають новоутвореному композиту негативне або позитивне значення. Формальна негативація використовується як один із приймів реалізації контекстуальної або лексичної заміни за умови застосування в певному контексті [14].

Утворюються нові контекстуальні значення: *«переробити»* за допомогою англійських префіксів **re-** та **over-**; *«збільшення»* завдячуючи префіксу **en-** [3; 34].

За допомогою суфіксів **-er/-or** утворюються похідні та складнопохідні терміни від іменників:

- терміни, за родом занять, із новим лексичним значенням «постійної дії чи роботи» leader - керівник, worker - робітник, inventor - винахідник, assessor – оцінник;
- терміни, що зазначають людину із зазначенням певних поглядів або учасник певного руху;

- терміни, що зазначають людину за суспільним станом «insider» - «члени групи»;
- похідні терміни, які мають два основних значення «людина-машина» із лексичним значенням «машини зі спеціальною функцією»: «blower» - «вентилятор»; «mutator» - «ртутний вентиль»;
- терміни, що означає «конкретний предмет» зі спеціальною функцією «receptor» - «рецептор»;

За допомогою суфікса **-ing** утворюється англійські прийменники.

Зважаючи на те, що суфікси **able, ible** відтворюють стилістично пасивне значення прикметника, виступають у функції означення або іменної частини присудка, перекладач В. Карабан пропонує, під час перекладу, застосовувати семантичну модель, що є неозначеною формою дієслова. Відокремлені суфікси є особливим видом словоскладання англійської мови **put on, depend on, work out, check out, about, looking after, thing about**. За допомогою відокремлених суфіксів утворюються дієслова **to run, to run away, to go, to go on** із семантичним значенням продовжувати.

За В. Карабаном семантична будова лексем впливає на синтаксичну побудову речення, на граматичну й стилістичну структуру фрази; конверсія надає лексемі нового лексичного і стилістичного значення, при цьому не змінюючи його **to burn/горіти, to burn/опік**.

Багатокомпонентні слова утворюються шляхом словоскладання (двох або більше основ) або деривації з можливими подальшими змінами новоутвореного композита. Композити поєднуються між собою за допомогою: сполучники чи прийменника, двох іменників, двох прикметників, прикметника та іменника, дієслова й іменника, іменника і прикметника, числівника, числівника й іменника, дієприкметника.

Якщо компоненти багатокомпонентних слів належать до однієї частини мови та семантичної групи, вони можуть бути семантично і структурно незалежними **bye-bye, ant-bear**.

Отже, під час утворення нових складних термінів за функціональним способом відбувається заміна їх значення та перехід з однієї частини мови до іншої. Складні слова мають здатність до подальшої деривації, новоутворені слова складаються з основ складних слів шляхом конверсії чи зворотного словотвору.

За допомогою дериваційного способу утворюються похідні слова шляхом приєднання словотвірного формату суфікса **–est** до твірної основи іменника. Додаючи суфікс **–est** до твірної основи іменника *hold* отримаємо прикметник *holdest* з граматичною категорією найвищого ступеня порівняння.

Поєднувальними елементами граматичної будови англійського речення виступають службові слова, за семантичними ознаками схожі на морфеми.

Парадигматичні відношення відтворюють службові слова-артиклі перед іменниками, що становлять збірні поняття. Наприклад, прикметник *dear*/дорогий вимагає використання прийменника **«of»** або **«to»** й виконує узгоджувальну функцію між членами речення: *resistance to frost* – морозостійкість, *restoration of fertility* - відновлення родючості, *species of plants and animals* - види рослин і тварин.

Прийменники відтворюють стилістичне значення речення та синтагматичне відношення. Змінюючи синтагматичне відношення, змінюється й стилістичне значення речення.

Мостовий зазначає, що через широке вживання композитів, при утворенні складних слів, було утрачено дефіс і тому вони пишуться разом.

Стилістичне значення композитів залежить від оточуючих семантичних і структурних компонентів, так складні прикметники, які утворені з основи іменника, надають слову всіх характерних ознак прикметника.

У функції означення можуть виступати складні англійські прикметники із семантичним значенням *«габарити»* *hige/wide/long* і їх доцільно перекладати відповідними українськими іменниками *вишина/ширина/довжина*.

Вчені поділяють терміни, за своєю будовою, на однокомпонентні та багатокомпонентні.

До однокомпонентних запозичених термінів відносяться: абсолютні запозичені, інтернаціоналізми, квазіінтернаціоналізми, неінтернаціональні, неінтернаціональні запозичення, часткові інтернаціоналізми, описові термінологічні словосполучення з використанням інтернаціонального елемента, національні елементи, квазіінтернаціоналізми, гібридні терміни, терміни, утворені з іншомовного (неінтернаціонального) елемента (корінь, префікс, суфікс) та елементів рідної мови (внутрішньомовні лексичні одиниці).

Багатоконпонентні терміни класифікуються за наявності чи відсутності інтернаціональної внутрішньої форми та інтернаціональних коренів.

Термінознавці зазначають, що утворення нових термінів здійснюється з: використанням внутрішніх ресурсів мови; карбуванням похідних слів; надаванням наявним словам нових значень; складанням основ; укладанням словосполучень; залученням прямих запозичень терміноелементів; повних запозичень та неповних запозичень; утворенням новоутворених слів.

Аналізуючи термінологічний складник англomовних текстів дослідники визначили довжину термінів, частиномовні та суфіксальні моделі (структурний та термінотворний аспекти), термінотвірні типи [40]. Дослідниця В. Сліпецька визначає три категорії текстів: спеціальні інтрагалузові терміни, спеціальні терміни (екстрагалузові), суміжні термінології, загальнонаукові терміни. Дослідниця, порівнюючи спеціальні та неспеціальні терміни в англomовних наукових текстах різних галузей знань, визначає ступінь їхньої подібності та зазначила, що «відмінність між структурними термінотвірними характеристиками інтрагалузевих термінів різних наукових дисциплін» полягає в кількісних співвідношеннях частот мовних форм чи продуктивності термінотворних моделей яку обслуговує її концептуальний апарат [40, с.63-167].

Аналізуючи утворення професійних термінів та термінологічних словосполучень, мовознавці вивчали семантичні зв'язки між компонентами термінологічних словосполучень атрибутивного типу і поділили їх на чотири класи семантичних відношень: клас посесивних відношень; клас локальних відношень; клас темпоральних відношень і клас суб'єктивних відношень.

За В. Сліпецькою «термінологізація – це процес залучення і переосмислення загальноновживаних слів у терміносистему для номінації нових понять, а термінологізована одиниця – це колишнє загальноновживане слово, яке покинуло межі лексики загального вжитку й у певному контексті та в результаті переосмислення або довантаження набуло термінологічного значення для ідентифікації нового поняття» [36]. Аналізуючи ад'єктивний корпус, дослідниця зазначає, що ступінь широти семантики термінологізованого прикметника безпосередньо пов'язаний з категорією конкретності чи абстрактності; відмінною рисою є структурна одноманітність; похідними одиницями є термінологізовані прикметники.

Під дією термінологізації колишні загальноновживані прикметники зазнають змін у своїй семантиці й у функціональному плані; якщо прикметник у загальноновживаній мові визначає якості та властивості предмета, конкретизуючи його, то термінологізований прикметник диференціює властивості, класифікуючи денотат. Прикметники оцінної семантики також зазнають функціональних змін, у кожній підмові функціонують терміни багатьох інших терміносистем і суміжних галузей. Зробивши аналіз утворення термінів, мовознавці звертають увагу на вивчення незмінюваних залежних компонентів, наприклад аналітичні прикметники, орфографічної варіантності новітніх термінів із незмінюваним залежним компонентом в аспекті їх лексикографічної інтерпретації, які входять до іншомовної терміносистеми як донори вкраплень, варваризми, кальки. Ці аналітичні прикметники засвоюють нових граматичних моделей, «що сприяє активному зростанню незмінювальних слів, які можуть вживатися самотійно» або у складі термінологічних номінацій [13].

2.1. Утворення однокомпонентних термінів

Однокомпонентні запозичені терміни вченими класифікуються як: абсолютні, часткові, описові, квазіінтернаціоналізми та гібридні із залученням національних та іншомовних елементів.

До абсолютних термінів, утворені прямим запозиченням зовнішньої форми при збереженні інтернаціонального значення. «Квазіінтернаціоналізми з частковим пуризмом», - терміни, утворені прямим запозиченням внутрішньої форми при різній (неінтернаціональній) зовнішній формі» [13].

Неінтернаціональні терміни, які утворені описовим перекладом без збереження іншомовної мотивації. Неінтернаціональні запозичення охоплюють терміни, які утворені прямим неінтернаціональним запозиченням зовнішньої форми без урахування інтернаціональної внутрішньої форми. До часткових інтернаціоналізмів можуть відноситися терміни, які утворені прямим запозиченням зовнішньої форми, але з іншим суфіксом, а також терміни утворені шляхом використання інтернаціонального слова для нового неінтернаціонального значення. До квазіінтернаціональних термінів належать терміни, які утворені прямим неінтернаціональним запозиченням зовнішньої форми зі збереженням інтернаціональної внутрішньої форми. Гібридні терміни складаються з іншомовного елемента, а саме коренів, префіксів, суфіксів, та елемента рідної мови із залученням внутрішньомовної лексичної одиниці.

Прості терміни складаються з однієї неподільної основи: acid (іменник) – кислота, area/areal/range ареал/середовище/мешкання, air (іменник) – повітря, ambient (іменник) зовнішнє середовище / навколишній простір, impose (дієслово) – обкладати податком / накладати обмеження, blaze (іменник) полум'я, belt (іменник) зона, пояс, carbon (іменник) вуглець, canal (іменник) канал, русло, incinerator (іменник) – піч для спалювання відходів), crop (іменник) урожай, жнива, coefficient (іменник) коефіцієнт, показник, curb (дієслово) приборкувати, стримувати, chlorine (іменник) хлор, choke (дієслово) задихатися, душити, coal (іменник) вугілля, dust (іменник) пил, depletion (іменник) зменшення, виснаження, gasoline – бензин, gas (іменник) - газ, gasoline = petrol (іменник) бензин, gas = gasolene бензин, пальне, паливо, halons (іменник, множина) галони, hay (іменник) сіно, hill (іменник) пагорб, gaseous (прикметник) газоподібний, gasoline (іменник) бензин, greenhouse (іменник) теплиця, emissions (іменник), викиди (в атмосфері), factor (іменник) коефіцієнт,

field поле, родовище, fire вогонь, полум'я, fog (іменник) туман, fuel (іменник) паливо, fume (іменник) дим, випар, пари, диміти, випускати, газ, fumigate (дієслово) обкурити, дезінфікувати, land земля, суша, road (іменник) дорога, stub недопалок, swamp болото, till обробляти землю, орати [33; 34].

Необхідно визначити важливість дослідження засобів та видів словотвору у перекладознавці з метою виокремлення найважливіших засобів словотвору у подальшому перекладі новоутворених слів.

2.2. Утворення багатокомпонентних термінів:

Лінгвісти розглядають багатокомпонентні слова як специфічну одиницю, що визначається особливим морфемними і дериваційними характеристиками, композита. Композит складається з декількох основ, які взаємопов'язані між собою в залежності від їх морфологічних ознак. Основи композитів несуть денотативне значення, а їх комбінативне сполучення складає умови для мінімального оточення, що визначає композит і забезпечує його заснування.

Складні слова умотивовуються, семантично і структурно, компонентами, що ці слова утворюють. Компоненти підлягають певним граматичним правилам, мають взаємовплив один на одного. Складні стосунки між компонентами можуть призвести до зміни їх значення.

Мовознавці окреслюють коло проблемних питань вивчення утворення нових термінів: *використання внутрішніх ресурсів мови* (карбування похідних слів, надання наявним словам нових значень; складання основ; укладання словосполучень); *пряме запозичення терміноелементів* (повне запозичення будується з внутрішньої форми та зовнішньої формою; неповне запозичення – тільки внутрішня форма); *новоутворені слова; збігання зовнішньої та внутрішньої форми* [16; 58]. Вчені поділяють багатокомпонентні терміни за: наявності чи відсутності інтернаціональної внутрішньої форми або відсутності інтернаціональних коренів.

До описових термінологічних словосполучень, з використанням інтернаціонального елемента, належать багатокomпонентні терміни з еквівалентами однокомпонентних термінів.

Найактивнішим засобом утворення композитів є складання двох основ з точки зору приналежності до різних частин мови; розподіляються складні слова і у відповідності за типами словотвору (словоскладання та деривація).

Складні терміни складаються з декількох основ, з основи та допоміжного суфікса, на письмі можуть писатися одним словом, або окремо, також можуть відокремлюватися за допомогою тире [34; 58];

- *складні іменники і іменники:*

agroculture сільське господарство, **barren soil** неродючий ґрунт, **breathing ratio** дихальний коефіцієнт, **smokeystack** димова труба (димар), **carbon-emissions reductions** зниження рівнів викидів вуглецю, **hydrocarbon** вуглеводень, **slope mine** шахта з викриттям родовища похилим шахтовим стволом, **sleep slope** крутий схил;

- *складені іменники і прикметники:* **coal-fired economies** вугле споживаючі галузі;

- *підгрупа складних прикметників і іменників:* **clean-air** чисте повітря, **high-acid precipitation** опади з високим вмістом кислоти, **low-acid** опади з низьким вмістом кислоти, **precipitation, radiation** **straight-run** радіоційно-прямий, **substitute** заміна/знищення, **sulphide** сульфід/сірчаста сполука, **drilling pad** основа для бурової установки, **greenhouse** теплиця, **horticulture** садівництво, **snow avalanche** снігова лавина, **topsoil** верхній шар ґрунту;

- *підгрупи прикметник+прикметник:* **overheating** (прикметник+прикметник) перегрів;

- *складні дієслова утворюються від складних іменників шляхом конверсії;*

- *складні прислівники та сполучники:* **within** всередині, **outside** зовні, **indoors** у приміщенні;

- *подальшої деривації дієслів: **environmental** (дієслово+прикметник) екологічний, **hayland** (топонім) сінокісні угіддя, **hill-farming** (іменник+дієприкметник) землеробство на схилах, **virgin soil** (запозичення з латині в значенні незайманий + іменник) цілина.*

До дериваційних складних слів відносяться похідні складні іменники і прикметники.

Переважна частина композитів – похідні слова. Перша частина композиту – самостійне слово, а друга - дієприкметник, що входить до складного слова і втрачають граматичну незалежність. Суфікс **-ed** відноситься до усього складного слова, визначаючи якість предмету.

Композити вторинної деривації поділяються на підгрупи: слова утворені шляхом конверсії з основ складених іменників; дієслова утворені шляхом зворотного словотвору із основ складених іменників.

Складні слова класифікуються з точки зору шляхів поєднання композитів:

- просте приєднання однієї складової частини до іншої;
- об'єднання складових частин за допомогою з'єднуючого елементу.

Складені слова утворюються шляхом приєднання основ, пишуться через дефіс. Складені слова можуть мати з'єднуючий елементи: «о» чи «і»; сполучники чи прийменники.

Типи стосунків між компонентами можуть бути субординативними і координативними в залежності від того як поєднані компоненти. Субординативні складні слова у мові, коли один компонент впливає на другий, частина з них структурно і семантично незалежні. Граматичне навантаження цих композитів несе другий (останній) компонент, надає граматичне значення частин мови усьому слову та визначає його лексико-граматичний клас. Головну частину субординативних композитів складає прикметник. У цьому випадку сполучено коротку визначену граматичну структуру і семантичний зміст. Конструкція може бути компресована, за своєю природою носити складно-похідне – парасинтетичним, складні іменники цього типу несуть у собі семантичну зміну значення *pony-tail* (кінський хвіст) [11; 34].

Координативні складні слова утворюються без істотного впливу значення одного компоненту на інший.

Порядок основ у композитах утворюється з: прикметник+іменник, дієслово+іменник, іменник+іменник, іменник+прикметник, прикметник+прикметник, числівник+дієприкметник [11; 58].

У координатному композиті один із складових компонентів не має переваги над іншим. Обидва компоненти семантично і структурно незалежні. Компоненти цих складних слів належать до однієї частини мови, мають приблизно однакові лексико-семантичні характеристики, можуть належати до однієї семантичної групи.

Координатні композити поділяються на:

- складені, що означають особу або предмет, який одночасно виконує дві або більше дій, має одночасні обов'язки;
- редуплікативні повторюють одну основу;
- фонетично різні римовані форми однієї основи, наприклад основи зі зміненою кореневою голосною або основи з різними початковими приголосними, але однаковими закінченнями.

Редупліковані слова поєднуються за допомогою сполучника чи прийменників «to», «by» «of», які утворюють граматичну функцію вираження відмінкових узгоджень за допомогою прийменників «to» відтворюється давальний відмінок, «by» - орудний відмінок, «of» - родовий відмінок: «bowels of the Earth – надра Землі», «title of land – право на володіння», «consumers of water – споживачі води», «impoundment of lands – затоплення земель».

Можемо відзначити його дві головні форми: композити утворюються за продуктивним дистрибутивним зразками; складання слова зберігають окремі моделі творення протягом історичного часу. Композити-неологізми чітко визначають широковживані поняття.

Складні слова можуть утворюватися шляхом семантичного обмеження вільних словосполучень. В процесі лексико-семантичного злиття, складні слова

відносяться до різних частин мови. Іноді спостерігаються складні слова із складними компонентами.

На думку окремих дослідників, словоскладання є головним напрямом розвитку лексики мови, так як воно є найпродуктивнішим типом словотвору. Сутність складного слова полягає у вираженні одного поняття, хоча поєднання окремих словотворчих елементів залучає неоднаковий обсяг їх лексико-семантичного значення.

2.2.1. Утворення суфіксальних термінів

Мовознавці визначають важливу роль суфіксів у творенні термінів.

Вчені класифікують суфікси стосовно їх походження, утворюваних частин мови, продуктивності чи непродуктивності, частоти вживання, загальних значень і емоційного забарвлення.

Похідні терміни мають суфікси та префікси або утворюються шляхом конверсії. За допомогою суфіксів утворюються похідні іменники, прикметники та дієслова.

Враховуючи, що суфікси є дериваційними елементами, вони виконують функцію афіксальної морфеми, що знаходиться між коренем та закінченням і входить до складу основи. Суфікс має семантичне навантаження, яке впливає на новоутворені слова. Морфеми можуть нести подвійну функцію: граматичних засобів творення, та лексичних. Отже морфеми **-ed**, **-er** виражають граматичні категорії дієслівного закінчення минулого часу і перфекта (**-ed**), будучи прикметниковим закінченням вищого ступеня порівняння (**-er**) можуть утворювати лексичні деривативи **colored**, **foreigner**, зважаючи на продуктивний характер суфіксів, морфеми можуть утворювати терміни, що зазначають назви **analyser** аналізатор.

Відповідно до Collins Dictionary суфікс **-ed** походить від старої англійської мови: **drained** дренажований, **gistilled** (прикметник) жироподібний,

contaminated (прикметник) забруднення атмосфери, flooded заводнений, spread поширюватися.

Порівнюючи дериваційну побудову морфем української та англійської мов, треба зазначити що закінчення українських морфем виконують граматичну функцію, а суфікси англійських морфем – лексичне значення. Суфіксальний дериватив є поєднання двох морфем, що вживається як ціле і граматичне рівнозначне в усіх синтаксичних конструкціях. Морфemi, яким властиві ознаки граматичних категорій часу, числа та відмінка, визначаються як закінчення, так як вони утворюють форми слів.

Дослідники розрізняють суфіксальний словотвір за утворенням від:

- суфікса, що походить з власної мови (darkness - темрява)запозиченого;
- суфікса, що приєднуються до мовних одиниць, так і до запозичених коренів (moveable – рухомий, serviceable – придатний до експлуатації);
- запозиченого суфікса, що вживається з іншомовними коренями (China – Chinese);
- корелятивного утворення, коли до запозиченого слова, утвореного за допомогою іншомовного суфікса, приєднується ще один, мовний суфікс (president – presidency) [16; 58]

Активне запозичення латинських, грецьких та французьких суфіксів не витіснило словотворчі елементи термінів власної мови, їх продуктивність час від часу може поновлюватись. Спостерігається зворотній процес, власне англійські слова витісняються словами, утвореними за допомогою романського суфікса (b) le double [25].

Мовознавці розрізняють підгрупи різних за походженнями суфіксів, які можуть утворювати один клас термінів, за певними ознаками:

суфікси **er, -or, -ing, -ee, -ice, -ician, -ist, -ite, -ent, -ant** утворюють терміни, які вказують на дію чи спростовують її;

суфікс **-ing** походить із даньоанглійської мови і зазначає «приналежність тієї чи іншої людини до роду або походження»: **draining** дренажування, висушення,

farming сільське господарство, **flooding** затоплення, **trading** (прикметник) торговельний. **warming** (прикметник) потеплення, **grazing** (іменник) випас тварин, **logging** робота на лісозаготівках, **mining** розробка (видобування), **pasturing** випас [16; 58].

Відповідно до Collins Dictionary суфікс **-ist** походить із давньоанглійської мови, утворює терміни твірної основи іменників чи прикметників із значенням «особи, яка виконує певну дію або чимось займається», «особа, яка практикує в певній галузі», «особи, яка характеризується певною рисою або має певні упередження на певній підставі»: **asonist** - підпалювач, тобто особа яка здійснила підпал [15; 16; 58].

За допомогою суфіксів **-age, -ance, -ancy, -ation, -ence, -dom, hood, -ing, -ism, -ment, -ness, -ship, -ty, -y, -u** утворюють терміни із значенням назви абстрактних найменувань: **-y**: **acidify** підкисляти, **aridity** зневоднювання, **boggy/marshy/swampy** болотний/болотистий/грудзький, **fertility** (іменник) родючість, **forestry** (іменник) лісове господарство, **humidity** вологість, волога, **humidify** мочити, зволожувати, **husbandry** сільське господарство, **scarcity** нестача, недолік, **scenery** мальовничий пейзаж; **-ment**: **allotment** (іменник) земельний відділ, **halon management** (іменник) керування галонами [3; 15; 16; 25; 33, 34; 58].

Суфікси **-ess, -ette, -ina, -ine** утворюють терміни певної лексико-граматичної категорії, надають словам емоційного забарвлення.

Суфікси **-ren, -er, -kin, -let, -ock** відбивають характеристики зменшування значення терміну.

Суфікс **mini-** передає ознаки зменшування значення терміну.

Суфікси **-ard, -ster** відбивають негативні якості або ознаки термінів.

Суфікси **-an/-ant, -esse, -er, -or, -ite** виражають значення кількох.

Суфікси **-er, -ere, -ir, -or** беруть участь у деривації іменників, що пов'язані з конкретною діяльністю людини або роботою: **fertilizer** добриво, **glacier** (іменник) льодовик, **litter** (іменник) сміття, **timber / lumber** лісоматеріали, будівельний ліс.

Суфікси **or**, **-an** зазначають властиві ним додаткові семантичні ознаки, але розрізняються за походженням, наприклад терміни «doctor – physician» обидва суфікса **-or**, **-an** вказують на фах, обидва суфікси пов'язані за семантичним значенням «лікар», але перший іменник зазначає широке поняття «лікаря і вченого», а другий означає того, хто практикує лікування із застосування препаратів та хірургії.

Закон лінгвістичної компетенції вживається при утворенні термінів botanical, historical, geographical вживаються прикметники з суфіксами **-ic**, **-ical**: economic – економічний із семантичним значенням «прибутку» (based on profit) economical – економна людина, та яка заощаджує (saving) person, tropic parallel – тропічна паралель, tropical heat – тропічна хвороба (disease).

Нновоутворені терміни мають скорочену форму **-ic**: carbonic, magnetic, ayclic (прикметник) ацикличний, climatic (прикметник) кліматичний, organic органічний, екологічний.

Терміни, що утворюють прикметники від твірної основи іменника за допомогою суфікса **-less**, давньоанглійського походження, зі значенням «позбавлення чогось»: painless - безболісний, priceless - безцінний, homeless – бездомний, roofless – без даху; при утворенні від твірної основи дієслова зі значенням «неможливості якоїсь дії» harm less - нешкідливий, cureless невиліковний.

Для позначення значення «схожості/подібності» застосовуються терміни, що утворені від прикметників із суфіксом «**-like**», що походить від давньоанглійської мови: hormonelike – подібний до гормонів, animallike – схожий на тварину, femlike – схожий на листя папороті, gellike – желеподібний.

Суфіксальні терміни:

-ion: aggravation - посилення, погіршення, afforestation - лісонасадження, amelioration - меліорація, erosion - ерозія, pollution – забруднення, elimination - усунення, conservation - охорона природи, збереження, захист, glaciation - заледеніння, salinization - засолення ґрунтів, location - місцезнаходження.

Найпоширенішим засобом словотвору є суфіксація, що ґрунтується на додавання до основи слова суфікса. Існують власно англійські суфікси, а також запозичені з латинської, грецької, французьких мов, що відіграє важливу роль у побудові термінів.

2.2.2. Утворення префіксальних термінів

Префіксальний словотвір термінів полягає у модифікації основи до якої префікс приєднується. Модифікуюче лексичне значення слова, що належить до однієї частини мови, не завжди змінює граматичне значення слова. Префікси розрізняються за своїм походженням, вони можуть походити із англійської мови або мови оригіналу. Лексико-семантичне навантаження префікса визначається способом передачі відтінків значення, що передбачає спосіб дії, місце, час, ступінь її завершення.

Власне англійські префікси походять від окремих слів, наприклад **a-, be-, fore-, nid- un-**

Префікс **a-** походить від давньоанглійського прийменника **an-** вживається з іменником, прикметником, дієсловом, передає значення стану, становища або посилення значення слова.

Відповідно до Електронного словника Collins за допомогою префікса **a-** утворюються прикметники, що не мають ознак якості похідного слова, описують когось або щось. Префікс **a-** відповідає українським префіксам «без», «не», «проти».

Префікс **a-** (латинського походження) має значення заперечності, відсутності, недостатності. Він додається до основи слів грецького походження для утворення антонімів або слів з протилежним значенням.

Префікси **a-, an-, anti-** утворюються від грецької або латинської мови: префікс **a-** грецького походження і має значення протилежності.

Префікс **ad-**, латинського походження, має широкий спектр значення: додавання, збільшення, наближення або напрямок (*to-*), наприклад *adverse*

(ad+verse) і відтворює семантичне значення «повторення» чи «перетворення/пристосування»: **adaptability** адаптуємость, **adaptation** адаптація, **adaptive capacity** здатність до адаптації, **adjust to adjustment** пристосовуватися до пристосування. За його допомогою можуть утворюватися скорочення чи аббревіатури.

За допомогою префікса **after-** утворюються нові лексичні значення «наступний» або «задній»: **aftershock** підземний поштовх, **afterwind** повітряні потоки, **afterdeck** ют «екологічної» терміносистеми [15].

Прикметники, що описують щось та мають зазначену якість, або охоплює значення всіх типів певної речі, можуть утворюватися від іменників або прикметників шляхом додавання префікса **all-**. Прикметники також можуть утворюватися від основи дієприкметників теперішнього часу або прикметників, що описують щось, що включає або впливає на все або всіх, та додаванням префікса **all-**. Відповідно до В.Карабана терміни, що утворені з префіксом **all-**, можуть утворювати значення: «всеохоплюваності, загальності» **all-purpose** універсальний, **all-inclusive** всеохоплюючий; «виключності, чистоти вибірки» **all-professional** такий, що складається з професіоналів; «вищого ступеня якості» **all-powerful** найпотужніший [15].

Префікс **bi-** та похідні від нього **bin-**, **bis-** походять від латинської мови і означає «подвійний».

Префікс **co-**, та похідні **col-**, **com-**, **con-**, **cor-**, означає споріднене, спільне походження дії чи процесу (Мостовий): **water conservation**, **cloud condensation nuclei** ядра конденсації хмар, **co-benefits** супутні вигоди, **co-generation** когенерація, **combustible oils** горючі масла, **compliance** дотримання, **cooling degree days** градусо-день охолодження, **cope with the consequences** справитися з наслідками, **coral bleaching** Знебарвлення коралів, **costs** витрати, **coefficient** коефіцієнт, показник, **coefficient of turbulent diffusion** коефіцієнте турбулентної дифузії в атмосфері, **conservation** охорона природи, збереження, захист, **convention on long-range transboundary air pollution** конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані, **contaminated / polluted air** забруднення

атмосфери, emissions **control** diagnostics діагностики контролю викидів [34; 16; 54; 57; 58]. В. Карабан зазначає, що префікс **co** має значення: спільності або поєднаності; подібності чи співрозмірності.

Терміни із негативним лексичним значенням як протилежна, зворотна дія утворюються завдячуючи префіксу «**counter-**». Цей префікс також залучається при утворенні термінів зі значенням «*доповнення*».

Терміни з префіксом **cross-** утворюють лексичні значення перетину кордонів: **cross-bar** поперечка, **cross-cut** найкоротший шлях, **cross-bred** гібридний, **cross-pollination** перехресне запилення, **cross-fire** перехресний вогонь, **cross-disciplinary** міждисциплінарний.

Відповідно до Collins Dictionary префікс **de-** походить від латинської із негативним лексичним значенням «руйнування/знищення» або «видалення від чогось визначеного», формує дієслова, має етимологічні значення «від чогось»: **dead plant material** мертвий рослинний матеріал, **decay** гниття, **degrade** розмивати, **deforestation** знищення лісів, **degree** – ступінь, градус, **deposit** родовище, **derive energy from** отримувати енергію з чогось, **desert** пустеля, **desertification** перетворення в пустелю, **destroy** (дієслово) руйнувати, знищувати, ліквідовувати, **deteriorate** ушкоджувати, **device** (іменник) пристрій, пристосування, механізм, апарат.

Терміни, із значенням протилежної словотвірної основи, утворюються за допомогою префіксу **dis-**.

Відповідно до Cambridge Dictionary префікс **dis-** має значення «позбавляти, залишити без чогось»: **disaster** нещастя (позбавлений щастя), **disafforestation** вирубка лісу, **disinfect** дезинфікувати **discharge** (прийменник+прикметник) (into the atmosphere) викид (в атмосферу, **disperse** (прийменник+дієслово) поширюватися, розсіюватися, **discharge** викид газу, скидання твердих речовин, спускання злив рідини, **distribution** розподіл.

Префікс **im-**: **impose** обкласти податком / накладати обмеження, **impose a carbon tax** установити податок на викиди парникових газів, **impose penalties** накладати штрафи, **impose restrictions** накладати обмеження.

Згідно до Collins Dictionary за допомогою префікса **in-** утворюються слова із протилежним негативним значенням. Префікс **in-** та похідний від нього **en-** вживається у значенні «класти, охоплювати», «розташовувати об'єкт один в іншому», «доводити до певного стану», «надавати об'єктам інтенсивні ознаки» (Мостовий): **incinerator** піч для спалювання відходів; **independent respiratory device** автономний дихальний апарат; **interim agreed emissions** тимчасово допустимі викиди; **international Kyoto global-warming accords** Міжнародний Кіотський протокол з глобального потеплення; **energy** енергія.

Префікс **ex-**, маючи латинське походження, додається до іменників, утворює нове слово, при цьому обидві частини новоутвореного слова набувають нового лексичного значення «колишній».

Відповідно до електронного словника Collins English Dictionary префікс **for** походить від давньоанглійської мови, має спорідненість з німецьким префіксом **ver-**, латинським **per-** і грецьким **peri-**, вказує на відхилення чи заборону (утримуватися, забороняти), вказує на хибність або неправильність інформації. Наприклад, **cloud formation** формування хмар; **forest** ліс (походить від латинської мови **forestis**), **forestry** лісове господарство (походить від латинської мови **foris+trium**), від іменника «**forest**» шляхом додавання суфіксу «**y**» утворюється похідний іменник «**forestry**», що створює семантичне поле, пов'язане зі значенням «лісу».

Префіксальний термін **re-**, як запозичений термін з латині, зазначає повторюваність будь-якої дії або зворотну дію: **reclamation** - освоєння, обробка, **recover** - відновлюватися, **regenerate** - відтворений, **regeneration** - відродження, **restore** - відновлювати.

Префікс **in** в англійській мові також має значення заперечення.

Префікс **mis-** в англійській мові має значення зворотного характеру, вживається з дієсловами, дієприкметниками, дієприслівниками і прикметниками.

Префікс **mis-** змішаного типу, так як має германське та латинське походження. В. Карабан класифікує термінів за допомогою префікса **mis-** із

протилежним значенням основи: «mismatch» - «невідповідність», «missarangement» - розфуксування; неправильності, невдалої дії: «misapply» - неправильно застосовувати, «misarangement» - «неправильне розташування»; неадекватності (незадовільності) дії: «misrule» - «погано керувати».

В. Карабан розглядає префікс **non-**, як морфологічний варіант частки *no-*, вживається перед прикметниками і вказує на заперечення або відсутність якості, **non-organized** неорганізований.

Префікс **on-** вживається з дієприкметником, герундієм, віддієслівним іменником та іменником-агентом (носієм дії), що закінчується на суфікс **-er**. Префікс **on-** має здатність вживатися з похідними іменниками і дієсловом, які набувають ідіоматичне значення.

В англійській мові утворюються терміни із лексичним значенням «великої кількості» та «багато» за допомогою префіксів «**over-**» та «**multi-**», «**poly-**»

Префікс **over-** у процесі новоутворення набуває характеристик окремої частини мови, може вказувати на надмірні дії (негативні наслідки), *overheating* потеплення із семантичним значенням «перегрів», *Overgrazing* Виснаження пасовищ, *Overcropping* Виснаження землі, *Overuse* Виснаження пасовищ.

Мовознавці, В. Карабан, П. Бех та М. Мостовий, окреслюють функції префіксу **over-**: утворення прикметника з семантичним значенням «верхній» або «надмірної величини», «більший», «надмірності»: *overbridge* (шляхопровід), *overcast* (суцільна хмарність), *overbalance* (надлишкова маса), *overcommunication* (прискорена комунікація), *coupling* (сильний зв'язок), *overaging* (перестарювання), *overbaking* (пересушка).

Префікс «**multi-**» утворює термін зі значенням «багато», «великої кількості». Префікс «**poly-**» формує терміни зі значенням «багато», «різний/різноманітний»: *polybasic* багатоатомний/багатоосновний, *polygonal* багатокутовий, *polycyclic* поліциклічний, *polysemantic* багатозначний.

Згідно з електронним словником Collins Dictionary префікс **out-** утворює прикметники від основи іменників з описовими якостями, надає значення зовнішніх рис та характеристик *outside ambient* зовнішнє середовище

Префікс **sub-** належить до словотвірних термінів, походить з латинської мови, та використовуються зі значенням «під», «нижче», «трохи», «недосконало», «майже», «вторинний», «підлеглий».

Префікс **sub-** також зазначає розташування «знизу» чи «під чимось» **subcutaneous** – під шкірою, **subbottom** – піддонний, **subsoil** – надра Землі. Префікс **sub-** утворюють іменники що позначають речі, що є частиною цих речей (неповну міру цих речей): **subarid** - напівзасушливий, **submerging** - занурення, затоплення. Префікс **sub-** зазначає певну ієрархію: **sublease** -суборенда, **subagent** – субагент.

Префікс **unde-** складає синонімічне значення префікса «**sub-**» та антонімічне значення префікса «**over-**», надає значення «під, нижче чогось», «підлеглисті», «неповної дії»: **underground** під землею; **underdeveloped** недостають розвинений.

Вриховуючи те, що префікс **un-** походить від давньоанглійської мови як заперечна частка, утворює терміни від дериваційної основи заперечних іменників та прикметників зі значенням «заперечення/заперечності» або «неможливості/відсутності дії» **unsafe**, **unabbreviated**, **unabsorbent**, **unalterable**, **unascertained**, **uncollected**.

Префікс **un-** утворює терміни, від твірної основи дієслова, зі значенням «зворотної чи протилежної дії» «видобування/позбавлення від чогось»: **to unarm** - роззброювати, **to unplug** - відключати, **to undo** - повертати до початкового стану, **to uncage** - випускати з клітки, **to unearth** - викопувати, видобувати з землі.

При зазначенні характеру явища, його повноти у повному обсязі застосовується терміни, що утворюються від префікса «**omni**» **omnirange** - всюдискерований маяк, **omnipattern** - всюдискерована антена, **omniformity** - датність набувати будь-якої форми.

Префікс «**para**» утворює терміни зі значенням «наближення до чогось» **paracentric** - парацентричний, **parabiosis** - парабіоз, **parahormone** – парагормон.

Префікс «**post**» утворюються терміни зі значенням «наступної дії у часі» чи «простору»: **post-deadline** - дія після зазначеного терміну, **post-flight** - післяпольотний, **postformation** - те, що піддається наступному формуванню, **postposition** постпозиція, **postfrontal** - постфронтальний.

При утворення терміна зі значенням «попередника» застосовується префікс «**pro-**» «**progenitress**» - прародичка, праматір.

За допомогою префікса «**quasi-**» утворюються терміни із твірної основи іменника чи прикметника із значенням «близький/подібний» **quasi-optics** - квази-оптика, **quasu-atom** - квази-атом, **quasi-particle** - квази-зачистка, **quasi-dielectric** - квазі-діелектрик, **quasi-periodicity** - квазіперіодичність.

Терміни, що мають значення «свій, що зазначає дію, яка звернена сама не себе», «самостійний» утворюються за допомогою префікса «**self**» **self-attenuation** – самозатухання, **self-restorability** - самовідновлювання, **self-starting** - самозапуск, **self-cure** - самолікування, **self-calibratin** - самокалібрування, **self-acceleration** - самоприскорення, **self-purification** - самоочищення.

За допомогою префіксів також утворюються професійні терміни галузі екології, а також терміни із зазначенням назви професій. Префіксі на відміну від суфіксів не змінюють граматичних характеристик слова, а новоутворені слова належать до тих же саме частин мови, що і їх основа.

2.2.3. Утворення похідних термінів

Ця група термінів складається із похідних слів із залученням елементів (префіксів, суфіксів, інші морфем).

Префікс **de-** утворює терміни зі стилістичним значенням «знищення» чи «погіршення»: **deforestation** - вирубка лісів, **deposition** – опади, **desertification** - опустелювання, **deterioration** - погіршення стану або якості.

Префікс **re-** утворює терміни зі стилістичним значенням «повторюваності»: **recovery** - регенерація/відновлення, **reduction** - скорочення,

recycling, **reclamation** - утилізація, **refrigerant** - хладон, **retain** - тримати, утримувати.

Префікс «**pre-**» використовується для утворення слів, які вказують на те, що відбувається до певної дати, періоду чи події, зі значенням «передування чомусь»: **precipitation** - опади, **preservation** – збереження [34; 16; 54; 57; 58].

2.3. Утворення термінологічних словосполучень шляхом конверсії

Під конверсією мовознавці розглядають переосмислення наявної лексеми, від якої утворюються нові основи без її зміни, відбувається її лексико-семантична трансформація.

Конверсія є типом утворення нових слів шляхом поєднання основ іменників, прикметників, або за допомогою скорочень.

Терміни-словосполучення утворюються шляхом складання основ:

іменник+іменник

Air Pollution (іменник+іменник) - забруднення повітря, gas fumes (іменник+іменник множини) газові пари, ambien air (іменник+іменник) повітряне навколишнє середовище, gasoline volatility (іменник+прикметник) леткість бензину, diesel fuel (іменник+іменник) дизельне пальне, emissions control diagnostics (іменник+прикметник+іменник) діагностики контролю викидів, greenhouse gases (іменник+іменник) тепличні (парникові) гази, fog elimination (іменник+іменник) тумановолоювання, **greenhouse effect** (іменник+іменник) парниковий ефект, **greenhouse gases** (іменник+іменник) тепличні гази, flue gases (іменник+іменник) складні гази, halon banking (іменник+іменник) створення банку галонів, halon substitute (іменник+іменник) замінник галонів, halon management (іменник+іменник) керування галонами, criteria pollutants (іменник+іменник) основні забруднюючі речовини, cigar fumes (іменник+іменник) сигаретний дим, carbon tax (іменник+іменник) податок на викиди парникових газів.

Іменник+прикметник

Carbon trading (іменник+прикметник) торгівля квотами на викиди в атмосферу вуглекислого газу.

Прикметник+іменник

Acid deposition (прикметник+іменник) - кислотні опади, acid rein (прикметник+іменник) кислотний дощ, ambien air (прикметник+іменник) - повітряне навколишнє середовище, acyclic hydrocarbon (прикметник+іменник) - ациклічний вуглеводень, aviation gasoline (прикметник+іменник) авіаційний бензин, leaded gasoline (прикметник+іменник) етилований бензин, gistilled gasoline (прикметник+іменник) = straight-run (прикметник+іменник) gasoline бензин прямої гонки / дистиляційний, clean fuels (прикметник+іменник) чисте пальне, clean-air bill (прикметник+іменник) закон про чисте повітря polluted air забруднення атмосфери, carbonic acid (прикметник+іменник) вуглекислота, climatic changes (прикметник+іменник) кліматичні зміни, Climatic changes (прикметник+іменник) Кліматичні зміни.

Прикметник+прикметник

Outside ambient (прикметник+прикметник) зовнішнє середовище, Global warming (прикметник+прикметник) глобальне потеплення, потеплення на земній кулі, aromatic hydrocarbon - ароматичний вуглеводень, artificial prepared air - штучне повітря, atmospheric air - атмосферне повітря, atmospheric emissions - викиди речовини в атмосферу, allowance - допустима кількість викидів / скидів, aliphatic hydrocarbon - Аліфатичний вуглеводень autonomous breathing apparatus - автономний дихальний апарат, regeneration soil - відновлювати ґрунти [34; 16; 54; 57; 58].

2.4. Терміни-аббревіатури

Найбільш поширеними словотвору є скорочення. Скорочення – це частина слова, що вживається після втрати його окремих елементів. Скорочення – це усічення чи пропущення частини морфемного складу слова. Скорочення

зародилися ще на початку нового англійського періоду. Розглядають такі скорочення: ad – address, dad – daddy (father), phone – telephone.

Скорочення це редукція слова до однієї з його частин, повна форма може втрачати початок, середину або кінець. Новоутворені слова здатні вживатися як вільні форми. Скорочена форма легко корелюється з відповідною повною формою. Необхідною умовою скорочення полягає в тому, що втрачену частину повної форми можна віднайти. Наприклад, скорочення моносемантичні com – commander, memo – memorandum, sem – semester.

Скорочення можуть бути омонімічними або синонімічними: bal – ballon «куля / балон» збігається з назвою м'яча. При скороченні нові форми належать до тієї ж частини мови, що і прототип.

Можемо поділити скорочення на: кінцеве (апокопу), серединне (синкопу), початкове (афезу): gym – gymnasium, lab – laboratory.

У кінцевому скороченні залишається кінцева частина відповідного прототипу: fond – defond.

Скорочення, у яких спрощується серединна частина форми, складають слова, що зберігають кінцевий приголосний maths – mathematic.

Коли спрощуються початкові і кінцеві частини прототипу, утворюються скорочення з однією серединою частиною fridge – refrigerator.

Також існують скорочення-композиції та скорочення на рівні фрази hi-fi – high fidelity, Pan-Am – Pan-American.

До скорочень також відносяться і назви офіційного характеру власних назв, міжнародних організацій. Особливість побудови таких скорочень полягає у складності та синтаксичній напруженості, наприклад слова.

До особливих видів скорочень належать акроніми, які утворені від початкових літер: ABC – Argentina, Brasil, Chile; AC – Army Corps.

Серед видів скорочень розрізняють:

- найпоширеніший різновид чергування голосних умлаут або мутація голосних full – fill, tale – tell;

- чергування наголосу в основному спостерігається у запозичених з романських мов словах, при цьому іменникова форма має наголос на першому складі, а дієслівна – на другому;
- зворотній словотвір – це процес, у якому деривація нових слів відбувається шляхом втрати афікса існуючого прототипу, при цьому відбувається морфемне перетворення структури слова;
- звукова імітація – наслідування приголосних звуків;
- римовані комбінації, які утворюються шляхом повторення однієї і тієї ж самої основи;
- конверсія це морфологічно-семантичне перетворення зміни мовної одиниці є другорядним способом словотвору, при цьому нові слова утворюються шляхом переходу з одного класу частини мови до іншої;
- реконверсія це мовне явище, коли одне із значень похідного за конверсією слова є джерелом утворення нового значення основи, від якого воно походить;
- часткова конверсія утворюється шляхом конверсії від дієсловної основи, починає утворюватися іменник, який входить до складу словосполучень, з дієсловами;
- субстантивація прикметників це процес словотвору, при якому прикметник набирає характерних ознак іменника, при цьому новий іменник з'являється поступово.

Терміни аббревіатури: CO - Carbon monoxide / чадний газ, CTC - Carbon tetrachloride / карбон тетрахлорид, чотирихлористий вуглець, CPFCs – Chlorofluorocarbons – хлорофторвуглеводні, NEI Net emissions increase / загальний приріст викидів, VOCs – volatile organic compounds / легкі летючі речовини, WHO – World Health Organization / Всесвітня організація охорони здоров'я, WHO standards – стандарти WHO, CDD Convention to Combat Desertification / конвенція про боротьбу з опустелюванням, ООН; GHG Greenhouse gas / ПГ парниковий газ; SWP Global Warming Potential / Глобальна температура поверхні

Пропущення будь-якої частини слова походить від явища узагальнення і відноситься до факторів мовної економії. Більшість скорочень утворені від повних аналогій і добре знайомі мовцям.

Словоскладання як спосіб словотвору ґрунтується на складанні двох чи більше основ з можливими подальшими змінами новоутвореного композита. Вважається, що цей спосіб є найпродуктивнішим засобом словотвору англійської мови. До другорядних способів словотвору належать конверсія та скорочення. Скорочення базується на втраті певної частини слова. Набув популярності у двадцятому сторіччі і є найпоширенішим явищем офіційно-ділової лексики офіційних документів. Конверсія базується ґрунтується на поєднанні слів з переходом з однієї частини слова до іншої.

Висновок до другого розділу

Необхідно визначити, що сучасна англійська мова має продуктивний засіб словотвору, що позитивно впливає на поповнення лексичного запасу мови.

Можемо аналізувати терміни за: семантичним (метафоричним і метамінічним перенесенням, конкретизацією, звуженням значення загальноживаного слова), конверсією (афіксильний, безафіксильний, префіксильний), основоскладанням, аббревіацією. Підбиваючи підсумок розгляду другорядних видів словотвору, можемо зазначити, що скорочення є продуктивним засобом новоутворення.

РОЗДІЛ 3.

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У своїй роботі перекладачі стикаються з питаннями вербального відтворення тексту. Зважаючи на те, що вербальний текст має свою логічну побудову, перед перекладачами постають нові виклики щодо адекватного перекладу при передачі інформації, зокрема нових та запозичених значень.

Враховуючи лексико-семантичні зв'язки, граматичні категорії речень, семантичну та стилістичну структуру перекладач має поєднати зміст і форму тексту мови оригіналу з мовою перекладу за їх структурними формами, відтворити особливості лексико-стилістичного значення вихідного тексту в інформаційному просторі.

Під час передачі інформації відтворюваного тексту постає питання щодо належного вживання лексем та доречності їх використанні при вербалізації відтворюваного тексту відповідно до стилістичного аспекту фразового комплексу мови оригіналу.

М. Кочерган звертає увагу, що лексема, як найменша одиниця фразового комплексу, збагачує лексичний склад мови в системних відношеннях, створюючи нові значення, та впливає на нього в концептуальному й конотативному значенні.

Окреслюючи коло нагальних питань перекладу, перекладачі наголошують, що при перекладі:

- лексичних і фразеологічних одиниць має бути застосовано словникові відповідники, такі як перекладні еквіваленти або без еквівалентні одиниці, семантичні інваріанти;
- неоднозначних одиниць застосовується вибір варіантного відповідного із синонімічного ряду, який залежить від лексичних варіантів, семантичних особливостей і граматичних категорій тексту;

- текстів науково-технічної літератури вибір лексико-семантичного інваріанту фразових одиниць залежить від комунікативно-когнітивного та стилістичного аспекту тексту;
- текстів термінологічного характеру виникають труднощі відтворення графічної системи слова через відсутність відповідників мови оригіналу;
- складних термінологічних слів постають труднощі точного вибору відповідних інваріантів-лексем та перекладацьких прийомів з метою передачі позитивного чи негативного конотативного значення тексту;
- науково-технічної літератури текст відтворюється номінально, стилістично нейтрально, знебарвлений, із чіткою логічною побудовою речень;
- сталих словосполучень термінологічного значення та термінів, які залежить від засобів функціонування, класифікації, визначення характерних особливостей новоутворених лексем;
- лексичних і фразеологічних одиниць виникають питання застосування словникових відповідників;
- термінів етимологічного походження або ідіоматичного значення, через розбіжності мовленнєвих норм і традицій, виникають труднощі відтворення іншою мовою;
- складних термінів, для збереження стилістичної єдності та контекстуального значення тексту оригіналу, залежить від вибору лексико-семантичного інваріанту.

Так, українським дослідником В. Карабаном запропоновано застосовувати метод транскодування¹ для передачі звукової або графічної форми слова.

Через розбіжність між парадигматичними відношеннями речень англійської й української мов, в англійській мові відсутня граматична категорія відмінків і тому парадигматичні відношення тексту відтворюються засобами словотвору чи службових слів.

¹ Метод транскодування – це метод перекладу, коли звукова або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки.

Для збереження стилістичної єдності й контекстуального значення тексту перекладачами запропоновано застосовувати перекладацькі прийоми: трансформацію, трансформаційну генералізацію, компресію чи декомпресію, опущення, додавання, вилучення елементів тексту.

Враховуючи, що продуктом мовленнєвої діяльності є лексичне значення, при перекладі термінів необхідно враховувати конотативне та денотативне значення. Ядром лексичного значення є концептуальне значення – мисленнєве відтворення певного явища поняття. За М. Кочерганом конотативне значення, а саме емоційні, експресивні, стилістичні «додатки» основного значення лексеми, входить до концептуального або денотативного значення слова.

При перекладі необхідно враховувати значення слова, а саме предметні (слово – предмет), поняттєві (слово – поняття), лінгвальні (слово – слово).

При перекладі назви термінів географічних назв має бути відтворена конкретна предметна піднесеність (денотативне значення), тобто віднесеність концептуального значення до певного, одиничного денотата: woods - ліс, fish - риба, water - вода, cloud - хмара, desert - пустеля, ice - лід, silt - мул, solar = сонячний; glacier – льодовик.

Власні назви частин світу при перекладі мають тільки конкретну предметну віднесеність: south (південь), north (північ), west (захід), east (схід).

При перекладі сигніфікативних значень має зберігатися віднесеність слова до поняття як результат узагальнення і виділення предметів, явищ якогось класу за певними спільними і в сукупності специфічними для них ознаками: hydrofluorocarbons (HFCs) гідрофторвуглеці (ГФВ).

Перекладачами підкреслюється важливість передачі смислової диференціації, конкретизації та смислового розвитку їх значень, для збереження стилістичного аспекту тексту.

При перекладі відношення «слово-слово» має бути відтворено значення слова в певному співвідношенні зі значенням інших слів, при цьому уточнюється семантика слова із визначенням семантичної межі. При перекладі такі терміни перекладаються нетотожними за своїм концептуальним значенням:

рука – hand, arm; дерево – tree, wood, silviculture – лісівництво; seawall – гребля; respiration – дихання; plankton – планктон; mosquitoes – комари; market – ринок; cryosphere – кріосфера. Отже, необхідно звертати увагу на характер відношення до позначуваного об'єкта яке різняться на прямі і переносні. Структурне значення співвідношенням слова з іншими словами в лексичній системі мови.

Звертаючи увагу на зауваження М. Кочергана, що пряме значення називає явища дійсності і тому при перекладі цих значень і відтворенні парадигмальних відношень необхідно застосовувати прийменники **of** / **to**: adjust **to** adjustment пристосовуватися до пристосування; recreation zone **of** water body Зона рекреації водного об'єкта; Stock **of** water Запаси води; Protocol **of** water and Health **to** the Convention on the Protection and Use of the Transboundary Watercourses and International Lakes Протокол з проблем води і здоров'я до Конвенції про охорону і використання транскордонних водотоків і міжнародних озер.

Враховуючи стилістичні особливості мови оригіналу, прийменник **of** в зазначає належність і відтворює родовий відмінок, але при перекладі відтворюється родовим відмінком. Наприклад, фразове словосполучення aggravation ozone deficiency перекладається як значне зменшення озону. При перекладі прийменник **of** також може відтворювати такі семантичні значення як смак, запах, походження, розмір, кількість, властивості.

При перекладі переносного вторинного значення необхідно враховувати, що вони є похідними від прямих й опосередковані через прямі значення і називають явища дійсності, можуть втрачати зв'язок з основним значенням, та за синтагматичного зумовленості значення поділяються на вільні й зв'язні: «table» мало первинне значення «кам'яна дошка» і має переклад «дошка»; «switch» втратило первинне значення «прут» і перекладається як «вимикач», «travel» мало первинне значення «праця», зараз перекладається «подорож», «harvest» втратило своє первинне значення «осінь», перекладається «урожай».

При перекладі номінативних значень необхідно знайти відповідний інваріант, вільні значення поєднується з певним колом слів з врахуванням предметно-логічного характеру.

Зв'язні значення реалізуються за певних синтагматичних умов, а саме фразеологічно зв'язні, синтаксично і конструктивно зумовлені, отже при перекладі має бути враховано синтагматичні умови побудови термінів української та англійської мови. В. Карабан звертає увагу, що вибір варіанта перекладу залежить від семантичного поля лексем і їх компонентів, наприклад прикметник вживається для позначення семантичного значення перевищення стандарту або розмірів.

При перекладі фразеологічних зв'язних термінів враховуються значення слова, які реалізуються в певних сполученнях. Синтаксично зумовлені значення зумовлюються в певній синтаксичній позиції. Конструктивно зумовлені значенні реалізуються в певних конструкціях. При перекладі, враховуючи граматичну функцію складних слів у реченні, а саме підмета, присудка, обставини або означення, доцільно застосувати лексичну заміну відповідними інваріантами чи словосполученнями. Через те, що в тексті функцією обставини виступають відносні і якісні прислівники, професор В. Карабан рекомендує прислівники, що утворені від відносних прикметників і закінчуються на суфікс *ly*, перекладати відповідними словосполученнями. Мовознавець зазначає, що стилістичний аспект фразових одиниць складається з лексико-семантичного поля, семантичних зв'язків, структурно-семантичних типів, синтагматичних відношень і входить до словникового складу мови. Лексико-семантичне поле складних слів впливає на структурні та граматичні зв'язки фразового комплексу, становить синтагматичні відношення побудови речення.

При перекладі складних слів термінологічного характеру доцільно застосовувати такі прийоми: калькування, транслітерація, додавання або упущенні елементів речення, інваріанти, відповідники семантичних, лексичних і граматичних ознак тексту, контекстуальної заміни смислового розвитку семантичного відношення.

Під час перекладу складних слів необхідно враховувати способи творення складних слів та звертати увагу на їх графічне написання: разом або через дефіс, при приєднання двох основ пишуться через дефіс з додаванням

з'єднувальної частини **о**; з'єднувальними елементами також можуть виступати голосні, сполучники, прийменники.

3.1. Лексико-стилістичні особливості перекладу запозичених термінів

Запозичені слова відіграють у будь-якій мові дуже велике значення щодо збагачення лексичного та словникового складу мови. До англійської мови запозичені терміни надійшли з грецької, латинської та французької мови.

Agriculture (іменник) сільське господарство, складається з двох слів латинського походження «ager» (поле)+«cultura» (культура), що створює семантичне значення слова «сільське господарство», перекладається українським відповідником.

Agricultural lands (іменник+іменник) землі сільського господарства (складається з двох слів, які обидва походять від латинської мови ager (поле) та cultura (обробка, вирощування) і означає «сільське господарство», перекладається фразовим словосполученням з метою збереження лексичного значення.

Argo-reclamation measures - заходи щодо освоєння й обробки земель (слово «argo» походить від грецької міфології, потім було запозичено до французької мови «argot» і потім до англійської (жебрацтво з семантичним значенням збирання) входить до слів галузевої лексики, описовим перекладом через відсутність українського відповідника.

Aggravate – погіршувати, складається з двох основ «aggra+vate», яке походить від латинської мови «aggravare» (важкий) зараз вживається у семантичному значенні зробити щось погане, важке або щось пов'язане з погіршенням ситуації, перекладається лексичним відповідником.

Anaerobe - анаероб, слово грецького походження «an+aer», вживається у галузях, що пов'язано з медициною, біологією, хімією з семантичним значенням не природний, штучний, той, що не потребує дихання, через те, що в

українській мові немає відповідника, перекладається шляхом транслітерації, але може бути застосовано описовий переклад «той, що не потребує дихання»

Analysis (іменник) аналіз, слово походить з грецької мови шляхом префіксації (**ana+lysis**) зі значенням процесу ретельного розгляду чогось або використання статистичних методів для розуміння чи пояснення чогось, перекладається лексичним еквівалентом з тотожним лексичним значенням.

Arable (прикметник) орний, походить від латинської мови «arabilis», відповідно до тлумачного словника має значення здатність виробляти врожай; придатність для сільського господарства; пристосування для плуга та для обробки ґрунту; земля яку можна обробляти, тобто орна земля чи орний ґрунт, перекладається українським відповідником «орний».

Arson (іменник) підпал, походить від давньо-французької, але в середньовіччі було застосовано у латинській мові «ardere» зі значенням «підпал», зараз використовується зі значенням навмисного підпалу будівлі або майна, перекладається українським відповідником «підпал».

Arsonist - особа, що здійснила підпал, походить від латинської мови «ardere», утворюється від основи arson та додавання суфіксу «-ist» і позначає особу, що здійснила підпал. Враховуючи, те, що англійський термін є похідним від «**arson**» і в українській мові немає відповідного еквівалента, тому доцільно перекладати описовим шляхом.

Запозичення терміну «barren» походить від старої англійської мови «barley» (ячмінь) зі стилістичним значенням безплідної землі, що складається з ґрунту, який такий бідний, що на ньому не можуть рости рослини, перекладається українським відповідником «малородючий».

При перекладі іншомовних слів необхідно враховувати їх морфологічне, етимологічне та лексичне значення, наприклад, компонентний аналіз терміносполучення «**breathing ratio**» можемо визначити, що термін складається з двох компонентів, перше з якого іменник, що утворений від іменника «breath» за допомогою суфіксу «-ing», має етимологічне походження від грецької мови зі значенням, що пов'язано з диханням, другий компонент «**ratio**» походить від

латинської мови і зазначає міру відносно значення/співвідношення між чимось або пропорцію і тому перекладається як «дихальний коефіцієнт». При перекладі цього терміну доцільно використовувати український відповідник з метою збереження стилістичного значення терміну.

Якщо багатокomпонентний термін складається з одного слова, то доцільно знайти еквівалент, що відтворює лексичне значення слова: **environmental** - екологічний, збереження лексичне значення «*навколишнє середовище*»; **hydrocarbon** термін, що складається з двох компонентів з лексичним значенням «*вода та вуглець*» перекладається українським еквівалентом «*вуглеводень*». Англійський термін «**gasoline**» перекладається українськими відповідником «*бензин*» з повним відтворенням лексичного значення.

Але, запозичені слова мають не завжди мають тотожне значення, які вчені відносять до інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізмів, що призводить до труднощів перекладу: *maximum permissible emissions* - гранично допустимі викиди, походить від латинського слова *maximum* зі значенням найбільший, найвеличніший; *motor vehicle emissions* - викиди автотранспортного засобу, має етимологічне значення «той, що рухає, як засіб пересування», походить від латинської мови, *motor vehicle* + *emissions*; *reduce plane emissions* – зменшення викидів, походить від латинського слова *рівний, плоский*; *continuous missions monitoring* - безперервний моніторинг викидів, від латинського *continuous* безперервний, суміжний.

Вчені класифікують запозичені слова на: справжні або неповні; часткові інтернаціоналізми або напівінтернаціоналізми; псевдоінтернаціоналізми.

До справжніх інтернаціоналізмів вчений відносить терміни, що перекладаються тотожними семантичними структурами: *norm* - норма, *paradox* - парадокс, *plan* - план, *marker* - маркер, *automatic* - автоматичний, *aspect* - аспект, *tradition* - традиції, *object* – об'єкт, *symbol* - символ, *system* – система, *focus* – фокус. Якщо розглянути фразовий термін «*per capita emissions of carbon dioxide*», можемо зауважити, що він перекладається тотожними семантичними структурами – «вихлопи вуглекислого газу на душу населення»,

За думкою вчених, часткові інтернаціоналізми/напівінтернаціоналізми охоплюють терміни, що є напівінтернаціоналізми з частково тотожними значеннями: *construction* – конструкція чи побудова, *correction* – корекція чи виправлення, *regular* – регулярний чи закономірний, *selection* – селекція чи вибір, *stress* – стрес або наголос, *collection* – колекція чи збір; *impose* – обкладати податком чи накладати обмеження, враховуючи те, що терміни мови оригіналу та мови перекладу мають частково тотожні значення, тому з метою уточнення значення, перекладається з додаванням пояснюючих слів.

Терміни псевдоінтернаціоналізмів, які не мають тотожних значень, перекладаються точними значеннями. В. Карабан зветься увагу на особливість їх перекладу: *assurat* треба перекладати точний, а не акуратний; *complement* перекладається як додаток, а не комплемент; *technic* це прийом, а не техніка; *order* це порядок, а не нагорода; *notation* є системою умовних позначок, а не нотацією, *composition* це склад, а не композиція.

Запозичення в англійській мові мають широкий спектр семантичних значень, з яких одне-два може бути тотожним. При перекладі міжмовних омонімів необхідно подолати проблему адекватного перекладу, так як українські відповідні терміни мають звужений спектр семантичних значень, що може призвести до вживання не відповідних омонімічних термінів ніж значення оригіналу. Наприклад, термін «*interim agreed emissions*» - тимчасово допустимі викиди, фразовий термін, що походить від латинської мови зі значенням тимчасовий, щось, що використовується для опису чогось, що призначене для використання, доки не буде зроблено або встановлено щось постійне.

Міжмовний омонім «*interim*» відповідно до тлумачного словника має значення описує щось, що призначене для використання, доки не буде зроблено або встановлено щось постійне. Має значеннями «*temporary/тимчасовий*», «*intended to be use / призначений для використання*» чи «*accepted until something permanent exists or intended for a short period only / прийнятий до появи відповідного дозволу або призначений лише на короткий період*». Має широке лексичне значення англійської мови «*temporary/тимчасовий*»,

«disposable/одноразовий», «mareshift/імпровізований», «short-lived/короткочасний», «provisionale/короткочасний», але при перекладі українською мовою лексичне значення терміну звужується до значення «короткочасний/одноразовий».

Перекладазаци пропнують при перекладі дослідити міжмовний омонім, а саме: семантичне калькування, порушення норм лексичної сполучуваності, стилістична неадекватність відповідника з метою уникнення семантичних розбіжностей та перекручування значення слова.

Отже, треба звертати увагу на омоніми², пароніми³ та лексикалізовані форми множини похідних термінів при перекладі. Мовознавці зазначають, що при перекладі треба уникати помилки «малапропізму⁴», так як помилково вибране слово призводить до перекладу пароніму, а не самого вихідного слова.

Вчені поділяють англійські пароніми на афіксальні та кореневі: adapt - adopt, tend - trend, accurat - accurate, principal - principle, reason - reasoner, familiar - familiare, expertise - expert, manuscript - manuscripty, intelligence - intellect, expression - pression, personal - personnel, accept - except, acceptance - acception.

Переклад паронімів також може призвести до труднощів перекладу «selection - селекція чи вибір», «collection - колекція чи збір» так як терміни схожі за звуковим складом, але різні за лексичним значенням.

Паронімами можуть належати до різних частин мови та можуть створювати різні форми перекладу одного й того ж слова.

І. Казимирова зазначає, що зараз спостерігається зворотній процес, коли власні англійські слова витісняються словами, які утворені за допомогою запозичених суфіксів.

Запозичені географічні назви перекладаються українським відповідником з тотожними лексичними значеннями, що зафіксовано у двомовних перекладачах, шляхом транслітерації, транскрибування: Texas -Техас, Great

² Омоніми – це слова схожі за звучанням та написанням, але мають різні значення.

³ Пароніми – це слова подібні за формою, але різні за значенням.

⁴ Малапропізм – відбувається коли помилково вибране слово призводить до перекладу пароніму, а не самого вихідного слова.

Britain – Велика Британія, Iceland - Ісландія, Rhode Island – Род-Айленд, the Alps - Альпи, the Ganges – Ганг. При перекладі вилучаються слова через те, що в граматиці української мови немає артикль.

Умовні та загальні компоненти назви транскодуються. Для точного перекладу назв міжнародних організацій перекладаються повністю, але з метою передачі точної назви, можуть бути додані або вилучені слова: WHO – World Health Organization / Всесвітня організація охорони здоров'я, WHO standards – стандарти (ВООЗ), Municipal housing organization (МНО) - Житлово-експлуатаційна контора (ЖЕК).

3.2. Лексико-стилістичні особливості перекладу похідний термінів

Перед перекладачами постають нагальні питання стосовно належного вживання лексем, доречного їх використання при передачі інформації відтворюваного тексту у відповідності до стилістичного аспекту фразового комплексу.

Можемо окреслити коло нагальних питань, як постають при перекладі:

1. переклад лексичних і фразеологічних одиниць вимагає застосовувати словникові відповідники (перекладні еквіваленти або без еквівалентні одиниці), семантичні інваріанти;
2. головне питання щодо перекладу неоднозначних слів полягає у виборі варіантного відповідника із синонімічного ряду, який залежить від лексичних варіантів, семантичних особливостей та граматичних категорій тексту;
3. при перекладі вибір лексико-семантичного інваріанту фразових одиниць переклад може бути різним в залежності від комунікативно-когнітивного та стилістичного аспекту тексту.

При перекладі термінів науково-технічної літератури, особливо похідних термінів, постають певні труднощі передачі графічної системи лексеми

перекладу через відсутність необхідних відповідників мові оригіналу, такі терміни перекладаються шляхом транскодування.

3.2.1. Лексико-стилістичні особливості перекладу префіксальних термінів

Англійський префікс **«after-»** може перекладатися українськими префіксальними відповідниками **«до»**, **«під»**, **«наступний»**: **«aftercooler – «доохолоджувач», afterfermentation – доброджування, afterrinjection – підвпорсковувач.**

Термін, що утворюється за допомогою префікса **«after-»** може перекладатися сполученнями перекладних слів **«наступний»**, **«вторинний»**, **«повторний»**, **«залишковий»**, **«додатковий»**: **afterchroming – повторне хромування; afterburst – вторинний гірський удар, aftercooling – наступне охолодження, aftercurrent – залишковий струм, aftershrinkage – додаткова усадка; afterglow – фосфоресценція.**

Терміни, що утворюються за допомогою префікса **«all»** перекладаються українськими префіксами **«все/всі»**; словами-відповідниками **«загальний»**, **«повністю»**, **«цілком»**, **«виключно»**; або описовим методом за допомогою складних слів зі скдовими особами: **all-European – всеєвропейський, all-up weight – загальна польотна вага, all-metal – суцільнометалевий, all-star – те, що складається виключно з зірок.**

В. Карабаном зазначається, що при перекладі, за допомогою префікса **ex-**, утворюються терміни, що містять семантичний компонент **«колишній»**, можуть перекладатися похідними термінами з префіксами **«екс»**: **exceed – перевищувати, виходити за межі, exhaust – перекладається «вихлопні гази» з семантичним значенням «колишні гази».**

Враховуючи те, що терміни з префіксами **«extra»** утворюють прикметники із значенням **«поза»** із семантичним значенням **«за межами»**, тому їх треба перекладати відповідними словами з українськими префіксами **«екстра»** чи **«поза»**: **extramarginal (екстратериторіальний), extrasolar**

(позасонячний). Перекладається українським відповідником префіксом «екстра», «пере-», «понад»: «*extraexcitation*» - «перезбудження» [15].

Мовознавець зазначає, що англійські терміни з префіксом «**extra**» перекладається українськими префіксами:

- «поза»: *extraterrestrial* - позаземний, *extracellular* - позаклітинний, *extragalactical* - позагалактичний, *extracranial* – позачерепний;
- «екстра» – *extremes* - екстермальні явища;
- «інфа» *extra-red* інфрачервоний;
- «не»: *extraregular* – неправильний, нерегулярний;
- «до», «над», «за»: *extranatural* - надприродний, *extratropical* – затропічний.

Англійський префікс «**extra**» може також перекладається українськими термінами, що включають фрази «такий, що виходить за межі»; термінами, що містять словосполученням «із зайвим; або описовим перекладом терміну шляхом розкриття позначеного поняття» [15; 16; 33; 58].

Англійський префікс «**hetero-**», а також похідні від нього, перекладається українським відповідником «гетеро» гетерогенез, або складними термінами з компонентом «різно», «різний», «по-різному» [15].

За В. Карабаном терміни з префіксом «**mis-**» перекладаються словами з префіксом або часткою «не»,: *misalignment*» - теплова неспівосність; для збереження негоціації значення семантичної структури терміна може передаватися українським відповідником *mishit* - промах; для відтворення смислового значення «хибності» перекладаються описовим перекладом українськими словами з метою розкриття змісту понять «неправильний», «хибний» «недостатній», «поганий»: «**mistrim**» - «неправильне балансування під час польоту», «*misoperation*» - «хибне спрацьовування», «**miscalulation**» - «неправильний розрахунок»; для збереження смислового значення «порушення» відтворюються термінами зі словами в значенні «порушення» «порушення подачі», «порушення збіжності» [15; 33].

Для відтворенні значення «багато» чи «великої кількості» англійських термінів, що утворені за допомогою префікса «**multi-**» перекладається відповідним українським терміном з основою «багато» multifunctionality – багатофункціональний або описовим шляхом терміном, до структури якого входить слово «багато»: multicoupler – багатоелементний пристрій зв'язку; multicuspid – такий, що має багато зубців; multiimage – такий, що складається з багатьох зображень. Цей префікс також може перекладатися відповідним українським терміном з основою «*мульти-*» multisensory – мультисенсорний; чи терміном з основою «*полі-*» «multiveitamins» - полівітаміни, а також складними термінами, що містять слова «*груповий*», «*колективний*», «*універсальний*» multimixer – універсальний змішувач.

Смислове значення «багато» може також перекладатися термінами, що утворені від префікса «**poly-**», українським відповідником префікса «*полі-*», наприклад в назвах хімічних сполук або елементів polyvinil - полівіл, polybasite - полібазит, polysaccharide – полісахарід. Але при перекладі терміну polynuclear українською мовою перекладається словом з початковою основою «багато», що складається з двох компонентів «багато+ядер», тобто багатоядерний; англійський термін «polychord» перекладається українським двокомпонентним терміном «багатострунний» [15; 16; 33; 58].

При перекладі екологічних термінів можуть перекладатися словами, що передають ознаку позначувального поняття polywater – аномальна вода, polytocosus – плодовитий [33; 58].

При перекладі медичних термінів екологічної терміносистеми можуть перекладатися українськими термінами зі словами «різний, різноманітний, кілька, множинний» polyarteritis – множинний артрит.

При перекладу смислового значення «омани» термінами з префіксом **des-** у значенні «*ввести когось в оману*»: «дезінформація» [15].

Термін, що утворюється з префіксу «**homo-**» перекладається відповідним українським префіксом «гомо-», але також він може переводитися терміном із початковою основою «моно-»/«уні-» або складним терміном із українським

компонентом «один/той самий/однаковий» із застосуванням описового перекладу: *homofermentation* – гомо-ферментація, *homographic* – гомоцентричний, *homopolar* – уніполярний, *homodermic* – такий, що підходить від одного й того ж зародкового листка, *homoeomerous* – такий, що складається з подібних сегментів, *homopetalous* – рівнолистий [15; 16; 33; 58].

При перекладі екологічних термінів, які зустрічаються в біології та метеорології, зі значенням простору і утворені за допомогою префіксу «**post-**», перекладаються за допомогою українського префікса (**пост-**): *postfrontal* – постфронтальний, *postposition* – постпозиція, *postpalatal* – задньодзюбний, *postneonatal* – постнеонатальний. Цей термін може перекладатися також описовим шляхом з метою розкриття позначеного поняття: *post-face* – механізм стирання запису.

Багатокомпонентні медичні терміни з початковою основою «**post-**» можуть перекладатися складним терміном із початковою основою «**після-**»: *postsurgical* – післяхірургічний, *postoperative* – післяопераційний, *postnatal* – післяродовий, *postmedieval* – післясередньовіковий [15; 16; 33; 58].

Переклад англійських термінів, які утворені за допомогою префікса «**pro-**» із семантичним значенням «*підтримувати*», здійснюється шляхом українського еквіваленту із префіксом «**про-**» *pro-European* – проєвропейський, *pro-Western* – прозахідний, *progenitor* – прашур, *progenitress* – прародичка, праматір.

Англійські терміни із семантичним значенням «близький/подібний» і утворені з префіксом «**quasi-**» перекладаються відповідними українськими ітермінами із префіксом «*квазі-*» чи «*псевдо-*»: *quasi-equilibrium* – квазірівновага, *quasi – neutrality* – квазінейтральність, *quasi-stellar* – квазізірковий; *quasi-section* – псевдорозтин. Ці префікси можуть перекладатися складним словом із основи «напів» «близький/подібний».

При перекладі геологічних термінів екологічної терміносистеми, які зазначають «*простір*» або «*напрямок*» застосовують терміни з префіксом «**sub-**», «**under-**», «**over-**», «**para-**».

Екологічні терміни, що утворилися від префікса **«over-»** перекладаються українськими відповідниками означених префіксів *«понад-»*, *«пере-»*, *«гіпер-»*: overbending – перегин, overcompensation – перекомпенсація, overpress – пересування, а також перекладаються терміном, що містить слово *«надмірний/надлишковий»* overpressure – надмірний тиск, overvibration – надлишкове ущільнення, overbias – надлишкове підмагнічування, overbunching – надмірне групування, overcurrent – гіперсенсibiliзація, overcommutation – прискорена комутація. У геології перекладається складним терміном, що має значення *«поверхневий»*, *«вищий»*, *«верхній»* overland – поверхневий, похилий стік, overlay – верхній шар [15; 16; 33; 58].

Екологічні терміни, що утворилися від префікса **«para-»** можуть перекладатися терміном із префіксом *«пара-»*, *«несправжній/неповний»* para-acid - паракислота, paramagnetism - парапроцес, parabiospheric – пара-біосферний, paracentric - парацентричний, paramagnetism – paraselene – несправжній/неповний місяць [15; 16; 33; 58].

Екологічні терміни, що утворилися від префікса **«under-»**, можуть перекладатися українськими термінами з префіксами *«недо-»*, *«під»*, *«до»* або сполученням слів *«неповний»* / *«недостатній»*, *«нижній/низько»* undercharge – недовантаж, underadjust – недорегулювати, underdo – недобробляти, underbred – нечистокровний, underconsumption – недостатнє сподивання, underbelly – нижня частина фюзеляжу, underarm – знизу, undercarriage – нижній станок ліфта [15; 16; 33; 58].

Екологічні терміни, що утворилися від префікса **«sub-»** можуть перекладатися українськими префіксами **«суб-»**, **«під-»**, **«до-/недо»**: subculture - субкультура, substorm – суббуря, subset – підмножина/підгрупа, substation – підстанція, subtype – підтип, to subcool – недогрівати subcriticality – докритичний стан, subsonic – дозвуковий [15; 16; 33; 58].

Екологічні та геологічні терміни, що утворені з префіксом **«sub-»**, та характеризують *«неповноту міри»* перекладаються описовим шляхом subnormal – розумово неповноцінна людина, subacid - слабокислий, subaverage – нижче

середнього, або «частку цілого» subarray – елемент сейсмічної групи, subcircuit – частина схеми, subimage – частина зображення, submotion – складова руху [15; 16; 33; 58].

Екологічні терміни з префіксом «**sub-**», що мають значення «вторинності», «попередності», «допоміжності» можуть перекладатися подібними словами з описовим перекладом: subboard – вторинний розподільний щиток, subshaft – вторинний вал, subassembly – попередня збірка, subfloor – чорна підлога, subproduct – проміжний результат, subdish – допоміжне дзеркало, subhead – накладна шпindel'на голівка [15; 16; 33; 58].

Терміни, що утворені з префікса «**self-**» перекладаються українськими префіксами «само-», «авто-» чи скланими термінами «автоматичний», «власний/внутрішній», self-triggering – самозапуск, self-verification – самоконтроль, self-activation – самоактивація, self-switching – самопереключення, self-holding – самоблокування, self-synchronization – автосинхронізація, self-correction – автокорекція, self-activity – незалежна поведінка, self-cooled – з автономним охолодженням, self-charge – власний заряд, self-energy – власна енергія, self-inductance – власна індуктивність, self-noise – власні шуми, self-scaling – самомасштабування, self-timer – пристрій автоматичного пуску, self-lubrication – автоматичне змащування, self-identification – автоматична ідентифікація [15; 16; 33; 58].

Переклад похідних термінів *протилежного значення або зворотної дії*, які утворені за допомогою префікса «**counter-**», відбувається шляхом знаходження еквівалентів похідних термінів з префіксами «*проти-*, *контр-*, *анти-*» або термінами-словосполученнями, що містять слова «*зустрічний/зворотній/супротивний/перехресний*»: counter-pressure – протитиск, counter-radiation – противипромінювання, countertheme – протискладання, countercurrent (цей термін може бути виражений синонімічним терміном counter-flow) – протитечія, counter-tide – супротивна течія, counter-delivery – зустрічні поставки [15; 16; 33; 58].

Значення *протилежності*, що відтворюються напівпрефіксом «**cross-**» можуть перекладатися відповідними префіксами «*кросс-*» чи «*між-*» українських термінів: cross-beam – поперечна балка, cross-fertilization – перехресне запилення, cross-drift – діагональний штрек, cross-bedding – похила шаруватість, або прикметниками «перехресний/протилежний/зустрічний» cross-purpose – протилежний намір, cross-cultural – міжкультурний, cross-purpose – протилежний намір, cross-culture – міжкультурний, cross-segmental – міжпрошарковий, а також може перекладатися описовим перекладом зі стилістичним значенням «перетинати» cross-country – той, що перетинає нерівну місцевість, cross-channel – який перетинає Ла-Манш [15; 16; 33; 58].

Терміни, що мають негативні значення або заперечення можуть перекладатися лексичними одиницями зі збереженнями передавання стилістичних негативних значень префіксів «**non-**» чи «**un-**»: unleaded gasoline – неетилловий бензин (газ, що не містить домішок етилової рідини) [15; 16; 33; 58].

Терміни, що утворюються від іменника з префіксом «**non-**» можуть перекладатися українськими *еквівалентами* з префіксом «**не-**» або *сполученням слів*, що зберігають негациацію значень префікса, «відсутність/набажання» [15; 16; 33; 58].

Терміни, що утворюються від іменника з префіксом «**un-**» можуть перекладатися українськими *еквівалентами* з префіксом «**не-**» uncertainty – недостовірність, uncon-trollability – некерованість або *сполученням слів*, що зберігають негациацію значень префікса, «відсутність/набажання», а також іменником з префіксом «**роз-**» unbalanced – розбалансування, umbrazing – розпаювання, uncoiler – розмотувач, undocking – розтискування; з префіксом «**від-**» unhooking – від'єднання, unsodering – відпаювання; з префіксом «пере-» unhooking – переключення. Якщо немає відповідних еквівалентів, терміни, що утворюються від іменника з префіксом «**un-**», можуть перекладатися описовим перекладом з метою збереження семантичного значення «усунення» unshorting – усунення короткого замикання [15; 16; 33; 58].

Терміни, що утворилися від прикметників із префіксом «**un-**», з метою збереження значення «**заперечення**» можуть перекладатися українськими *еквівалентами* з префіксом «**не-**», або *словосполученням* з часткою «**не**»: unslaked – негашений, unballasted – незбаансований, unhomogeneous – неоднорідний, *прикметником* з префіксом «**без-**» або *словосполученням* з часткою «**без**»: unwinged – безкрилий, unstined – безмежний, а також *описовим шляхом*: unwooded – не вкритий лісом, unmanned – той, що працює без обслуговування, або *формальним позитивним відповідником*, з метою відтворення заперечення семантичної структури, перекладається: unsalutary – шкідливий, з перевищенням межі дозволеного, unsophisticated – простий у технічному виконанні, unweathered – погодостійкий, untamed – дикий [15; 16; 33; 58].

Також можемо розглянути переклад похідних термінів, що утворюються за допомогою префікса «**dis-**» зі значенням протилежності, відсутності чи позбавленості, похідними термінами українською мовою з префіксами «**дис-**», «**не-**», «**роз-**», а також термінами-словосполученням, до складу яких входять слова «**позбавлений, позбавляти, скасовувати, порушення**»: disfunction – десфункція, disproportion – диспропорція, disorientation – дезорієнтація, disintegration – дезінтеграція, disproportion – диспропорція, disinsection – дезінфекція, dislocation – дислокація, dississymmetry – несиметричність, disparity – нерівність, disalignment – неспівосність, diseconomy – неекономічність, dissymmetry – дисиметрія, disparity – диспропорція, disalignment – розвал, to disunite – розділяти, to discouple – роз'єднувати, to disembody – розформувати, disconnect – роз'єднувати, to disuniform – позбавлений одноманітності, to dismast – знімати щоглу, disband – порушення зв'язку [15; 16; 33; 58].

Необхідно зазначити, що один і той самий термін в межах однієї терміносистеми може перекладатися різними способами: відповідниками/еквівалентами, транслітерацією чи описовим шляхом.

3.2.2. Лексико-стилістичні особливості перекладу суфіксальних термінів

Український мовознавець В. Карабан зазначає, що похідні терміни, що складаються з дієслівних або іменних основ із суфіксів **-er / -or** перекладаються *методом транскодування*: laser – лазер, container – контейнер, reflector – рефлектор; *українськими відповідниками*: leveller – геодезист, killer – отруйний домішок, holder – патрон; *відповідними похідними українськими термінами* із суфіксами: -ач, -ар/-яр, -ець, -ка: dissolver -розчинювач, conductor – провідник, disperser – розпилювач, breaker – вимикач, transmitter – передавач, cutter – різець; *термінами-словосполученнями*, що містять слова «пристрій», «апарат»: dispenser – дозувальний пристрій, chopper – рубальна машина, clarifier – очисний пристрій, cleaner – миючий засіб, handler – транспортувальний пристрій; також можуть перекладатися *описовим способом* з метою розкриття поняття: closer – кладка між віконними прорізами, localiser – курсовий посадочний радіомаяк.

Англійський термін, що утворюється за допомогою суфікса «**-ism**» перекладаються відповідними українськими відповідниками із суфіксом «изм»/«нізм» чи «н/ш»: microseismism – мікросейсмічність, cyclism – циклічність, multilateralism - багатостронність, paralogism – паралогічність, але якщо немає відповідників, перекладаються описово [15]. При перекладі треба враховувати лексично-стилістичні особливості семантичних груп іменників, що позначають часову або територіальну належність елемента, різні явища досліджувальних об'єктів.

Терміни, що утворюють прикметники від твірної основи іменника за допомогою суфікса «**-less**» перекладаються українським відповідниками із префіксом «**без-**» або «**не**» для збереження стилістичного значення «неможливості дії» або «позбавлення будь чого»: painless – безболісний, priceless - безцінний, homeless – бездомний, roofless – без даху; harm less – нешкідливий, cureless невиліковний [15; 16; 33; 58].

При перекладі термінів, що утворені від прикметників із суфіксом «**-like**», з метою збереження стилістичного значення «схожості/подібності» залучено описовий переклад, так як не знайшлися українські відповідники: **hormonelike** – подібний до гормонів **animallike** – схожий на тварину, **femlike** – схожий на листя папороті, **gellike** – желеподібний, **yeastlike** – дріжжеподібний, **apelike** – мавподібний, **palmlike** – пальмоподібний, **needlike** – голкоподібний, **patatolike** – схожий на картофелину [15; 16; 33; 58].

Переклад термінів, що утворені від прикметників з суфіксом «**-old**» перекладаються складними термінами, що містять термінокомпонент «**-видний**» «**-подібний**» з похідним українськими термінами: **asteroid** – астероїдний, **ellipsoid** – еліпсоїдний, **cylindroid** – циліндроїд [15; 16; 33; 58].

Терміни назв англійських професій, які утворюються з суфіксом «**ologist**» перекладаються українським термінокомпонентом «**-лог**»: **climatologist** – кліматолог, **neuropsychologist** – нейропсихолог, **sinologist** – синолог, **radiologist** – радіолог, **embryologist** – ембріолог, **palaeontologist** – палеонтолог [15; 16; 33; 58].

3.3. Лексико-стилістичні особливості перекладу адаптивних термін

Головна роль застосування професійних термінів полягає у сприянні комунікації у суспільно-практичній діяльності людини, а також забезпечує позначення основних елементів концептуальної картини світу за допомогою численних моделей та фреймів.

Вчені виокремлюються такі групи термінів:

- базові терміни запозичені з термінології інших галузей;
- терміни-похідні від базових лексичних одиниць;
- адаптивні терміни походять від базових лексичних одиниць.

Вчені поділяють системність за гніздовою структурою, синонімічністю, цілісністю та самостійністю термінів. Перекладачі стикаються з лексико-стилістичними труднощами, при перекладі безеквівалентної лексики –

слів-реалій⁵, через відсутність в мові перекладу відповідника. Для вирішення цієї проблеми застосовуються такі механізми: транскодування⁶, калькування⁷, описовий переклад⁸, а також може бути залучено додаткове пояснення, якщо значення перекладу буде незрозуміле або викривлене.

При перекладі назв термінів із застосуванням компонентного аналізу за В. Карабаном можемо поділити на такі групи: назви де всі компоненти назв перекладаються на українську мову; назви де всі компоненти не перекладаються, а транскодуються; назви де один чи більше компонентів передаються за допомогою транскрибування чи транслітерування. До першої групи відносяться словосполучення, що не містять власного імені – позначення міжнародних наукових та технічних організацій, дослідницьких інститутів, лабораторій. До другої групи належать назви підприємств, журналів, законів. До третьої групи належать назви іменних лабораторій, дослідницьких центрів, університетів. [15].

Дослідники звертають увагу, що синтаксичні особливості перекладу англomовної науково-технічної літератури відбуваються на рівні словосполучень, а саме препозитивних багатокomпонентних атрибутивних груп, та речень синтаксичних структур з агентивним підметом, який виражений іменником-неістотою, суб'єктивно-предикативних зворотів, каузативних конструкцій, абсолютних зворотів та емпатичних конструкцій [13; 15].

Вчені зазначають, що лексико-стилістичною особливістю термінів є співвідношення форм однини та множини іменників у вихідній та нисхідній мовах не є однаковими, але форми однини та множини лексем збігаються [15; 58].

Розбіжність між парадигматичними відношеннями побудови речень англійської і української мови призводить до труднощів перекладу. Наприклад,

⁵ Слова-реалії – це лексичні елементи, що позначають етнографічні поняття, які належать тільки одній культурі (В.Карабан)

⁶ Транскодування – це транскрибування, транслітерування або використання одного того чи іншого слова для передачі певних частин слова (В. Карабан)

⁷ Калькування – дослівний переклад (В.Карабан)

⁸ Описовий переклад – застосовується, коли немає відповідника мові оригіналу шляхом розкриття позначеного поняття.

в англійській мові відсутня граматична категорія відмінків, і тому засобами словотвору та службових слів відбуваються парадигматичні відношення між членами речення. Артиклі англійської мови виконує граматичну функцію парадигматичних відношень побудови англійського речення, а при перекладі виконує функцію морфологічної трансформації членів означального та означуваного компонентів двокомпонентних атрибутивних груп. Переклад цих груп відбувається шляхом компресії та декомпресії, морфологічної трансформації, а також описового перекладу з метою збереження синтаксичної структури мови оригіналу [15; 42; 43; 58].

Вчені акцентують увагу на проблеми перекладацьких стратегій щодо подолання релевантності тексту, розуміння смислу тексту перекладу, тотожності комунікативних впливів на адресатів оригіналу, вербалізація смислу перекладу.

Мовознавці звертають увагу на велику взаємозалежність елементів перекладу термінів з метою створити єдиного цілісного сприйняття та збереження граничної точності відповідності терміну [15; 16; 33; 58]. Отже, при перекладі термінів необхідно знайти відповідний інваріант мови перекладу мові оригіналу. Для збереження стилістичної єдності та контекстуального значення тексту оригіналу текст перекладу піддається трансформації, трансформаційній генералізації, компресії чи декомпресії (опущення, додавання, вилучення елементів тексту).

При перекладі медичних термінів екологічної терміносистеми вчені окреслюють нагальні питання щодо прагматичної особливості адаптації перекладу термінів, що впливає на оформлення лексичного, граматичного та семантичного рівнів для досягнення комунікативної мети тексту.

Досліджуючи екологічні терміни Н. Руденко висвітлює способи та прийоми перекладу різних груп екологічної лексики стосовно відтворення інформативної функції лексики, збереження інформативності та термінологічності, з метою збереження екологічної семантики термінів переклад відтворюється засобами додатковою оцінною, емоційною та образною лексикою [18]. Мовознавиця зазначає, що переклад багатьох термінів широкої

семантики та контекстуальна конкретизація значення вимагають ампліфікації, дописування при перекладі термінів, які не мають словникових відповідників, відтворюються описовим шляхом, або за допомогою інваріантних та варіантних відповідників, кальок, дескриптивних перифраз тексту. Н. Руденко пропонує перекладати екологічні терміни широкого значення відповідними словниковими еквівалентами та відповідниками [18].

Дослідники визначають, що головне завдання перекладу типологічних різновидів екологічної лексики, а саме термінів, реалій, символів, терміно-концептів, екологічних символів, полягає у збереженні їх поняттєвого компонента та етноспецифіки [18; 20; 24]. Переклад екологічної лексики відбувається шляхом залучення реалій-кальок, варіантних та контекстуальних відповідників, лексико-семантичної трансформації, постійних відповідників, лексико-семантичної трансформації/модуляції та структурної транспозиції [17; 18; 23]. Багато вчених підіймають питання дослідження омонімії, метафоричності, багатозначності англійської та української міжмовної терміносистеми.

Дослідники розглядають когнітивний аспект перекладного термінознавства як процес декодування ментальності міжмовної комунікації, що призводить до нових методів перекладу з метою збереження національного колориту, калькування етнолексем з елементами тлумачення, пояснення, контекстуального перекладу, розширення чи звуження генералізації тексту [15; 16; 22; 28; 29; 33; 58].

Дослідниками звертається увага визначенні лексико-граматичних особливостей фахової мови та розбіжностей терміносистем двох міжмовних комунікацій, які відтворені шляхом лексичних та граматичних трансформацій синтаксичних засобів з метою збереження стилістичних завдань відтворення фахової інформації з уніфікованим вживанням термінологічних одиниць з дотриманням стратегії мінімізації кількості запозичань при перекладі [15; 16; 33; 58].

Вчені пропонують залучати описовий переклад разом з запозиченням для відтворення неологізмів та термінів, які не мають лексичного відповідника [15; 16; 33; 58]. Підіймаються питання щодо проблем співвідношення денотативної та конотативної інформації під час перекладу [15; 16; 33; 58]. Звертається увага на лексичне оточення терміну, що відтворюється залученням термінів-еквівалентів, термінів –аналогів, адекватними замінами при перекладі [13; 15; 16; 33; 58]. Окреслюється проблема буквального перекладу мови-продуцента мовою-реципієнта як одного із засобу прагматичної адаптації. [15; 16; 33; 58]. Необхідно зазначити, що при перекладі складних слів термінологічного характеру постають певні труднощі стосовно передачі позитивного або негативного конотативного значення тексту, які вимагають більш точного вибору та застосування відповідних інваріантів лексем та перекладацьких прийомів. Перекладачами зазначено, що при застосуванні перекладацьких прийомів необхідно відтворювати передачу смислової диференціації, конкретизації та смислового розвитку їх значень, тобто стилістичного аспекту тексту.

Стилістичний аспект фразових одиниць складається з лексико-семантичного поля, семантичних зв'язків, структурно-семантичних типів, синтагматичних відношень і входить до словникового складу мови. Лексико-семантичне поле складних слів впливає на структурні та граматичні зв'язки фразового комплексу, та складає синтагматичні відношення побудови речення.

Багатокомпонентні англійські терміни, які пишуться разом перекладаються українським відповідником і також пишуться одним словом: hydrocarbon – вуглеводень, greenhouse – теплиця, horticulture – садівництво, substitute – заміна

Враховуючи те, що складні терміни є сталим словосполученням із закріпленим термінологічним значенням, тому переклад складних термінів складається з двох етапів: аналітичної та синтетичної.

При перекладі окремих компонентів складних термінів застосовується аналітичний етап перекладу. При перекладі визначаються компоненти складного терміну, а саме утворення складних слів та словосполучень; встановити семантичні відносини компонентів між собою, так як характер цих відносин визначає порядок і зміст перекладу. Синтетичний етап перекладу дозволяє перекладати складні терміни шляхом вилучення компонентів від семантичних відносин.

В. Карабан пропонує здійснювати переклад багатокomпонентних термінів, за моделями сполучення (N+N) «іменника та іменника»:

- складним терміном, де український *відповідник другого іменника* виступає в формі *родового відмінку* постпозитивного значення до першого іменника: accuracy analysis – аналіз точності, saddle bearing – опора балансу, topsoil – верхній шар ґрунту, fire-fighting work – пожежогасіння, land-reclamation – поліпшення ґрунтів, bioconcentrative waste – відходи виробництва, coastal flood – затоплення прибережних областей, coastal meteorology – метеорологія берегової зони, coastal protection – укріплення берегів, hydrocarbon effect – вплив вуглеводнів.

Складним терміном, де відповідником *першого іменника* виступає *прикметник* band separator – стрічковий сепаратор, cable duct – кабельний канал, breathing ratio дихальний коефіцієнт, hayland – сінокісні угіддя, acid rein – кислотний дощ, collector ditch – дренажний колектор, hydro-technical engineering – гідротехнічне будівництво, ecological potential – екологічний потенціал, ecological status - екологічний стан, fresh water – прісна вода, groundwater – підземні води, marine environment – морське середовище, marine fishery – морське рибальство, maritime animals – морські тварини [15; 16; 30; 31; 33; 39; 41; 44; 58].

Складним терміном, де відповідником першого іменника є *прикладка*: hammer car – вагон-прес, coal-fired economies – вугле-споживаючі галузі, clean-air – чисте повітря, radiationstraight-run – радіоційно-прямий, sulphide – сірчаста сполука, agroculture – сільське господарство, smokestack – димова

труба, snow avalanche - снігова лавина, hydrocarbon compound – вуглецево-воднева сполука [15; 16; 30; 31; 33; 39; 41; 44; 58].

Складним терміном, де відповідником першого іменника трансформується в сполучення *«прикметника – іменника»*: labor cost – витрати на робочу силу, article patent – патент на виріб, substitute – заміна/знищення, drilling pad - основа для бурової установки, house connections – трубопроводи усередині будинку [15; 16; 30; 31; 33; 39; 41; 44; 58].

Складним терміном, де перший іменник трансформується в *підрядне означувальне речення*: machine condition – умови в яких працює верстат, slope mine – шахта з викриттям родовища похилим шахтовим стволом, carbon-emissions reductions – зниження рівнів викидів вуглецю, high-acid precipitation - опади з високим вмістом кислоти, low-acid – опади з низьким вмістом кислоти, argo-reclamation measures – заходи щодо освоєння й обробки земель [15; 16; 30; 31; 33; 39; 41; 44; 58].

Складним терміном, де перший іменник трансформується в *словосполучення, що містить безпосередній відповідник першого іменника*: acceleration jet – жиклер насоса-прискорювача. drilling pad – основа для бурової установки, barren soil – неродючий ґрунт, high-acid precipitation – опади з високим вмістом кислоти, low-acid – опади з низьким вмістом кислоти, topsoil – верхній шар ґрунту, hill-farming – землеробство на схилах.

Складні терміни, що складаються за моделлю **(N+Part.I)+N** перекладаються таким чином: другий компонент – *«іменником»*, а перший – *«підрядним означальним реченням»*, де дієприкметник транспортується в присудок, а іменник в додаток: overheating – такий, що перегрівається, або *«простим чи складним прикметником»*: environmental – екологічний; aromatic hydrocarbon – ароматичний вуглеводень, aliphatic hydrocarbon – аліфатичний вуглеводень; autonomous breathing apparatus – автономний дихальний апарат, drinking water – питна вода, fishing fleet – рибальський флот [15; 16; 30; 31; 33; 39; 41; 44; 58].

Складні терміни, що складаються за моделлю **(N+Part.II)+N**, другий компонент моделі перекладається «іменником», а перший:

- підрядним означальним словом, де дієприкметник транспортується в присудок, а іменник – у додаток: engine powered – такий, що приводиться в рух двигуном, organized industrial emissions – організовані промислові викиди;
- означувальним словосполученням, де англійському дієприкметнику відповідає український прикметник: air-cooled – охолоджувальний повітрям, leaded gasoline – етилований бензин, halogenated hydrocarbon – галоїдований вуглеводень;
- означувальним іменниково-прийменниковим словосполученням: rod-shaped – у формі пальця.

Другий компонент моделі **(Adj+Part.I)+N** перекладається іменником, а перший сполученням прикметника та дієприкметника і перекладається:

Складним прикметником, що складається з двох основ прислівника, числівника або прикметникової основи та прикметника: quick-acting – швидкодіючий, short-acting – короткодійний, far-reaching – далекосяжний, single-acting – однократний, high-octane gasoline – високооктановий бензин, bacteriological pollution – бактеріологічне забруднення [15; 16; 30; 31; 33; 39; 41; 44; 58].

Простим прикметником: long-standing – тривалий, easy-flowing – плавний, breathing apparatus – дихальний апарат, working zone air – повітря робочої зони [15; 16; 30; 31; 33; 39; 41; 44; 58].

Підрядним означувальним реченням, де перший компонент трансформовано в обставину, а другий – в дієприкметник: hard-working – той, що багато працює; clean-burning – такий, що згорає без забруднення повітря.

Другий компонент моделі **(Adj+Part.II)+N** перекладається «іменником», а перший компонент перекладається:

- простим прикметником: tooth-edged – зубчатий, greenhouse gases – тепличні гази;

- складним прикметником: warm-blooded – теплокровний, single-celled – одноклітинний, greenhouse effect – парниковий ефект, distilled gasoline – дистиляційний бензин, hydrometeorological service – гідрометеорологічна служба, polluted source influence zone – зона впливу джерела забруднення, polluted water zone – зона забрудненості води;

- означувальним словосполученням, де відповідником англійського дієприкметника є прикметник або дієприкметник, а англійського прикметника – іменник і числівник: fine-grained – тонкомелений, gas-shielded – захищений від газу, maximum permissible emissions – гранично допустимі викиди;

- означувальним прийменниково-іменниковим словосполученням: open-fronned – з відкритим переломом, drilling pad – основа для бурової установки;

- підрядним реченням, де англійський прийменник транспортується в присудок: human-powered – такий, що приводиться в рух людиною.

Другий компонент моделі (N+Part.II)+N перекладається «іменником», а перший компонент перекладається:

- складним прикметником, що складається з основи числівника та прикметника: one-celled – одноклітинний, four-sided – чотирьох-сторонній, secondary clarifier – відстійник вторинного очищення стічних вод, secondary treatment activated sludge facility – установка вторинного біохімічного очищення стічних вод з активованим мулом;

- означувальним прийменниково-іменниковим словосполученням: ten-sided – з десятьма сторонами;

- підрядним означувальним реченням: hundred-gated – такий, що має сто воріт.

При перекладі лексичних одиниць термінологічного значення застосовуються такі методи перекладу як дослівний переклад, трансформація тексту, компресія чи декомпресія калькування та вербальна генералізація тексту (додавання або упущення його елементів).

У разі перекладу складних слів, особливо термінологічного значення, застосовуються такі прийоми як додавання або упущення елементів речення, калькування. Але, калькування або дослівний переклад неможливо застосовувати при перекладі текстів сталих словосполучень, ідіом, термінологічного значення, а також текстів значення яких залежить від контексту.

Отже, головними проблемами постають такі питання, які стосуються відтворення денотативного та конотативного значення фразових одиниць термінологічного значення.

Особливу увагу необхідно приділити питанням щодо застосування словникових відповідників при перекладі лексичних та фразеологічних одиниць.

Висновок до третього розділу

Наше спілкування полягає в обміні інформацією шляхом вербальної передачі тексту. Вербальний текст має свою логічну побудову, яка складається із лексем. Лексема, як найменша одиниця фразового комплексу, впливає на появу нових та подібних значень семантично пов'язаних між собою, які збагачують лексичний склад мови у системних відношеннях, впливають на лексичний склад слова у концептуальному і конотативному значенні. Враховуючи, що кожна мова ідентифікується своєю власною особливою семантичною та стилістичною структурою, побудовою лексико-семантичних зв'язків та граматичних категорій речень, перекладач має поєднати форму і зміст тексту різних мов за їх структурними формами, відтворити лексико-стилістичне значення тексту мови оригіналу в інформаційному просторі.

Науково-технічна література відтворює текст номінально, мова перекладу має бути стилістично нейтральною, позбавленою експресивності, образності, з чіткою та логічною побудовою речень, застосовується стилістично-нейтральна лексика. Необхідно визначити, ще одне складне питання перекладу стосовно

збереження стилістичної єдності та контекстуального значення тексту оригіналові.

Особливість та складність перекладу складають лексеми ідіоматичного значення, які складно відтворити та пояснити іншою мовою. Складність відтворення значень лексем полягає в розбіжностях мовленнєвих норм та традицій різних народів, що склалися історично. Переклад складних слів термінологічного значення може бути різним в залежності від вибору лексико-семантичного інваріанту.

Можемо зробити висновок, що при перекладі складних слів термінологічного характеру необхідно знайти найбільш точні відповідники семантичних, лексичних і граматичних ознак лексем.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Враховуючи різницю лексично-граматичної побудови речень англійської і української мов при відтворенні інформації іншою мовою, необхідно звертати увагу на способи передавання інформації тексту, відсутність таких граматичних явищ як артиклів та структури побудови речення.

Отже, можемо зазначити, що переклад термінів відтворюється шляхом дослівного перекладу з метою уникнення викривлення значення та збереження номінативного значення. При передаванні значень синтаксичних конструкцій може бути залучена лексична чи граматична трансформація з вилученням або додавання слова для збереження граматичного та стилістичного значення тексту.

Враховуючи, що продуктом мовленнєвої діяльності є лексичне значення, при перекладі термінів необхідно враховувати конотативне та денотативне значення слова. Переклад має бути точним, адекватним (відповідає контексту та стилю мови), уніфікованим (використовуються загальноприйняті усталені терміни для забезпечення єдиного підходу) зі збереженням стилю (відповідає стилю та характеру перекладного тексту).

Визначено семантичні ознаки словоформ, лексичний склад та граматичні категорії тексту. внутрішню форму перекладу для збереження адекватності перекладу. Залучено такі перекладацькі прийоми: калькування або дослівний переклад; лексична чи граматична трансформація з вилученням або додавання слова для збереження граматичного та стилістичного значення тексту; контекстуальна заміна, смислового розвитку семантичного відношення наслідку, антонімічного перекладу при розгляді способів трансформації тексту. Питання перекладу професійних термінів пов'язано з лексико-стилістичними особливостями побудови фразових термінів. Вчені підкреслюють необхідність виокремлення понять фразеологічних термінів від фразеологічних одиниць (Карабан, 2003). При перекладі науково-технічних текстів вчені визначають комунікативний аспект як важливу складову перекладу термінів для досягнення прагматичної мети перекладу – однозначності, стилістичної нейтральності, повної номінації, передачі стилістичного змісту та доречності мови оригіналу.

Сучасні лінгвісти характеризують науково-технічний переклад за функціональними, лексичними, стилістичними, жанровими особливостями, а також лексико-семантичних перекладацьких трансформацій тексту.

Переклад має бути точним, адекватним (відповідає контексту та стилю мови), уніфікованим (використовуються загальноприйняті усталені терміни для забезпечення єдиного підходу) зі збереженням стилю (відповідає стилю та характеру перекладного тексту). Таким чином структурно-стилістичний аспект відіграє важливу роль при перекладі термінології і є підґрунтям якісного перекладу для забезпечення адекватного сприйняття інформації відтвореного тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків: “Вища школа”, 1987. 135 с.
2. Антоновська М. О. Особливості функціонування та перекладу сталих виразів у діловій англійській мові. *Молодий вчений*, № 3 (30), березень, 2016. 509-517 с.
3. Бех П. О. Англійська мова: нач. посіб. Київ: Либідь, 1993. 272 с.
4. Бережна М.В., Лозовська К.О. Етапи перекладу термінів та професіоналізмів (на матеріалі текстів металургійної техніки). *Science and Education a New Dimension/ Philology*, VIII (72), Issue: 241, 2020, С. 7-11.
URL <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/05/Stages-of-terms-and-professionalisms-translation-based-on-metallurgical-texts-M.-Berezhna-K.-Lozovska.pdf> (дата звернення 02.06.2025).
5. Богуцька К. І. Тематичний словник понад 10000 слів. Київ: Криниця, 2001. 483 с.
6. Боднар О.Б. Особливості перекладу термінологічної лексики. *Філологічні студії, Структура і семантика мовних одиниць*. Вип.8, 2010. 15-23 с.
URL <https://core.ac.uk/download/268531377.pdf> (дата звернення 23.05.2025).
7. Герасимов О.М. Особливості перекладу термінів (на прикладі прикордонного дискурсу) *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*, 2016. № 22.180-182 с.
URL <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v22/51.pdf>
8. Галаур С.П. Таксономія категорій художнього тексту-дискурсу. Харків: Зб. наук. пр. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди: *Лінгвістичні дослідження*, 2017: Вип. 46. 146-153 с.
9. Демчук Н.М. Дериваційна та таксономічна характеристика терміносистеми маркетингової діяльності у французькій мові: автореф. дис. на здобуття наук. ст. канд. філол. наук: 10.02.05, Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. 20 с.

10. Денисенко І.І. Структурно-семантичні аспекти соматичних ідіом англійської мови: *Молодий вчений* № 12.1 (52.1), 2017. С. 30-33
11. Зайковська С. А., Адамовська Л. М. Англійський прийменник. *The English Preposotion: навч. книга*. Тернопіль: Богдан, 2005. 128 с.
12. Казимиrowa І. А., Туровська Л. В., Яценко Н. О. Українське теоретичне термінознавство на тлі слов'янського досвіду: кол. монографія / відп. ред. І.А.Казимиrowa. Київ: Інститут української мови НАН України, 2023. 317 с.
URL: <https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/Terminoznavstvo-2023>
(дата звернення 07.0.2025).
13. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2002. 654 с.
14. Карабан В. І., Джеймс Мейс. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську. *Theory and practice of translation from Ukrainian into English*: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2003. 606 с.
15. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2003. 356 с.
16. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник. Київ: Академія, 2004. 367 с.
17. Кравченко Н. Таксономія категорій дискурсу в сучасному дискурс-аналізі. Київ: Вісник КНЛУ, Серія Філологія, Том 17, № 1, 2014, 77-83 с.
18. Кузнецова О. Англійська граматики в таблицях. Київ: Арій. 2019. 175 с.
19. Куньч З. Питоме й запозичене в термінології: проблема балансу. *Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм* : монографія / З.Й. Куньч, Г.В. Наконечна, О.Р. Микитюк, С.З. Булик Верхола, Ю.В. Теглівець Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2018. 180 с.
20. Кухарчишин М.І. Біологічна термінолексика як складник реєстру загальнономовних тлумачних словників. *Термінна та діалектна лексикографія: контекст сьогодення* : монографія / Литвин О.Г., Комова М.В., Харчук Л.В., Кухарчишин М.І., Гнатюк М.В. Львів: Львівської політехніки, 2022. 208 с.

21. Латигіна А. Г., Бессараб Н.П. Тлумачний англо-український словник ідіом для бізнесменів. Київ: К. нац. торг. ун-т, (2000). 180 с.
22. Михайленко О.А. Поняття «перекладацькі стратегії» як складова стратегісної компетенції. Зб. наук. пр., Педагогічні науки, Випуск 121, 2014, 148-154 с.
23. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Х.: Основа, 1993. 255 с.
24. Наконечна Г.В. Термінологізація і детермінологізація: ступінь опрацювання й вектори розвитку. Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм: монографія / З.Й. Куньч, Г.В. Наконечна, О.Р. Микитюк, С.З. Булик-Верхола, Ю.В. Теглівець Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2018. 180 с.
25. Ніколаєва Т. М. Перекладацькі стратегії в англо-українському просторі. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського, Серія: Філологія, Соціальні комунікації*, том 29 (68) № 1, 2018. 110-115 с.
26. Орловська О.В. Англійські та українські паремії: порівняльний аспект. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: Випуск десятий, 2016. 247-250 с.
27. Перебийніс В. С. Деякі закономірності в розвитку термінологічної лексики / В. С. Перебийніс: Мовознавство, 1974. № 4. 3–12 с.
28. Письменна О.О. Тематичний екологічний словник: навч. книга. Тернопіль: Богдан, 2012. 416 с.
29. Письменна О.О. Англійська мова, Підготовка до екзаменів: навч. книга, Тернопіль: Богдан, 2012. 408 с.
30. Погожих Г.М. Англійська граматика в таблицях і схемах: Харків: Навч. літ., 2018. 112 с.
31. Продан Ю.П. Класифікація термінів-фразем та суміжних з ними одиниць мови спеціального при значення у сучасному мовознавстві. № 8, 2016, 61–64 с. URL [Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe](http://wschodnioeuropejskie.czasopismo.naukowe.eu) (East European Scientific Journal) (дата звернення 08.08.2025).
32. Продан Ю.П. Поняття «термін-фразема» у лінгвістиці. Термінологічний вісник. 2013. Вип. 2(1). 116–121 с.

33. Ребрій О.В. Когнітивна модель перекладацького семіозису. *Харків: Вісник ХНУ № 928, Перекладознавство і міжкультурна комунікація*, 2010. 213-219 с.
34. Руденко Н.С. Екологічна лексика як об'єкт перекладу (на матеріалі словникової статті, анотації, звіту, а також публіцистичної статті на екологічну тематику) Автор. дис. на здобуття наук. ст. канд. філол. наук, 2011. 22 с.
35. Сніговська О.В. Особливості перекладу англійські і новогрецьких економічних багатокомпонентних термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія Філологічна*, Випук 61, 2016. С. 329-332.
36. Сліпецька В. Граматика емоцій. Англійські афіксальні морфеми, прислівники, порядок слів, допоміжні дієслова як засоби вербалізації емоцій. *Актуальні питання гуманітарних наук. Секція мовознавство, Літературознавство*. Вип. 48, том 2, 2022. URL https://www.aphn-journal.in.ua/archive/48_2022/part_2/18.pdf (дата звернення 10.07.2025).
37. Сливка Л.З. Особливості перекладу науково-технічної термінології з англійської мови на українську / *Features of the translation of scientific and technical terminology from English into Ukrainian. Закарпатські філологічні студії*. Випуск 27, том 3. С. 144-149. URL http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_3/27.pdf (дата звернення 10.07.2025).
38. Харчук Л.В. Процес фразеологізації як засіб творення термінів енергетики / *The process of phraseologization as a means of terminology formation in the field of energy. Наукові записки. Серія Філологічні науки, випуск 3 (210)*, С.305-311
URL <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/download/523/493/981> (дата звернення 10.07.2025).
39. Хуртак І.В., Столярська О.В., Черкащенко О.М., Сучасна освітня термінологія в аспекті перекладу на українську мову з німецької та англійської. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського, Серія: Фіологія, Журналістика*, Том.35 (74) № 1, 2024. С. 266-269.

40. Черноватий Л.М., Литко І.П. Співвідношення стратегій перекладу та рівня перекладацької компетентності майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин. *Вісник № 131, Серія педагогічні науки*, 2015. С. 63-167.
41. Чубай В.І. Синтаксичні зв'язки фрази та засоби вираження синтаксичних відношень. *Науковий журнал «Science review»*. Польща: *RS Gioval*, 2(9), Vol. 7. February, 2018. С. 14-20.
42. Чубай В.І. Особливості побудови морфологічної конструкції слів сучасної англійської мови: Зб. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих науковців та студентів. м. Чернігів: *Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2019. 32 с.
43. Чубай В.І. Лексико-стилістичні особливості перекладу екологічного дискурсу. *Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Філологія та лінгвістика у сучасному світі»*. Одеса: «Молодий вчений», 2025. С. 152-156.
44. Чубай В.І. Семантично-стилістичні особливості перекладу фразеологічних одиниць економічного дискурсу ділової англійської мови. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Геманістика та міжкультурна комунікація. Випуск 2*. Херсон, 2020. С. 149-156.
45. Шиленко О. А. (2008) Термін-фразеологізм: проблеми визначення. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. (75)*. С. 329–334. URL 03.07.2025 <http://eprints.zu.edu.ua/6186/> (дата звернення 25.08.2025).
46. Шиленко О.А. Фразеологізація в англійській фаховій мові економіки. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2010. Вип. 49. С. 228–231.
47. Шиленко О. Фразеологізація та метафоризація в терміносистемах: відмінності та подібності. *Українська термінологія і сучасність. Наукові записки, Серія: Філологічні науки Випуск 3 (210)* 2007. С. 307–310. 310.
48. Шиленко О.А. Термінологічна фразеологізація в англійських фахових текстах: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук за спеціальністю 10.02.04. Харків: ХНУ, 2013 с.

49. Щеголева Т.Л. Способи перекладу безеквівалентної лексики в текстах американської преси. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, Серія Філологія*, Випуск 21, том 1, 2016 р. С. 139-142.
50. Харчук Л.В. Процес фразеологізації як засіб творення термінів енергетики / The process of phraseologization as a means of terminology formation in the field of energy. *Наукові записки Серія Філологічні науки*, випуск 3 (210), С.305-311
URL <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/download/523/493/981>
(дата звернення 25.06.2025).
51. Хуртак І.В., Столярська О.В., Черкащенко О.М., Сучасна освітня термінологія в аспекті перекладу на українську мову з німецької та англійської. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського, Серія: Філологія, Журналістика*, Том.35 (74) № 1, 2024. С. 266-269.
URL http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/1_2024/part_1/46.pdf
(дата звернення 25.07.2025).
52. Brown G. Discourse analysis / G. Brown, G. Vule: Cambridge: Cambridge University Press, 1983, 288 p.
53. Cambridge Idioms Dictionary. ISBN 978-0-521-67769-1 Paperback, ISBN 978-0-86037-6 Hardback. First Published 1998, This edition published 2006: Cambridge University Press is part of the University of Cambridge, 2006. 505 p.
54. Collins Easy learning English Vocabulary, Printed in Great Britain by Clays Ltd, St Ives plc. First edition 2011, ISBN 978-0-00-737471-7. 344 p.
55. Collins Essential Thesaurus A-Z, ISBN 978-0-00-718390-6. Second Edition, 2006. 799 p.
56. Collins English Thesaurus, Collins Gem. An imprint of Harper Collins Publishers ISBN 0-00-710917-2. Printed and bound in Great Britain by Charles Letts Company Ltd: Latest reprint in Great Britain 2002. 629 p.
57. Collins English Thesaurus. English learner's dictionary. Англо-український навчальний словник. 2012. 565 p.
58. Longman. Business English Dictionary A-Z. Set by Letterpart, U.K. Printed in China. Pearson Education Limited, 2000, 2007, P. 595.

59. Niconova V.G. A course in contrastive lexicology of the English and Ukrainian languages / Курс зіставної лексикології англійської та української мов: навч. пос, Київ: Освіта України, 2020 р., 442 с.
60. Van Driek T.A. Principles of Critical Discourse Analysis /T.A.Van Driek / The sociolinguistic Reader: London, New York: Arnold, 1998, Vol. 2: Gender and Discourse. P. 367-393.
61. Van Driek T.A. Discourse and Context. A Sociolcognitive Approach: New York: Camgridge University Press, 2008. 267 p.
62. Sacks H. Lectures on Conversation / Henry Sacks: Oxford: Willey-Blackwell, 1992, Vol. 1. 2. 1520 p.

REFERENCES

1. Alefirenko M. F. (1987) Teoretychni pytannia frazeolohii. Kharkiv: "Vyshcha shkola". 135 s. [in Ukrainian].
2. Antonovska M. O. (2016) Osoblyvosti funktsionuvannia ta perekladu stalykh vyraziv u dilovii anhliiskii movi. Molodyi vchenyi, № 3 (30), berezen. 509-517 s. [in Ukrainian].
3. Bekh P. O. (1993) Anhliiska mova: nach. posib. Kyiv: Lybid. 272 s. [in Ukrainian].
4. Berezhna M.V., Lozovska K.O. Etapy perekladu terminiv ta profesionalizmiv (na materialy tekstiv metalurhiinoi tekhniky). Science and Education a New Dimension/ Philology, VIII (72), Issue: 241, 2020, S. 7-11. [in Ukrainian].

URL

<https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/05/Stages-of-terms-and-professionalisms-translation-based-on-metallurgical-texts-M.-Berezhna-K.-Lozovska.pdf>

5. Bohutska K. I. (2001) [Tematychnyi slovnyk ponad 10000 sliv]. Kyiv: Krynysia, 2001. 483 s. [in Ukrainian and England].
6. Bodnar O.B. (2010) Osoblyvosti perekladu terminolohichnoi leksyky Filolohichni studii, Struktura i semantyka movnykh odyny. Vyp.8. 15-23 s. [in Ukrainian].

URL <https://core.ac.uk/download/268531377.pdf>

7. Herasymov O.M. (201) Osoblyvosti perekladu terminiv (na prykladi prykordonnoho dyskursu) Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii Filolohiia. № 22.180-182 s. [in Ukrainian].
URL <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v22/51.pdf>
8. Halaur S.P. (2017) [Taksonomiia katehorii khudozhnoho tekstu-dyskursu]. Kharkiv: Zb. nauk. prats KhNPU im. H. S. Skovorody Linhvistychni doslidzhennia, Vyp. 46. 146-153 p. [in Ukrainian].
9. Demchuk N.M. (2016) [Deryvatsiina ta taksonomichna kharakterystyka terminosystemy marketynhovoï diialnosti u frantsuzkii movi] Avtoref. dys. na zdobuttia naukovoho stupenia kand. filol. nauk: 10.02.05, Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. 20 p. [in Ukrainian]. [in Ukrainian].
10. Denysenko I.I. (2017) Strukturno-sematychni aspekty somatychnykh idiom anhliiskoi movy: Molodyi vchenyi № 12.1 (52.1). P. 30-33 [in Ukrainian].
11. Zaikovska S. A., Adamovska L. M. (2005) [Anhliiskyi pryimennyk]. The English Preposotion: navch. knyha. Ternopil: Bohdan, 128 s. [in Ukrainian and England].
12. Kazymyrova I. A., Turovska L. V., Yatsenko N. O. (2023) [Ukrainske teoretychne terminoznavstvo natlislovianskoho dosvidu] kolektyvna monohrafiia / vidp. red. I.A.Kazymyrova. Kyiv: Instytut ukrainskoi movy NAN Ukrainy. 317 s. URL: <https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/Terminoznavstvo-2023> [in Ukrainian].
13. Karaban V. I. (2002) [Pereklad anhliiskoi naukovoï i tekhnichnoi literatury]. Hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy: navch. posib. Vinnytsia: Nova knyha. 654 s. [in Ukrainian and England].
14. Karaban V. I., Dzheims Meis. (2003) [Teoriia i praktyka perekladu z ukrainskoi movy na anhliisku. Theory and practice of translation from Ukrainian into English] navch. posib. Vinnytsia: Nova knyha. 606 s. [in Ukrainian and English].
15. Korunets I.V. (2003) [Teoriia i praktyka perekladu (aspektnyi pereklad)] navch. posib. Vinnytsia: Nova knyha. 356 s. [in Ukrainian and English].
16. Kocherhan M. P. (2004) [Vstup do movoznavstva] pidruchnyk. Kyiv: Akademiia. 367 s. [in Ukrainian].

17. Kravchenko N. (2014) [Taksonomiia katehorii dyskursu v suchasnomu dyskurs-analizi]. Kyiv: Visnyk KNLU, Seriia Filolohiia, Tom 17, № 1, 77-83 s. [in Ukrainian].
18. Kuznietsova O. (2019) Anhliiska hramatyka v tablytsiakh. Kyiv: Arii. 175 s. [in Ukrainian].
19. Kunch Z. (2018) Pytome y zapozychene v terminolohii: problema balansu. Teoriia termina: konkretyzatsiia leksyko-semantychnykh paradyhm : monohrafiia / Z.I. Kunch, H.V. Nakonechna, O.R. Mykytiuk, S.Z. Bulyk Verkhola, Yu.V. Tehlivets Lviv: Halytska Vydavnycha Spilka. 180 s. [in Ukrainian].
20. Kukharchyshyn M.I. (2022) Biolohichna terminoleksyka yak skladnyk reiestru zahalnomovnykh tлумachnykh slovnykiv. Terminna ta dialektna leksykohrafiia: kontekst sohodennia : monohrafiia / Lytvyn O.H., Komova M.V., Kharchuk L.V., Kukharchyshyn M.I., Hnatiuk M.V. Lviv: Lvivskoi politekhniki. 208 s. [in Ukrainian].
21. Latyhina A. H., Bessarab N.P. (2000) Tлумachnyi anhlo-ukrainskyi slovnyk idiom dlia biznesmeniv. Kyiv: K. nats. torh. un-t. 180 s. [in Ukrainian and England].
22. Mykhailenko O.A. Poniattia (2014) «perekladatski stratehii» yak skladova stratehisnoi kompetentsii. Zb. nauk. pr., Pedahohichni nauky, Vypusk 121, 148-154 c. [in Ukrainian].
23. Mostovyi M. I. (1993) Leksykolohiia anhliiskoi movy. Kh.: Osnova. 255 s.
- Pysmenna O.O. (2012) [Tematychnyi ekolohichnyi slovnyk] navch. knyha. Ternopil: Bohdan. 416 s. [in Ukrainian and English].
24. Nakonechna H.V. (2018) Terminolohizatsiia i determinolohizatsiia: stupin opratsiuvannia y vektory rozvytku. Teoriia termina: konkretyzatsiia leksyko-semantychnykh paradyhm: monohrafiia / Z.I. Kunch, H.V. Nakonechna, O.R. Mykytiuk, S.Z. Bulyk-Verkhola, Yu.V. Tehlivets Lviv: Halytska Vydavnycha Spilka. 180 s. [in Ukrainian].
25. Nikolaieva T. M. (2018) Perekladatski stratehii v anhlo-ukrainskomu prostori. Vcheni zapysky TNU imeni V.I.Vernadskoho, Seriia: Filolohiia, Sotsialni komunikatsii, tom 29 (68) № 1. 110-115 c. [in Ukrainian].

26. Orlovska O.V. (2016) Anhliiski ta ukraïnski paremii: porivnialnyi aspekt. Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva: Vypusk desiatyi. 247-250 s. [in Ukrainian].
27. Perebyinis V. S. (1974) Deiaki zakonomirnosti v rozvytku terminolohichnoi leksyky / V. S. Perebyinis: Movoznavstvo. № 4. 3–12 c. [in Ukrainian].
28. Pysmenna O.O. (2012) Tematychnyi ekolohichnyi slovnyk: navch. knyha. Ternopil: Bohdan. 416 s. [in Ukrainian and England].
29. Pysmenna O.O. (2012) Anhliiska mova, Pidhotovka do ekzameniv: navch. knyha, Ternopil: Bohdan. 408 s. [in Ukrainian and England].
30. Pohozhykh H.M. (2018) [Anhliiska hramatyka v tablytsiakh i skhemakh] navch literatura. Kharkiv. 112 s. [in Ukrainian and English].
31. Prodan Yu.P. (2016) Klasyfikatsiia terminiv-frazem ta sumizhnykh z nymy odynts movy spetsialnoho pry znachennia u suchasnomu movoznavstvi. № 8, 2016, 61–64 c. URL *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe* (East European Scientific Journal). [in Ukrainian].
32. Prodan Yu.P. (2013) Poniattia «termin-frazema» u linhvistytsi. Terminolohichnyi visnyk. Vyp. 2(1). 116–121 c. [in Ukrainian].
33. Rebrii O.V. (2010) Kohnityvna model perekladatskoho semiozysu. Kharkiv: Visnyk KhNU № 928, Perekladoznavstvo i mizhkulturna komunikatsiia. 213-219 c. [in Ukrainian].
34. Rudenko N.S. (2011) Ekolohichna leksyka yak obiekt perekladu (na materiali slovnykovoi statti, anotatsii, zvituv, a takozh publitsystychnoi statti na ekolohichnu tematyku) Avtor. dys. na zdobuttia nauk. st. kand. filol. nauk. 22 s. [in Ukrainian].
35. Snihovska O.V. (2016) Osoblyvosti perekladu anhliiski i novohrets'kykh ekonomichnykh bahatokomponentnykh terminiv. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia Filolohichna, Vypuk 61. S. 329-332. [in Ukrainian].
36. Slipetska V. (2022) Hramatyka emotsii. Anhliiski afiksalni morfemy, pryslivnyky, poriadok sliv, dopomizhni diieslova yak zasoby verbalizatsii emotsii. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Sektsiia movoznavstvo, Literaturoznavstvo. Vyp. 48,

tom 2, 2022. URL https://www.aphn-journal.in.ua/archive/48_2022/part_2/18.pdf [in Ukrainian].

37. Slyvka L.Z. Osoblyvosti perekladu naukovo-tekhnichnoi terminolohii z anhliiskoi movy na ukrainsku / Features of the translation of scientific and technical terminology from English into Ukrainian. Zakarpatski filolohichni studii. Vypusk 27, tom 3. S. 144-149. URL http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_3/27.pdf [and England].

38. Kharchuk L.V. Protses frazeolohizatsii yak zasib tvorennia terminiv enerhetyky / The process of phraseologization as a means of terminology formation in the field of energy. Naukovi zapysky. Serii Filolohichni nauky, vypusk 3 (210), S.305-311

URL <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/download/523/493/981> [in Ukrainian].

39. Khurtak I.V., Stoliarska O.V., Cherkashchenko O.M., (2024) Suchasna osvitalia terminolohiia v aspekti perekladu na ukrainsku movu z nimetskoi ta anhliiskoi. Vcheni zapysku TNU imeni V. I. Vernadskoho, Serii: Fiolohiia, Zhurnalistyka, Tom.35 (74) № 1. C. 266-269. [in Ukrainian].

40. Chernovatyi L.M., Lytko I.P. (2015) Spivvidnoshennia stratehii perekladu ta rivnia perekladatskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv u haluzi mizhnarodnykh vidnosyn. Visnyk № 131, Serii pedahohichni nauky. C. 63-167. [in Ukrainian and England].

41. Chubai V.I. (2018) Syntaksychni zviazky frazy ta zasoby vyrazhennia syntaksychnykh vidnoshen. Naukovyi zhurnal «Science review». Polshcha: RS Gioval, 2(9), Vol. 7. February. C. 14-20. [in Ukrainian].

42. Chubai V.I. (2019) Osoblyvosti pobudovy morfolohichnoi konstruktsii sliv suchasnoi anhliiskoi movy: Zb. pr. Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh naukovtsiv ta studentiv. m. Chernihiv: Natsionalnyi universytet «Chernihivskiy kollehium» imeni T. H. Shevchenka. 32 s. [in Ukrainian].

43. Chubai V.I. Leksyko-stylistychni osoblyvosti perekladu ekolohichnoho dyskursu. Zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoi konferentsii «Filolohiia ta linhvistyka u suchasnomu sviti». Odessa: «Molodyi vchenyi», 2025. S. 152-156. [in Ukrainian].

44. Chubai V.I. Semantychno-stylistychni osoblyvosti perekladu frazeolohichnykh odyntys ekonomichnoho dyskuru dilovoi anhliiskoi movy. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Hemanistyka ta mizhkulturna komunikatsiia. Vypusk 2. Kherson, 2020. S. 149-156. [in Ukrainian].
45. Shylenko O. A. (2008) Termin-frazeolohizm: problemy vyznachennia. Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky (movoznavstvo): U 5 ch. (75). S. 329–334. URL 03.07.2025 <http://eprints.zu.edu.ua/6186/> [in Ukrainian].
46. Shylenko O.A. (2010) Frazeolohizatsiia v anhliiskii fakhovii movi ekonomiky. Visnyk Zhytomyrskoho der zhavnoho universytetu im. Ivana Franka. Vyp. 49. C. 228–231. [in Ukrainian].
47. Shylenko O. (2007) Frazeolohizatsiia ta metaforyzatsiia v terminosystemakh: vidminnosti ta podobnosti. Ukrainska terminolohiia i suchasnist. Naukovi zapysky, Serii: Filolohichni nauky Vypusk 3 (210). C. 307–310. 310. [in Ukrainian].
48. Shylenko O.A. (2013) [Terminolohichna frazeolohizatsiia v anhlo movnykh fakhovykh tekstakh] avtoref. dys. na zdobuttia naukovoho stupenia kand. filol. nauk: 10.02.04, Kharkiv: Kharkivskyi natsionalnyi universytet imeni V.N. Karazina. 20 s. URL: <https://core.ac.uk/download/268531377.pdf> [in Ukrainian].
49. Shcheholeva T.L. (2016) Sposoby perekladu bezekvivalentnoi leksyky v tekstakh amerykanskoï presy. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, Serii Filolohiia, Vypusk 21, tom 1. S. 139-142. [in Ukrainian].
50. Kharchuk L.V. Protses frazeolohizatsii yak zasib tvorennia terminiv enerhetyky / The process of phraseologization as a means of terminology formation in the field of energy. Naukovi zapysky Serii Filolohichni nauky, vypusk 3 (210), S.305-311. [in Ukrainian].
URL <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/download/523/493/981>
51. Khurtak I.V., Stoliarska O.V., Cherkashchenko O.M., (2024) Suchasna osvittia terminolohiia v aspekti perekladu na ukrainsku movu z nimetskoi ta anhliiskoi. Vcheni zapysku TNU imeni V.I.Vernadskoho, Serii: Fiolohiia, Zhurnalistyka, Tom.35 (74) № 1. S. 266-269. [in Ukrainian].
URL http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/1_2024/part_1/46.pdf

52. Brown G. (1983) *Discourse analysis* / G. Brown, G. Yule: Cambridge: Cambridge University Press, 288 p. [England].
53. *Cambridge Idioms Dictionary*. (2006) ISBN 978-0-521-67769-1 Paperback, ISBN 978-0-86037-6 Hardback. First Published 1998: 2006: Cambridge University Press is part of the University of Cambridge, 2006, 505 p. [in English].
54. *Collins Easy learning English Vocabulary* (2011) Printed in Great Britain by Clays Ltd, St Ives plc. ISBN 978-0-00-737471-7. 344 p [in English].
55. *Collins Essential Thesaurus A-Z*, ISBN 978-0-00-718390-6. Second Edition, 2006. 799 p. [in English].
56. *Collins English Thesaurus, Collins Gem*. (2002) An imprint of Harper Collins Publishers ISBN 0-00-710917-2. Printed and bound in Great Britain by Charles Letts Company Ltd: Latest reprint in Great Britain. 629 p. [in English].
57. *Collins English Thesaurus. English learner's dictionary. Anhlo-ukrainskyi navchalnyi slovnyk*. (2012). 565 p. [in English].
58. *Longman. Business English Dictionary A-Z* (2007) Set by Letterpart, U.K. Printed in China. Pearson Education Limited. 595 p. [in English].
59. Nikonova V.G. (2020) [A course in contrastive lexicology of the English and Ukrainian languages] *navch. posib*. Kyiv: Osvita Ukrainy. 442 s. [in English].
60. Van Dijk T.A. (2008) [Discourse and Context. A Sociocognitive Approach]. New York: Cambridge University Press. 267 p. [in English].
61. Van Dijk T.A. (1998) *Principles of Critical Discourse Analysis* /T.A.Van Dijk / *The sociolinguistic Reader*: London, New York: Arnold, Vol. 2: Gender and Discourse. P. 367-393. [in English].
62. Sacks H. (1992) [Lectures on Conversation]. Oxford: Wiley-Blackwell. Vol. 1. 2. 1520 p. [in English].

СПИСОК АБРЕВІАТУР

Акронім	Розшифрування терміну	Переклад
CO	Carbon monoxide	Монооксид вуглецю (чадний газ)
CTC	Carbon tetrachloride	Карбон тетрахлорид, чотирихлористий вуглець
CPFCs	Chlorofluorocarbons	Хлорофторвуглеводні
NEI	Net emissions increase	Загальний приріст викидів
VOCs	volatile organic compounds	легкі летючі речовини
WHO	World Health Organization	Всесвітня організація охорони здоров'я
WHO standards	World Health Organization standards	стандарти Всесвітньої організації здоров'я (ВООЗ)
C0D	Convention to Combat Desertification	Конвенція про боротьбу з опустелюванням, ООН

**СЕМАНТИЧНИЙ ПРОСТІР АНГЛІЙСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕРМІНІВ
ЕКОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ**

№ зп	Англійський термін	Переклад терміну	Додаток
Забруднення атмосфери / Atmosphere pollution			
1	Acid	Кислота	
2	Acid deposition	Кислотні опади	
3	Acid rein	Кислотний дощ	
4	Acidify	Підкисляти	
5	Acyclic hydrocarbon	Ациклический вуглеводень	
6	Aggravation	Посилення, погіршення	
7	Aggravation of ozone deficiency	Значне зменшення озону	
8	Agroculture	Сільське господарство,	
9	Air	Повітря	
10	Air Pollution	Забруднення повітря	
11	Ambien air	Повітряне навколишнє середовище	
12	Artificial / prepared air	Штучне повітря	
13	Aromatic hydrocarbon	Ароматичний вуглеводень	
14	Atmospheric air	Атмосферне повітря	

15	Atmospheric emissions	Викиди речовини в атмосферу	
16	Allowance	Допустима кількість викидів / скидів	
17	Aliphatic hydrocarbon	Аліфатичний вуглеводень	
18	Ambient	Зовнішнє середовище / навколишній простір	
19	Ambient air	Повітряне навколишнє середовище	
20	Apparatus	Апарат	
21	Autonomous breathing apparatus	Автономний дихальний апарат	
22	Aviation gasoline	Авіаційний бензин	
23	Breathing ratio	Дихальний коефіцієнт	
24	Carbon	Вуглець	
25	Carbon dioxide	Діоксид вуглецю (вуглекислий газ)	
26	Carbon emitter	Джерело парникових газів	
27	Carbon monoxide CO	Монооксид вуглецю (чадний газ)	
28	Carbon pickup	Поглинання вуглецю	
29	Carbon sequestration	Квотування кількості викидів вуглецю (CO ₂ / вуглекислого газу / парникових газів)	

30	Carbon tax	Податок на викиди парникових газів	
31	Carbon tetrachloride (CTC)	Карбон тетрахлорид, чотирихлористий вуглець	
32	Carbon trading	Торгівля квотами на викиди в атмосферу вуглекисного газу	
33	Carbonic acid	Вуглекислота	
34	Carbon-emissions reductions	Зниження рівнів викидів вуглецю	
35	Continuous emissions monitoring	Безперервний моніторинг викидів	
36	Chlorofluorocarbons CFCs	Хлорофторвуглеводні	
37	Chlorine	Хлор	
38	Choke	Задихатися, душити	
39	Choke on greenhouse gases	Задихатися від парникових газів	
40	Climatic changes	Кліматичні зміни	
41	Coal	Вугілля	
42	Coal-fired economies	Вуглеспоживаючі галузі	
43	Coefficient	Коефіцієнт, показник	
44	Coefficient of turbulent diffusion	Коефіцієнте турбулентної дифузії в атмосфері	

45	Conservation	Охорона природи, збереження, захист	
46	Covention on Long-Range Transboundary Air Pollution	Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані	
47	Criteria pollutants	Основні забруднюючі речовини	
48	Curb	Приборкувати, стримувати	
49	Cigar fumes	Сигаретний дим	
50	Clean fuels	Чисте пальне	
51	Clean-air bill	Закон про чисте повітря	
52	Polluted air	Забруднення атмосфери	
53	Diesel fuel	Дизельне пальне	
54	Depletion	Зменшення, виснаження	
55	Destroy	Руйнувати, знищувати, ліквідовувати	
56	Destroy the ozone layer	Руйнувати озоновий шар	
57	Device	Пристрій, пристосування, механізм, апарат, прилад	
58	Disperse	Поширюватися, розсіюватися	
59	Dust	Пил	
60	Discharge (into the atmosphere)	Викид (в атмосферу)	

61	Environmental effects	Екологічні впливи	
62	Emissions control diagnostics	Діагностики контролю викидів	
63	Environmental effect	Екологічні впливи	
64	Engine exhaust fumes	Вихлопні гази двигуна	
65	Exhaust	Вихлопні гази	
66	Exhaust air	Скидне повітря	
67	Exit air	Викидне повітр	
68	Engine exhaust fumes	Вихлопні гази двигуна	
69	Electrostatic precipitator	Пристрій електростатичного осадження	
70	Emissions	Викиди (в атмосферу)	
71	Factor	Коефіцієнт	
72	Factor of safety	Коефіцієнт безпеки, запас міцності	
73	Fume evolution factor	Коефіцієнт димоутворення	
74	Fog	Туман	
75	Fog elimination	Тумановлолювання	
76	Fuel	Паливо	
77	Fume	Дим, випар, пари, диміти, випускати, газ	
78	Fumigate	Обкурити, дезінфікувати	

79	Flue gases	Складні гази	
80	Gas	Газ, дещо газоподібне	
81	Gas fumes	Газові пари	
82	Gas turbine fuel	Газотурбінне паливо	
83	Greenhouse gases	Тепличні (парникові)	
84	Gas = gasolene	Бензин, пальне, паливо	
85	Gasoline / petrol	Бензин	
86	Gistilled gasoline	Бензин прямої гонки	
87	Gasoline	Бензин	
88	Gasoline volatility	Леткість бензину	
89	Gaseous	Газоподібний	
90	Global warming / overheating	Глобальне потеплення, потеплення на земній кулі	
91	Gaseous	Газоподібний	
92	Greenhouse	Теплиця	
93	Greenhouse effect	Парниковий ефект	
94	Greenhouse gases	Тепличні гази	
95	Halons	Галони	
96	Halon banking	Створення банку галонів	
97	Halon management	Керування галонами	
98	Halon substitute	Замінник галонів	

99	Halogenated hydrocarbon	Галоїдований вуглеводень	
100	Heating	Нагрівання	
101	High-acid precipitation	Опади з високим вмістом кислоти	
102	High-octane gasoline	Високооктановий бензин	
103	Hydrocarbon	Вуглеводень	
104	Hydrometeorological service	Гідрометеорологічна служба	
105	Impose	Обкласти податком / накладати обмеження	
106	Impose a carbon tax	Установити податок на викиди парникових газів	
107	Impose penalties	Накладати штрафи	
108	Impose restrictions	Накладати обмеження	
109	Incinerator	Піч для спалювання відходів	
110	Independent respiratory device	Автономний дихальний апарат	
111	Interim agreed emissions	Тимчасово допустимі викиди	
112	International Kyoto global-warming accords	Міжнародний Кіотський протокол з глобального потеплення	
113	Leaded gasoline	Етилований бензин	

114	Lead-free gasoline / unleaded gasoline	Неетилловий бензин (газ, що не містить домішок етилової рідини)	
115	Low-acid precipitation	Опади з низьким вмістом кислоти	
116	Low global warming potential substance	Речовини з низьким потенціалом сприяння глобальному потеплінню	
117	Maximum permissible emissions	Гранично допустимі викиди	
118	Motor gasoline	Автомобільний бензин	
119	Motor vehicle emissions	Викиди автотранспортного засобу	
120	Net emissions increase (NEI)	Загальний приріст викидів	
121	Non-organized industrial emissions	Неорганізовані промислові викиди	
122	Organized industrial emissions	Організовані промислові викиди	
123	Outside ambient	Зовнішнє середовище	
124	Oxygenated fuels	Пальне, збагачене киснем	
125	Per capita emissions of carbon dioxide	Вихлопи вуглекислого газу на душу населення	
126	Petroleum fuel	Нафтове пальне	
127	Precipitation	Опади	

128	Polyaromatic hydrocarbon	Поліароматичні вуглеводні	
129	Pure / Clean air	Чисте повітря	
130	Reduce plane emissions	Знизити рівень викидів літакових двигунів	
131	Reduction	Скорочення	
132	Recovery	Регенерація/відновлення	
133	Recycling,	Утилізація, переробка відходів	
134	Reclamation	Рекультивація	
135	Reformulated gasoline	Реформульований бензин	
136	Refrigerant	Хладон	
137	Respiratory protective device	Загальний дихальний апарат	
138	Self-contained open-circuit breathing apparatus	Резервуарний дихальний апарат	
139	Strict fuel standards	Тверді стандарти на пальне	
140	Supply air	Припливне повітря	
141	VOCs (volatile organic compounds)	легкі летючі речовини	
142	WHO (World Health Organization)	Всесвітня організація охорони здоров'я	
143	WHO standards (World Health Organization standards)	стандарти Всесвітньої організації здоров'я (ВООЗ)	

144	Working zone air	Повітря робочої зони	
Забруднення землі і ґрунту / Load and soil pollution			
145	Afforestation	Лісонасадження	
146	Aggravate	Погіршувати	
147	Agricultural lands	Сільське господарство	
148	Argo-reclamation measures	Заходи щодо освоєння й обробки земель	
149	Allotment	Земельний відділ	
150	Amelioration	Меліорація, поліпшення ґрунтів	
151	Anaerobe	Анаероб	
152	Analysis	Аналіз	
153	Analyser	Аналізатор	
154	Arable	Орний	
155	Area/areal/range	Ареал/Середовище/мешкання	
156	Aridity	Зневоднювання	
157	Arson	Підпал	
158	Arsonist	Особа, що здійснила підпал	
159	Barren	Малородючий	
160	Barren soil	Неродючий ґрунт	
161	Barrens	Степи	

162	Bee	Бджола	
163	Belt	Зона, пояс	
164	Biodegradable	Розкладення мікроорганізмів	
165	Biodegradation	Біодеградація	
166	Biological	Біологічний	
167	Bioproductivity	Біопродуктивність	
168	Biotope	Біотоп	
169	Blaze	Полум'я	
170	Boggy	Болотний	
171	Break out	Виникати, починатися	
172	Buildup	Утворення, нагромадження	
173	Canal	Канал, русло	
174	Carelessness	Недбалість	
175	Channel	Канал, стік	
176	Chemicals	Хімічні речовини	
177	Clogged with mud	Забитий брудом	
178	Coastal	Береговий, прибрежний	
179	Convention to Combat Desertification (C0D	Конвенція про боротьбу з опустелюванням, ООН	
180	Crop	Урожай, жнива	
181	Decay	Гниття	

182	Deforestation	Вирубка лісів	
183	Degrade	Розмивати	
184	Deposit	Родовище	
185	Desert	Пустеля	
186	Desertification	Опустелювання, вирубка лісів	
187	Deteriorate	Ушкоджувати	
188	Deterioration	Погіршення стану або якості	
189	Disaster	Нещастя	
190	Domestic animals	Домашні тварини	
191	Drain	Осушувати	
192	Drainage	Дренаж	
193	Drained	Дренований	
194	Drainhole drilling	Буралення дренажних шпар	
195	Draining	Дренування, висушення	
196	Drilling pad	Основа для бурової установки	
197	Dung	Угноювати землю	
198	Erode	Піддаватися ерозії	
199	Erosion	Ерозія	
200	Evolution of exogenous geological processes	Розвиток екзогенних геологічних процесів	
201	Expose	Оголювати	

202	Fallow	Земля під паром	
203	Farming	Сільське господарство	
204	Fertile	Родючий	
205	Fertility	Родючість	
206	Fertilize	Збагачувати ґрунт	
207	Fertilizer	Добриво	
208	Field	Поле, родовище	
209	Fire	Вогонь, полум'я	
210	Fire-fighting work	Пожежогасіння	
211	Firewood	Дрова, паливо з деревини	
212	Flood	Повінь	
213	Flooded	Заводнений	
214	Flooding	Затоплення	
215	Fodder crops	Фуражні (кормові) культури	
216	Foodstuffs	Продукти харчування	
217	Foothills	Передгір'я	
218	Forest	Ліс	
219	Forestry	Лісове господарство	
220	Generic resources	Генетичні ресурси	
221	Glaciation	Заледеніння	
222	Glacier	Льодовик	

223	Gorge	Вузька ущелина	
224	Grassland	Лукопасовище, угіддя, луг	
225	Grazing	Випас тварин	
226	Hay	Сіно	
227	Hayland	Сінокісні угіддя	
228	Hedge	Жива огорожа	
229	Herbicides	Гербіциди	
230	Hill	Пагорб	
231	Hill-farming	Землеробство на схилах	
232	Home food supply	Забезпеченість продовольством	
233	Horticulture	Садівництво	
234	Humidity	Вологість, волога	
235	Humidify	Мочити, зволожувати	
236	Humidifield	Зволожений	
237	Humus	Гумус, перегній	
238	Husbandry	Сільське господарство	
239	Insects	Комахи	
240	Irrigate	Зрошувати	
241	Irrigation	Полив	
242	Land	Земля, суша	

243	Lend-improvement	Медлілоація	
244	Land-reclamation	Поліпшення ґрунтів	
245	Landfall/landside/landslip	Обвал, зсув	
246	Landfill	Закопування сміття	
247	Landscape	Ландшафт/пейзаж	
248	Landslip/landfall/landslide	Обвал/зсув	
249	Leaching	Вилуговування	
250	Litter	Сміття	
251	Location	Місцезнаходження	
252	Logging	Робота на лісозаготівках	
253	Lot/plot	Ділянка землі	
254	Lumber/timber	Лісоматеріали/будівельний ліс	
255	Manure/ding/muck	Гній/компост/добриво	
256	Marshy	Болотний	
257	Meadow	Луг, низина	
258	Melioration	Меліорація	
259	Microclimate	Мікроклімат	
260	Mineral	Мінерал	
261	Mining	Розробка (видобування)	
262	Moisture	Вологість, волога	
263	Moraine	Морена	

264	Mudflow	Гель	
265	Nitrogen	Азот	
266	Nitrate	Нітрат, сіль, ефір	
267	Ooze	Просочуватися	
268	Ore	Руда	
269	Ore mining	Гірничорудна справа	
270	Organic	Органічний, екологічний	
271	Overcropping	Виснаження землі	
272	Overgrazing	Виснаження пасовищ	
273	Overuse	Виснаження пасовищ	
274	Ownership	Власність, володіння	
275	Pasture	Пасовище, випас	
276	Pasturing	Випас	
277	Peat	Торф	
278	Perennial (plant)	Багаторічна рослина	
279	Permafrost	Вічна мерзлота	
280	Pesticide	Пестициди	
281	Phosphate	Фосфат	
282	Pipeline	Трубопровід	
283	Plough	Зварювати, орати	
284	Plowed	Зораний	

285	Preservation	Збереення	
286	Rain	Дощ	
287	Rainfall	Опади	
288	Rainforests	Тропічні ліси	
289	Rang/areal/area	Ареал/середовище проживання	
290	Rate of production per hectare	Врожайність з гектара	
291	Ravine	Ущелина	
292	Rear-earth metals	Рідкоземельні метали	
293	Reclamation	Освоєння, обробка	
294	Recover	Відновлюватися	
295	Regenerate	Відтворений	
296	Regeneration	Відродження	
297	Regeneration soil	Відновлювати ґрунти	
298	Resistance to frost	Морозостійкість	
299	Restoration of fertility	Відновлення родючості	
300	Restore	Відновлювати	
301	Retain	Тримати, утримувати	
302	Road	Дорога	
303	Salinization	Засолення ґрунтів	
304	Scarcity	Нестача, неолік	

305	Scenery	Мальовничий пейзаж	
306	Shift	Косий зсув	
307	Site	Місцезнаходження, ділянка	
308	Slope	Схил	
309	Slope mine	Шахта з викриттям родовища похилим шахтовим стволом	
310	Sleep slope	Крутий схил	
311	Snow avalanche	Снігова лавина	
312	Soil	Ґрунт, земля	
313	Species of plants and animals	Види рослин і тварин	
314	Sprays	Аерозолі	
315	Spread	Поширюватися	
316	Stub	Недопалок	
317	Submerging	Занурення, затоплення	
318	Subsoil/underground resources/bowels of the Earth/Earth's interior	Підземні багатства, надра Землі	
319	Swamp	Болото	
320	Swampy	Болотний	
321	Swampy terrain	Заболочена місцевість	
322	Terrain	Місцевість	
323	Till	Обробляти землю, орати	

324	Tillage	Обробка землі, пашня	
325	Timber	Лісоматеріали	
326	Title of land	Право на володіння	
327	Topsoil	Верхній шар ґрунту	
328	Uncultivated	Необроблений	
329	Unprotected	Незахищений	
330	Virgin soil	Цілина	
331	Wash out	Змивати	
332	Water cycle	Кругообіг води	
333	Waterlogged land	Заболочена земля	
334	Weathering	Вивітрювання, ерозія	
335	Wetlands	Сильно зволожені землі	
336	Wilderness	Дика місцевість	
337	Wildfires	Вогонь, що поширюється з великою швидкістю	
338	Windfall	Бурелом	
339	Wind-fallen trees	Вітровал, бурелом	
340	Woodland	Лісиста місцевість	
341	Woods	Ліс	
342	Lake	Озеро	
343	River	Річка	

344	Dead plant material	Мертвий рослинний матеріал	
345	Decay	Гниття	
346	Degrade	Розмивати	
347	Degree	Ступінь, градус	
348	Deposit	Родовище	
349	Derive energy from	Отримувати енергію з чогось	
350	Desert	Пустеля	
351	Destroy	Руйнувати, знищувати, ліквідовувати	
352	Deteriorate	Ушкоджувати	
353	Disaster	Нещастя	
354	Disafforestation	Вирубка лісу	
355	Disinfect	Дезинфікувати	
356	Discharge	Викид в атмосферу	
357	Disperse	Поширюватися, розсіюватися	
358	Discharge	Викид газу, скидання твердих речовин, спускання злив рідини	
359	Distribution	Розподіл	
360	Impose a carbon tax	Установити податок на викиди парникових газів	
361	Impose penalties	Накладати штрафи	

362	Impose restrictions	Накладати обмеження	
363	Incinerator	Піч для спалювання відходів	
364	Independent respiratory device	Автономний дихальний апарат	
365	Interim agreed emissions	Тимчасово допустимі викиди	
367	Energy	Енергія	
368	Cloud formation	Формування хмар	
369	Forest	Ліс	
370	Forestry	Лісове господарство	
371	Reclamation	Освоєння, обробка, утилізація	
372	Recover	Відновлюватися	
373	Regenerate	Відтворений	
374	Restore	Відновлювати	
375	Misapply	неправильно застосовувати	
376	Misarangement	неправильне розташування	
377	Misrule	погано керувати	
378	Non-organized	неорганізований	
379	Overgrazing	Виснаження пасовищ	
380	Overcropping	Виснаження землі	
381	Overuse	Виснаження пасовищ	
382	Polybasic	багатоатомний/багатоосновний	

383	Polygonal	Багатокутовий	
384	Polycyclic	Поліциклічний	
385	Polysemantic	Багатозначний	
386	Outside ambient	Зовнішнє середовище	
387	Subcutaneous	Під шкірою	
388	Subbottom	Піддонний	
389	Subsoil	Надра	
390	Subarid	напівзасушливий	
391	Submerging	Занурення, затоплення	
392	Sublease	Суборенда	
393	Subagent -	Субагент	
394	Underground	Під землею	
395	Underdeveloped	Недостаньо розвинений	
396	Underground	Під землею	
397	Unsafe	Небезпечно	
398	Unabbreviated	Нескорочений	
399	Unabsorbent	Невбтраючий	
400	Unalterable	Безальтернативний	
401	Unascertained	Невизначений	
402	Uncollected	Незібраний	
403	To unarm	роззброювати	

404	To unplug	відключати	
405	To undo	Повертати до початкового стану	
406	To uncage	випускати з клітки	
407	To unearth	Викопувати, видобувати з землі	
408	Omnirange	всюдискерований маяк	
409	Omnipattern	всюдискерована антена	
410	Omniformity	здатність набувати будь-якої форми	
411	Post-flight	післяпольотний	
412	Postformation	те, що піддається наступному формуванню	
413	Postposition	постпозиція	
414	Postfrontal	постфронтальний	
415	Progenitress	прародичка, праматір	
416	Quasi-optics,	квази-оптика	
417	Quasu-atom	квази-атом	
418	Quasi-particle	квази-зачистка	
419	Quasi-dielectric	квазі-діелектрик	
420	quasi-periodicity	квазіперіодичність	
421	Self-attenuation	Самозатухання	

422	Self-restorability	Самовідновлювання	
423	Self-starting	Самозапуск	
424	Self-cure	Самолікування	
425	Self-calibratin	Самокалібрування	
426	Self-acceleration	Самоприскорення	
427	Self-purification	Самоочищення	
428	Deposition	Опади	
429	Deterioration	Погіршення стану або якості	
430	Retain	Тримати, утримувати	
431	Precipitation	Опади	
432	Preservation	Збереження	
433	Fog elimination	Тумановлолювання	
434	Flue gases	Складні гази	
435	Carbon trading	Торгівля квотами на викиди в атмосферу вуглекислого газу	
436	Acyclic hydrocarbon	Ациклічний вуглеводень	
437	Aviation gasoline	Авіаційний бензин	
Забруднення вод, водопостачання і водовідведення / Water pollution, water supply and wastewater			
438	Adverse	Шкідливий	
439	Aeration	Аерація	

440	Analysis	Аналіз	
441	Aquatic	Водяний	
442	Aquametry	Акваметрія	
443	Aquatory/water area	Акваторія	
444	Aquifer	Водоносний горизонт	
445	Aquaiferous/water-bearing	Водоносний	
446	Artificial	Штучний, неприродний	
447	Ashes	Зола, попіл	
448	Bacteria/bacterium	Бактерії	
449	Bacteriological pollution	Бактеріологічне забруднення	
450	Basin	Басейн, резервуар	
451	Bioconcentration	Біоконцентрація	
452	Bioconcentrative waste	Відходи виробництва	
453	Biological	Біологічний	
454	Canal	Штучний канал, русло	
454	Carrying capacity	Потенційна ємність екологічної системи	
455	Caseade	Каскад, невеликий водопад	
456	Catchment area	Водозбірна площа	
457	Cesspool	Вигрібна яма	
458	Channel	Канал, стік, протока	

459	Chemical substances	Хімічні речовини	
460	Chlorine	Хлор	
461	Choke	Задихатися, душити	
462	Cleanup	Очищення від шкідливих речовин	
463	Coastal	Прибережний	
464	Coastal climate	Приморський клімат	
465	Coastal flood	Затоплення прибережних областей	
466	Coastal lake	Лиман	
467	Coastal meteorology	Метеорологія берегової зони	
468	Coastal protection	Укріплення берегів	
469	Collector	Колектор, пристрій збору води	
470	Collector ditch	Дренажний колектор	
471	Compound	Будова, структура	
472	Concentration	Концентрація	
473	Consequence	Наслідки, обставини	
474	Consumers of water	Споживачі води	
475	Contaminants/pollutants	Шкідливі речовини/забруднювачі	
476	Contaminated fish	Заражена риба	
477	Contamination/pollution	Забруднення	

478	Content	Частка, відсоток	
479	Control the flow	Контролювати витрати води	
480	Dike/levee/dam/embankment	Дамба/гать/гребля/мол	
481	Dirty	Брудний/гязний	
482	Disease	Хвороба	
483	Drinking water	Питна вода	
484	Discharge	Викид газу, скидання твердих речовин, спускання злив рідини	
485	Distribution	Розподіл	
486	Dolphin	Дельфін	
487	Downstream	Униз за течією	
488	Drainage	Дренаж, стік, каналізація	
489	Driftwood	Сплавний ліс	
490	Distribution	Розподіл, роздача	
491	Dump	Скидати, звалювати сміття	
492	Ecological potential	Екологічний потенціал	
493	Ecological status	Екологічний стан	
494	Ecosystem	Екосистема	
495	Effluent	Скидання, відтік, відвід сточних вод	
496	Embankment/dam/dike/levee	Насип, дамба	

497	Eutrophicate	Забруднювати водоростями	
498	Eutrophication	Евтрофікація	
499	Exceed	Перевищувати, виходити за межі	
500	Facility	Установка, обладнання	
501	Firth	Гирло річки	
502	Fish stocks	Рибні запаси	
503	Fishing feet	Рибальський флот	
504	Flow	Витрати, дебіт води, плин	
505	Flood	Повінь, паводок	
506	Flooded	Заводнений, затоплений	
507	Floodgate	Водопуск, паводковий шлюз	
508	Fresh water	Прісна вода	
509	Grease	Жир, мастильна речовина	
510	Groundwater	Підземні води	
511	House connection	Канал внутрішньої каналізації будинку	
512	House connections	Трубопроводи усередині будинку	
513	Hydro-technical engineering	Гідротехнічне будівництво	
514	Hydrocarbon compound	Вуглецево-воднева сполука	
515	Hydrocarbon effect	Вплив вуглеводнів	

516	Impoundment of lands	Підготовлення або затоплення земель	
517	Industrial sewage	Промислові стоки	
518	Infiltration	Інфільтрація, просочування	
519	Intake	Поглинання, споживання	
520	Leak	Витік	
521	Leakage	Витік	
522	Levee/dam/dike/embankment	Домба.гать.грубля,мол	
523	Marine environment	Морське середовище	
524	Marine fishery	Морське рибальство	
525	Maritime animals	Морські тварини	
526	Municipal housing organization (MHO)	Житлово-експлуатаційна контора (ЖЕК)	
527	Network layout	Схеми мережі	
528	Night flow	Нічний дебіт води	
529	Nitrate	Нітрат, сіль, азотна кислота	
530	Oil	Нафта	
531	Oxygen	Кисень	
532	Particulate	Сипучий, частка	
533	Penetrate	Проникати	
534	Permeable soil	Фільтруючий ґрунт	

535	Permissible	Припустимий	
536	Phenol	Фенол	
537	Phosphorus	Фосфор	
538	Plant	Станція, установка очищення	
539	Plumbing	Водопровідно-каналізаційна мережа	
540	Poison	Отрута	
541	Poisoning	Отруєння	
542	Poisonous	Отруйний	
543	Pollution/contamination	Забруднення	
544	Pond	Ставок	
545	Pool	Прісноводне водоймище	
546	Pretreatment facility	Устаткування для попереднього очищення стічних вод	
547	Primary sludge	Осад стічних вод	
548	Protocol of Water and Health to the Convention on the Protection and Use of the Transboundary Watercourses and International Lakes	Протокол з проблем води і здоров'я до Конвенції про охорону і використання транскордонних водотоків і міжнародних озер	
549	Pumping	Насосне водопостачання	
550	Quality	Якість	

551	Reclamation	Утилізація, переробка, повторне використання	
552	Recharge	Поповнення	
553	Refuse	Відходи, сміття	
554	Register	Реєстр	
555	Rehabilitate	Відновлювати, повертати в попередній стан	
556	Release	Викид	
557	Reservoir	Резервуар, водоймище	
558	Residential wastewater tariffs	Тарифи на очищення каналізаційних стоків для населення	
559	Residue	Осад, залишок	
560	Rubbish	Сміття	
561	Runoff	Стік	
562	Rust particle	Осад іржі	
563	Sea flora and fauna	Морська флора і фауна	
564	Sea pollution	Забруднення морів	
565	Seabed	Морське дно	
566	Seal	Тюлень	
567	Secondary clarifier	Відстійник вторинного очищення стічних вод	

568	Secondary treatment activated sludge facility	Установка вторинного біохімічного очищення стічних вод з активованим мулом	
569	Septic tank	Септичний відстійник або резервуар	
570	Sewage	Стічні води, нечистоти	
571	Sewage aeration	Операція стічних вод	
572	Sewer	Каналізаційна труба або колектор	
573	Sewerage	Каналізація	
574	Shallow	Мілина, мілкий	
575	Shallowing of rivers' arms and river-beds	Обміління приток і річищ	
576	Shellfish	Молюски	
577	Silting	Замулення	
578	Sink	Опускатися, тонути	
579	Sludge	Осад, мул, замулення	
580	Solubility	Розчинність	
581	Spill	Пролита родина	
582	Spillage	Викид, скидання, витік, злив	
583	Spring	Джерело, ключ	
584	Stock of water	Запаси води	

585	Stormwater drains	Зливова каналізація	
586	Substances	Речовини	
587	Suspended	Хім.зважений	
588	Swamp	Болото, драговина	
589	Tars	Смоли	
590	Toxic pollutant	Токсична забруднююча речовина	
591	Toxicity test	Тестування токсичності	
592	Traces	Сліди	
593	Transmission and distribution system	Система передачі і розподілу води	
594	Transmission mains	Магістральний водовід	
595	Treat	Обробляти, збагачувати	
596	Treated	Очищений, активований	
597	Tributary	Притока річки	
598	Trunk sewer	Магістральний каналізаційний колектор	
590	Undissolved solids	Нерозчинні тверді речовини	
591	Untreated	Неочищений, необроблений	
592	Useful life	Термін експлуатації	
593	Waste	Відходи, стічні води	
594	Waste-pipe	Стічна труба, зливна труба	

595	Wastes	Відходи	
596	Wastewater	Скидна вода, стічні води	
597	Water	Вода	
598	Water area	Акваторія	
599	Water body	Водний об'єкт	
600	Water content	Склад води, водоносність	
601	Water cycle	Кругообіг води	
602	Water demand	Потреба у воді	
603	Water discharges	Скидання забруднювачів у воду	
604	Water distribution/water supply	Водопостачання	
605	Water economy	Урахування води	
606	Water engineering	Гідротехніка	
607	Water pipeline	Водогін	
608	Water purification	Водоочищення	
609	Water quality	Якість води	
610	Water reservoir	Водойма	
611	Water resources	Водні ресурси	
612	Water resources planning	Планування використання водних ресурсів	
613	Water salinity	Мінералізація води	

614	Water sample	Проба води	
615	Water seepage	Просочування води	
616	Water scoop	Водозабір	
617	Water-service/water supply	Водопостачання	
618	Water settling area	Водовідстійник	
619	Water shortage	Нестача води	
620	Water solubility	Водорозчинність	
621	Water soluble	Водорозчинний	
622	Water source	Джерело води	
623	Water specimen	Проба води	
624	Water status	Стан води	
625	Water storage reservoir	Водоймище	
626	Water stress	Напруженість водного режиму	
627	Water supply/water service	Водопостачання	
628	Water table	Рівень ґрунтових вод	
629	Water technology	Технологія обробки води	
630	Water test	Водна проба	
631	Water treating	Очищення води	
632	Water treatment	Водопідготовка	
633	Water use	Використання води	
634	Water volume	Об'єм води	

635	Water well	Свердловина	
636	Water bearing horizon	Водоносний горизонт	
637	Waterlogged zone	Зона підтоплення	
638	Waterlogging	Підтоплення	
639	Watershed	Басейн річки	
640	Drainage basin	Водорозділ	
641	Watershed development	Освоєння водозбірної басейну	
642	Watershed management	Управління водними і земельними ресурсами водозбірної басейну	
643	Water conservation	Збереження води	
644	Well	Бурова свердловина, колодязь	
645	Well field	Водозбірна ділянка зі свердловиною	
646	Wells rehabilitation	Відновлення колодязів і свердловини	
647	Whale	Кит	
648	Worsen	Погіршуватися	
649	Worsening	Погіршення	
650	Water quality worsening	Погіршення якості води	
651	Zone	Зона	

652	Polluted source influence zone	Зона впливу джерела забруднення	
653	Polluted water zone	Зона забрудненості води	
654	Recreation zone of water body	Зона рекреації водного об'єкта	
655	Sanitary protection zone	Зона санітарної охорони води	
656	Acclimatization	Акліматизація	
657	Adaptability	Адаптуємість	
658	Adaptation	Адаптація	
659	Adaptive capacity	Здатність до адаптації	
660	Adjust to adjustment	Пристосовуватися до пристосування	
661	Aerosols	Аерозолі	
662	Aggregate impacts	Сукупні дії	
663	Airborne particles	Частинки, що знаходяться в повітрі	
664	Albedo	Альbedo	
665	Algal blooms	Цвітіння води	
666	Alien species	Чужорідний вид	
667	Alpine	Альпійський	
668	Alternative development paths	Альтернативні схеми розвитку	

669	Alternative benefits	Додаткові вигоди	
670	Anthropogenic	Виготовлений людьми	
671	Anticipatory adaptation	Попереджуюча адаптація	
672	Aquaculture	Аквакультура, розведення риби	
673	Aquifer	Водоносний шар	
674	Argon	Аргон	
675	Arid regions	Посушені райони	
676	Assigned amounts	Встановлені кількості	
677	Assessment	Оцінка, оцінювання якості	
678	Atmosphere	Атмосфера	
679	Attribution	Встановлення причини	
680	Availability	Наявність	
681	Baseline	Базові умови	
682	Basin	Басейн	
683	Benefits	Вигоди	
684	Biodiversity	Біорізноманітність	
685	Biofuel	Біопаливо	
686	Biomass	Біомаса	
687	Biome	Біом	
688	Biosphere	Біосфера	

689	Biosphere terrestrial and marine	Біосфера земна і морська	
690	Biota	Біота (флора і фауна даного району)	
691	Black carbon	Технічний вуглець	
692	Black liquor	Дьоготь	
693	Bog	Болото	
694	Boreal	Нордовий, північний, практичний	
695	Bottom-up models	Дедуктивні моделі	
696	Burden	Навантаження	
697	Carbon cycle	Кругообіг вуглецю	
698	Carbon leakage	Витік вуглецю	
699	Carbon taxes	Податки на вуглець	
700	Carbonaceous aerosols	Вуглецеві аерозолі	
701	Catchment	Водозбірний басейн	
702	Certified Emission Reduction Unit	Одиниця сертифікованого скороченні викидів	
703	Changing environment	Навколишні середовища, що змінюються	
704	Chlorofluorocarbons (CFCs)	Хлорфторвуглеці (ХФВ)	

705	Clean Development Mechanism (CDM)	Механізм чистого розвитку (МЧР)	
706	Climate	Клімат	
707	Climate change mitigation	Пом'якшення наслідків зміни клімату	
708	Climate degradation	Погіршення клімату	
709	Climate feedback	Реакція клімату у відповідь	
710	Climate model	Кліматична модель	
711	Climate prediction	Прогнозування клімату	
712	Climate projection	Прогноз клімату	
713	Climate scenario	Кліматичний сценарій	
714	Climate sensitivity	Чутливість клімату	
715	Climate system	Кліматична система	
716	Climate variability	Мінливість клімату	
717	Cloud	Хмара	
718	Cloud condensation nuclei	Ядра конденсації хмар	
719	Cloud droplets	Хмарні краплі	
720	Cloud formation	Формування хмар	
721	Cloudiness	Хмарність	
722	Co-benefits	Супутні вигоди	
723	Co-generation	Когенерація	

724	Combustible oils	Горючі масла	
725	Compliance	Дотримання	
726	Cooling degree days	Градусо-день охолодження	
727	Cope with the consequences	Справитися з наслідками	
728	Coral bleaching	Знебарвлення коралів	
729	Costs	Витрати	
730	External cost	Зовнішні витрати	
731	Marginal cost	Гранична вартість	
732	Marginal cost pricing	Калькуляція собівартості	
734	Total economic costs	Загальні економічні витрати	
735	Transition costs	Тимчасові витрати	
736	Cryosphere	Кріосфера	
737	Damage	Збиток	
738	Dead plant material	Мертвий рослинний матеріал	
739	Derive energy from	Отримувати енергію з чогось	
740	Desert	Пустеля	
741	Disafforestation	Вирубка лісу	
742	Diurnal temperature range	Добовий хід температури	
743	Drainage area	Водозбірна площа	
744	Drought	Засуха	

745	Economies in transition	Країни з перехідною економікою	
746	Ecosystem	Екосистема	
747	Eddy mixing	Турбулентна (вихрова) дифузія	
748	Effectiveness	Ефективність	
749	Efficiency	Віддача	
750	Emissions	Викиди	
751	Endemic	Ендемічна	
752	Energy	Енергія	
753	Environmentally Sound Technologies	Екологічно безпечні технології	
754	Epidemic	Епідемічна	
755	Erosion	Ерозія	
756	Evaporation	Випаровування	
757	Evapotranspiration	Сумарне випаровування	
758	Expected climatic stimuli	Очікувана дія клімату	
759	Exposure	Дія	
760	External	Зовнішній (за межами чогось)	
761	External forcing	Зовнішня дія	
762	External impacts	Зовнішні впливи	
763	Externalities	Зовнішні чинники	

764	Externality	Витрати, обумовлені зовнішніми чинниками	
765	Extinction	Вимирання	
766	Extirpation	Винищування	
767	Extreme weather event	Екстермальне погодні явище	
768	Extremes	Екстремальні явища	
769	Feasibility	Практична здійсненність	
770	Flexibility mechanisms	Механізми забезпечення	
771	Floating	Плавучий	
772	Forest fire	Лісова пожежа	
773	Food insecurity	Відсутність продовольчої безпеки	
774	Focus-fuel	Викопні види палива	
775	Focus fuel reserves	Запаси викопного палива	
776	Focus fuel resources	Ресурс викопного палива	
777	Framework Convention on Climate Change	Рамкова конвенція про зміну клімату	
778	Freshwater lens	Поклад прісної води	
779	Fuel switching	Ресурси викопного палива	
780	Gaseous envelop	Газова оболонка	
781	Genetic diversity	Генетична різноманітність	
782	Gen-engineering	Інженерна геологія	

783	Global Warming Potential (SWP)	Глобальна температура поверхні	
784	Green	Пов'язаний з рухом захисників навколишнього середовища	
785	Greenhouse gas (GHG)	Парниковий газ (ПГ)	
786	Greenhouse gas emissions	Викиди парникових газів	
787	Groundwater recharge	Підживлення температурних вод	
788	Habitat	Ареал проживання	
789	Halocarbons	Галоїдовуглеводні	
790	Heat islands	Теплові островці	
791	Heating degree days	Градусо-день опалювання	
792	Helium	Гелій	
793	Heterotrophic	Гетеротрофна	
794	Respiration	Респірація	
795	Human system	Антропогенна система	
796	Hydrofluorocarbons (HFCs)	Гідрофторвуглеці (ГФВ)	
797	Hydrosphere	Гідросфера	
798	Ice	Лід	
799	Ice up	Льодова шапка	
800	Ice sheet	Льодовиковий покрив	
801	Ice shelf	Шельфовий льодовик	

802	Indigenous Peoples	Корінні народи	
803	Infrared radiation	Інфрачервона радіація	
804	Internal variability	Внутрішня мінливість	
805	Isostatic land movements	Ізостатичні переміщення суші	
806	Joint implementation	Сумісне здійснення	
807	Kyoto Mechanisms	Киотські механізми	
808	Kyoto Protocol	Киотський протокол	
809	Land cover	Рослинний покров	
810	Land use	Землекоритування	
811	Land-use change	Зміни в землекористуванні	
812	Leaf area	Листовий індекс	
813	Leakage	Витік	
814	Lithosphere	Літосфера	
815	Lock-in technologies and practices	Відпрацьовані технології і види практики	
816	Maladaptation	Неправильна адаптація	
817	Malaria	Малярія	
818	Mantle	Мантія (частина внутрішньої структури земної кулі)	
819	Mosquitoes	Комари	
820	Marine biosphere	Морська біосфера	

821	Market	Ринок (збуту), збут, попит	
822	Methane (CH ₄)	Метан (CH ₄)	
823	Methane recovery	Рекуперація метану	
824	Mitigate climate change	Пом'якшувати наслідки зміни клімату	
825	Mitigation	Пом'якшення наслідків	
826	Mixing ratio	Об'ємний склад суміші	
827	Moderate potential damages	Понизити потенційний збиток	
828	Modifying the optical properties and lifetime of clouds	Зміна оптичних властивостей і тривалості життя хмар	
829	Mole fraction	Молярний склад	
830	Monsoon	Мусон	
831	Montreal Protocol	Монреальський протокол	
832	Morbidity	Захворюваність	
834	Mortality	Смертність	
835	Nitrogen	Азот	
836	Nitrogen fertilization	Азотне збагачення	
837	Nitrogen oxides (NO _x)	Оксиди азоту (NO _x)	
838	Nitrous oxide (N ₂ O)	Звеселяючий газ, закис азоту (N ₂ O)	

839	Non-fossil-fuel sources	Джерела, що не є викопним видом палива	
840	Non-point-source pollution	Дифузне джерело забруднення	
841	“No-regrets” mitigation options	Варіанти заходів, що «проводяться без жалю»	
842	No-regrets opportunities	Безпрограшні можливості	
843	No-regret policy	Безпрограшна політика	
844	No-regret option	Безпрограшні варіанти	
845	North Atlantic Oscillation	Північно-атлантичне коливання	
846	Organic aerosol	Органічний аерозоль	
847	Oxygen	Кисень	
848	Ozone (O ₃)	Озон (O ₃)	
849	Ozone hole	Озонова дірка	
849	Ozone layer	Озоновий шар	
850	Parasitic disease	Паразитарна хвороба	
851	Perfluorocarbons (PFCs)	Перфторвуглеці (ПФВ)	
852	Permafrost	Вічна мезлота	
853	Phytoplankton	Фітопланктони	
854	Photosynthesis	Фотосинтез	
855	Physiological adaptation to climatic variations	Фізіологічна адаптація до змін клімату	

856	Plankton	Планктон	
857	Point-source pollution	Точкове джерело забруднення	
859	Point-source rebound	Післяльодовикове підвищення	
860	Precursors	Прекурсори	
861	Precipitation	Випадання опадів	
862	Projections	Прогнози	
863	Proxy	Непрямі дані	
864	Rangeland	Пасовищні угіддя	
865	Regeneration	Відновлення	
866	Reference scenario reforestation	Початковий сценарій лісонасадження, відновлення лісових масивів, лісовідновлення	
867	Removal and transport of soil and rock	Процес видалення і перенесення частинок ґрунту і гірської породи	
869	Renewables	Поновлювальні джерела	
870	Reproductive explosion of algae	Бурхливе розмноження водоростей	
871	Reserves	Запаси	
872	Reservoir	Накопичувач	
873	Resilience	Стійкість	

874	Respiration	Дихання	
875	Salinization	Засолення (накопичення солі в ґрунтах)	
876	Saltwater intrusion/encroachment	Вторгнення (інтрузія) солоних вод	
877	Sea level secular change	Вікова зміна (відносного) рівня моря	
878	Sea-level rise	Підвищення рівня моря	
879	Mean sea level	Середній рівень моря	
880	Relative sea level	Відносний рівень моря	
881	Relative sea level secular change	Вікова зміна (відносного) рівня моря	
882	Seawall	Гребля	
883	Semi-arid regions making	Напівзасушливі райони	
884	Silt	Мул	
885	Silviculture	Лісівництво	
886	Snow covered surfaces	Поверхні, покриті снігом	
887	Snowpacks	Сніговий покрив	
888	Socio-economic potential	Соціально-економічний потенціал	
889	Solar	Сонячний	
890	Sol-moisture solar	Сонячна енергія	

891	Solar activity	Сонячна	
892	Colored	Кольоровий	
893	Foreigner	Іноземець	
894	Drained	Дренований	
895	Gistilled	Жироподібний	
896	Contaminated	Забруднення атмосфери	
897	Flooded	Заводнений	
898	Spread	Поширюватися	
899	Darkness	Темрява	
900	moveable	Рухомий	
901	Serviceable	Придатний до експлуатації	
902	President	Президент	
903	Presidency	Президенство	
904	Draining	Дренування, висушення	
905	Trading	Торговельний	
906	Warming	Потеплення	
907	Grazing	Випас тварин	
908	Mining	Розробка (видобування)	
909	Pasturing	Випас	
910	Asonist	Підпалювач, тобто особа яка здійснила підпал	

911	Acidify	Підкисляти	
912	Aridity	Зневоднювання	
913	Marshy	Болотистий	
914	Swampy	Грузький	
915	Fertility	Родючість	
916	Humidity	Вологість, волога	
917	Humidify	Мочити, зволожувати	
918	Husbandry	Сільське господарство	
919	Scarcity	Нестача, недолік	
920	Scenery	Мальовничий пейзаж	
921	Fertilizer	Добриво	
922	Timber	Лісоматеріали	
923	Lunber	Будівельний ліс.	
924	Economic (based on profit)	Економічний	
925	Economical (saving) person	Економний	
926	Tropic parallel	Тропічна паралель	
927	Tropical heat	Тропічна хвороба	
928	Painless	Безболісний	
929	Priceless	Безцінний	
930	Homeless	Бездомний	
931	Roofless	Без даху	

932	Harm less	Нешкідливий	
933	Cureless	Невиліковний	
934	Hormonelike	Подібний до гормонів	
935	Animallike	Схожий на тварину	
936	Femlike	Схожий на листя папороті	
937	Gellike	Желеподібний	
938	Aggravation	Посилення, погіршення	
939	Erosion	Ерозія	
940	Pollution	Забруднення	
941	Elimination	Усунення	
942	Glaciation	Заледеніння	
943	Salinization	Засолення ґрунтів	
944	Adaptability	Адаптуємость	
945	Adaptation	Адаптація	
946	Adaptive capacity	Здатність до адаптації	
947	Adjust to adjustment	Пристосовуватися до пристосування	
948	Aftershock	Підземний поштовх	
949	Afterwind	Повітряні потоки	
Навколишнє середовище / Environmental			
950	Animal	Тварина	4

951	Antler	Оленьчий ріг	
952	Ambien air	Повітряне навколишнє середовище	
953	Afterdeck	Ют	
954	All-purpose	Універсальний	
955	All-inclusive	Всеохоплюючий	
956	All-professional	Такий, що складається з професіоналів	
957	All-powerful	Найпотужніший	
958	Assault	Напад	
959	Bacterum	Бактерія	
960	Ban	Заборона	
961	Biodiversity	Різноманітні біологічні форми	
962	Biogeocenosis	Біогеоценоз	
963	Biomass	Біомаса	
964	Biome	Біом	
965	Biosphere	Біосфера	
966	Biotic	Біотичний	
967	Border	Кордон	
968	Boumdary	Кордон, межа	
969	Breeding	Розведення, розмноження	

970	Brood	Виводок	
971	Climatic	Кліматичний	
972	Campaign	Компанія	
973	Captivity	Полон, захоплення	
974	Capture	Піймання. полонення	
975	Carnivore	М'ясоїдна тварина	
976	Chick / necting	Пташеня	
977	Clear-cutting	Суцільна вирубка лісів	
978	Collaboration	Співпраця	
979	Organic	Органічний, екологічний	
980	Cloud condensation nuclei	Ядра конденсації хмар	
981	Co-benefits	Супутні вигоди	
982	Co-generation	Когенерація	
983	Conservation	Збереження	
984	Conservationist	Захисник довкілля	
985	Combustible oils	Горючі масла	
986	Cope with the consequences	Справитися з наслідками	
987	Coral bleaching	Знебарвлення коралів	
988	Coefficient	Коефіцієнт, показник	
989	Coefficient of turbulent diffusion	Коефіцієнте турбулентної дифузії в атмосфері	

990	Convention on long-range transboundary air pollution	Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані	
991	Contaminated	Забруднення атмосфери	
992	Emissions control diagnostics	Діагностики контролю викидів	
993	Crabbery / crabbing / crab-fishing	Крабовий промисел	
994	Crime	Злочин	
995	Cross-bar	Поперечка	
996	Cross-cut	Найкоротший шлях	
997	Cross-bred	Гібридний	
998	Cross-pollination	Перехресне запилення	
999	Cross-fire	Перехресний вогонь	
1000	Cross-disciplinary	Міждисциплінарний	
1001	Crime	Злочин	
1002	Crop / field crop cultivation	Рільництво	
1003	Croplands	Орне угіддя	
1004	Leaded gasoline	Етилований бензин	
1005	Straight-run gasoline	Бензин прямої гонки	
1006	Gasoline	Бензин	
1007	Carbonic acid	Вуглекислота	

1008	Damage	Шкода, збитки	
1009	Decimate	Зношувати	
1010	Decimation	Знищення	
1011	Deformation	Знищення лісів	
1012	Decline	Зменшення кількості	
1013	Diversity	Різноманітність, різновид	
1014	Disappear	Зникати	
1015	Ecological imbalance	Екологічний дисбаланс	
1016	Econiche	Екологічна ніша	
1017	Ecosystem	Екосистема	
1018	Ecotourism	Еко-туризм	
1019	Encroachment	Вторгнення	
1020	Endangered (species)	Види, що знаходяться в небезпеці	
1021	Eradicate	Викорінювання	
1022	Estimate	Оцінювати	
1023	Extinction	Вимирання	
1023	Fauna	Фауна	
1024	Feed	Годувати	
1025	Fin	Плавець	
1026	Fishery	Рибний промисел	

1027	Floodplain	Займище	
1028	Flora	Флора	
1029	Fodder plants	Кормові рослини	
1030	Food chain	Ланцюг харчування	
1031	Forest	Ліс, заповідник	
1032	Forest conservation	Охорона лісів	
1033	Fur	Хутро	
1034	Gume	Дичина	
1035	Gene	Ген	
1036	Genetic	Генетичний	
1037	Guard	Охороняти	
1038	Habitant	Місце проживання	
1039	Heritage	Спадщина	
1040	Highland	Верховина	
1041	Horns	Роги	
1042	Hotbeds of multiple infection	Осередки різноманітних інфекцій	
1043	Human interference	Вторгнення людини	
1044	Hunting	Полювання, мисливство	
1045	Illegal	Незаконний, заборонений	
1046	Insecticide	Засіб від комах	

1047	Ivory	Слонова кістка	
1048	Keep	Розводити	
1049	Livestock	Домашні тварини	
1050	Mammal	Ссавці	
1051	Migration	Міграція, переселення	
1052	Migratory	Мігруючий	
1053	Moist	Вологий	
1054	Moratorium	Мораторій	
1055	Moto	Девіз	
1057	Movement	Рух	
1058	Mutilate	Калічити	
1059	Net	Мережа	
1060	Parterre	Квітник	
1061	Penetration	Проникнення	
1062	Peril	Небезпека	
1063	Permeation	Проникнення	
1064	Plethora	Достаток	
1065	Poaching	Браконьєрство	
1066	Poisoned	Отруєння приманки	
1067	Population	Популяція	
1068	Predator	Хижак	

1069	Prey	Жертва, здобич	
1070	Proliferation	Швидке збільшення	
1071	Protection	Охорона	
1072	Protection area	Територія, що охороняється	
1073	Punishment	Покарання	
1074	Rebirth / revival	Відродження	
1075	Recreation	Відпочинок	
1075	Red Book	Червона книга	
1076	Rehabilitation	Відпускати на волю	
1077	Relic	Реліктовий	
1078	Reserve	Заповідник	
1079	Rubber	Кавчук	
1080	Sanctuary	Заповідник	
1081	Skin	Шкіра	
1082	Slaughter-house	Бойня	
1083	Smuggle out	Провозити контрабанду	
1084	Species	Представник виду	
1085	Stocking with fish	Заглиблення водоймища	
1086	Stray	Бродячий	
1087	Strict enforcement of law	Суворе дотримання закону	
1088	Succumb	Стати жертвою	

1089	Tail	Хвіст	
1090	Terminate	Винищувати	
1091	Thickets	Хаща, зарості	
1092	Threatened	Те, що знаходиться під загрозою	
1093	Track	Відслідковування	
1094	Transboundary	Транскордонний	
1095	Monitoring	Моніторинг	
1096	Trap	Капкан, пастка	
1097	Trapper	Мисливець	
1098	Vegetation period	Вегетаріанський період	
1099	Verge	Край, Межа	
1100	Whaling	Полювання на китів	
1101	Wage a campaign	Проводити компанію	
1102	Watershed	Водорозділ, басейн річки	
1103	Water-sick	Заболочений ґрунт	
1104	Wetland	Заболочена територія	
1105	Wildlife	Жива природа	
1106	Wildlife management	Охорона дикої природи	
1107	Wildlife refuge	Заказник	
1108	Zome	Зона, смуга	

Катастрофи, Медицина катастроф / Disasters, Disaster medicine			
1109	Acceptable daily intake	Допустиме добове споживання	5
1110	Adverse effects	Несприйнятливі ефекти	
1111	Alternative medicine	Нетрадиційна медицина	
1112	Biological accident	Біологічна аварія	
1113	Bacteriological contaminated area	Бактеріологічне забруднення	
1114	Body burden	Кількість речовин, що діє на організм	
1115	Catastrophe	Катастрофа	
1116	Chemically hazardous	Хімічно небезпечний об'єкт	
1117	Compound injury	Комбіноване ураження	
1118	Contamination	Зараження, інфекція	
1119	Contingency	Випадковість, непередбачувана обставина	
1120	Disaster	Катастрофа	
1121	Drainage	Дренаж	
1122	Doctor	Доктор	
1123	Dump	Скидати	
1124	Dumping	Скидання	
1125	Effluents	Стічні води	
1125	Ecological backlash	Екологічна реакція	

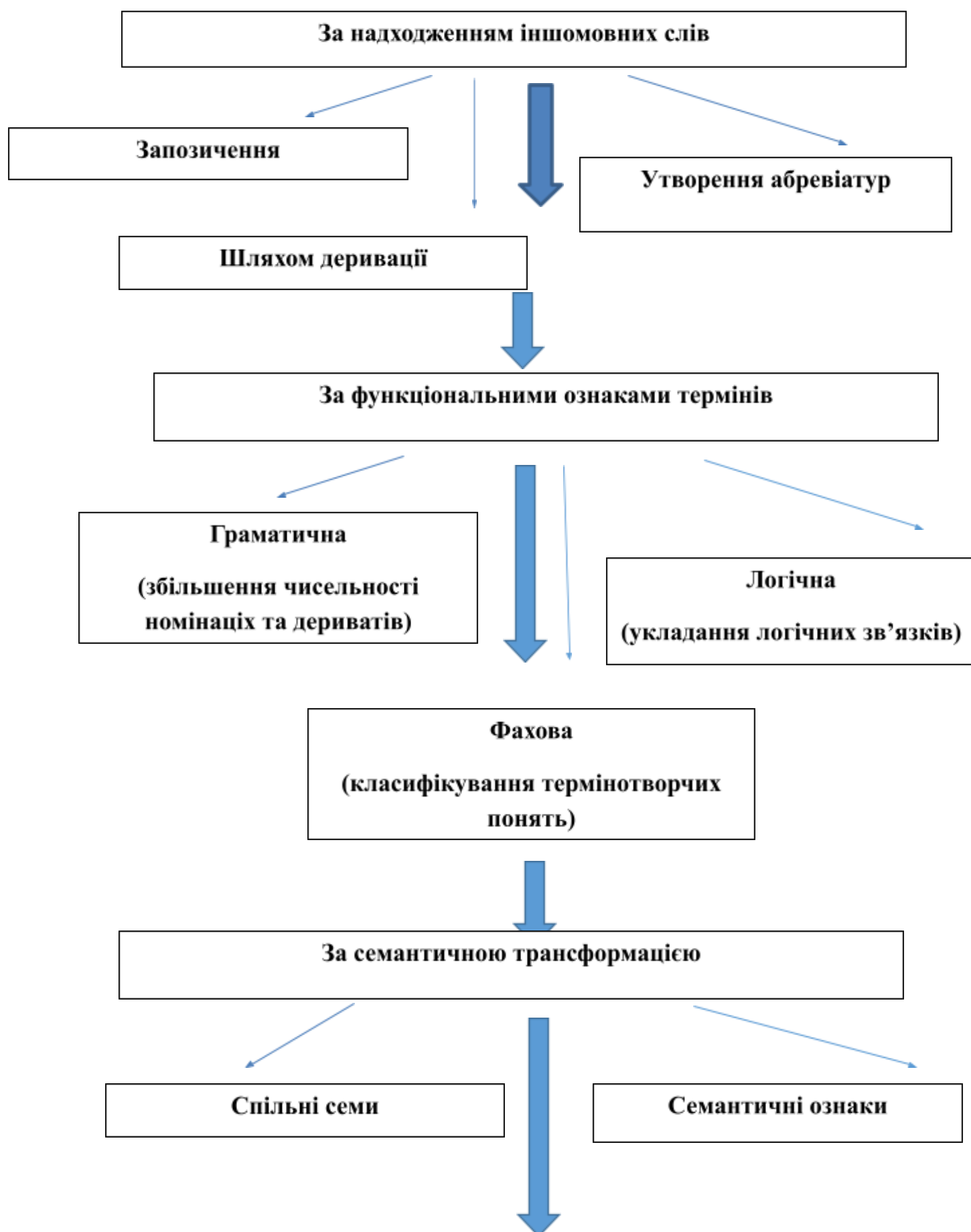
1126	Environment	Довкілля	
1127	Environmental	Боротьба із забрудненням	
1128	Emergency	Надзвичайна ситуація	
1129	Epidemic	Епідемія	
1130	Epidemiology	Епідеміологія	
1131	Evidence	Доказові дані	
1132	Exposure	Піддавання зовнішньому впливу	
1133	Famine	Голод	
1134	Food chain	Ланцюг харчування	
1135	Good laboratory	Належна лабораторія	
1136	Practice	Практика	
1137	Health	Здоров'я, життєздатність	
1138	Human-made disasters	Катастрофи, спричинені людською діяльністю	
1139	Medical ecology	Медична екологія	
1140	Microbial control	Мікро-біотичний контроль	
1141	Natural disasters	Катастрофи природного характеру	
1142	Nuclear	Атомний, ядерний	
1143	Nuclear accident	Аварія на атомній станції	
1144	Nuclear fallout	Радіоактивні опади	

1145	Nuclear fuel	Ядерне паливо	
1146	Nuclear reactor	Ядерний реактор	
1147	Nuclear power	Атомна енергія	
1148	Nuclear test	Випробування атомної зброї	
1149	Nuclear weapon	Атомна зброя	
1150	Occupational epidemiology	Епідеміологія професійних захворювань	
1151	Quarantine	Карантин	
1152	Physician	Лікар	
1153	Safety	Санітарний, гігієнічний	
1154	Safety regulation	Регламент безпеки	
1155	Safety standard	Стандарт безпеки	
1156	Sanitary	Санітарний, гігієнічний	
1157	Sanitary and epidemiological reconnaissance	Санітарно-епідеміологічна розвідка	
1158	Sanitary and epidemiological service	Санітарно-епідеміологічна служба	
1159	Sanitary and epidemiological surveillance	Санітарно-епідеміологічний нагляд	
1160	Sanitation	Санітарно-профілактичні заходи	
1161	Sours of emergency	Джерело надзвичайної ситуації	

1162	Sufficient evidence	Переконливі доказові дані	
1163	Toxic	Отрута	
1164	Toxic agent	Токсична речовина	
1165	Toxic dose	Токсична доза	
1166	Toxicosis	Токсикоз	
1167	Treatment	Лікування	
1168	Triage	Медичне сортування	
1169	Underdiagnosed	Недіагностований, нерозпізнаваний	
1170	Unit	Структурний, підрозділ, відділення	
1171	Vulnerable group	Вразлива, піддатлива група	
Охорона навколишнього середовища / Protection of environment. Green management			
1172	Abide by legislation	Підлягати законодавству	
1173	Accreditation	Акредитація	
1174	Activity	Діяльність	

СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

КАТЕГОРІАЛЬНІ ОЗНАКИ ТЕРМІНІВ